

تذکره مجلس

دوره چهارم تقنینیه

جلسه ۱
صورت مجلس روز چهارشنبه
۱۵ شوال ۱۳۳۹

مجلس بیست و شش ساعت قبل از غروب در تحت ریاست سنی آقای بیان الملک به عیت چهار نفر منشی آقایان نصرالدوله، مستشار السلطنه، غضنفرخان و عماد السلطنه تشکیل گردید.

برای انتخاب رئیس موقتی شروع باختار رای شد آقایان حکیم الملک رکن الملک و آقای شیخ ابراهیم زنجانی بحکم قرعه برای استخراج آراء تعیین و باتفاق آقای نصرالدوله استخراج آراء نموده و از ۶۰ رأی استخراج آراء نموده و از ۶۰ رأی آقای مؤتمن الملک با اکثریت ۵۹ رأی بسمت ریاست موقتی مجلس شورای ملی انتخاب شدند. پس از آن برای انتخاب یک نفر نایب رئیس اوراق رأی توزیع و پس از استخراج آراء آقای مدرس با اکثریت ۴۸ رأی از ۶۰ رأی بسمت نایب ریاست مجلس انتخاب شدند.

برای انتخاب یک نفر نایب رئیس دیگر نیز اخذ رأی بعمل آمده و آقای حکیم الملک با اکثریت ۴۱ رأی از ۶۰ رأی به نایب ریاست انتخاب گردیدند. نظر باینکه آقای رئیس غایب بودند آقای مدرس بمقام ریاست جلوس نموده و بحکم قرعه شروع به تعیین شعب شش گانه گردید و بطوریکه ذیلا مندرج است شعب مزبوره تعیین شدند.

شعبه اول - آقای سلطان العلماء - آقای نصیر دیوان - آقای منتصر الملک - آقای مدرس - آقای مستوفی العمالك - آقای صدصام السلطنه - آقای عماد السلطنه - آقای شیخ محمد جواد - آقای میرزا ابراهیم قمی - آقای شیخ ابراهیم زنجانی - آقای فتح الدوله - آقای معتضد الدوله.

شعبه دوم - آقای میرسید حسن کاشانی - آقای میرزا هاشم آشتیانی - آقای سردار معظم کوردستانی - آقای ملک الشعراء - آقای صدرائی - آقای ندین

آقای مؤتمن الملک - آقای مستشار السلطنه - آقای مساوات - آقای فهد الملک - آقای عمید العمالك - آقای معتضد السلطنه.

شعبه سوم - آقای صدر الاسلام - آقای مشیر الدوله - آقای امیر ناصر - آقای میرزا طاهر تنکابنی - آقای سدید الملک - آقای معنی العلماء - آقای مشار الملک - آقای جلیل الملک - آقای سلیمان میرزا - آقای میرزا علی کازرونی - آقای رفعت الدوله - آقای مؤتمن السلطنه. شعبه چهارم - آقای احتشام الدوله - آقای آقاسید فاضل کاشانی - آقای حاج آقا شیرازی - آقای آصف العمالك - آقای میرزا ابراهیم خان - آقای غضنفرخان - آقای عدل السلطنه - آقای حاج میرزا علی محمد دولت آبادی - آقای سلطان محمد خان - آقای حکیم الملک - آقای امین الشریعه - آقای بیان الملک.

شعبه پنجم - آقای محمد هاشم میرزا - آقای عبد السلطنه - آقای سردار معظم - آقای رکن الملک - آقای سردار معظم خراسانی - آقای حاج شیخ محمد حسین استرآبادی - آقای مشیر معظم آقای فواد الدوله - آقای حاج میرزا مرتضی - آقای نصر الدوله - آقای طباطبائی. شعبه ششم - آقای ارباب کیخسرو - سهام السلطان - آقای حاج شیخ اسدالله - آقای آقا سید یعقوب - آقای حاج میرزا اسدالله خان - آقای امین التجار - آقای شیخ الاسلام - آقای نجات - آقای بیان الدوله - آقای دکتر لقمان - آقای آقاسید کاظم.

مجلس یکساعت و نیم از شب گذشته ختم شد

صورت مشروح مجلس یوم یکشنبه ۱۸ ذیحجه ۱۳۳۹ مطابق اول اسد ۱۳۴۰

مجلس چهار ساعت قبل از ظهر در تحت ریاست آقای مؤتمن الملک تشکیل گردید رئیس - قبل از اینکه شروع بکار اعتبار نامه بکنیم از آقایان اجازه میخواهم که چند کلمه بر حسب وظیفه عرض کنم اولاً از اینکه در یکماه

قبل آقایان حسن ظنی نشان داده و بنده را بسمت ریاست موقتی انتخاب فرمودند کمال تشکر را دارم هر چند که بواسطه علت مزاحیه دارم از قبول این شغل معذورم ولی در پاس حسن اعتمادی که ملاحظه شد و در مقابل این حسن ظن آقایان استعفاء از این شغل را خارج از نزاکت دانستم بخصوص که این شغل موقتی است این بود که امر آقایان را قبول کرده و امیدوار هستم که این چند جلسه که بعد از آن هیئت رئیس دائمی تعیین خواهد شد بر حسب مأمور آقایان بتوانم وظائفی که بینه محول شده است انجام دهم و خدمتی که لایق حسن ظن آقایان بوده باشد تقدیم مجلس شورای ملی بشود بعد از اداء وظیفه شخصی يك وظیفه نوعی هم دارم که باید خدمت آقایان عرض کنم وظیفه نوعی شخصی رئیس این است که اموری که مطمح نظر مجلس شورای ملی است بایستی در بدو امر و در موقع رسمیت تذکر بدهد هر چند آقایان در موقعیکه وکالت را قبول فرموده اند البته میدانند که بار سنگینی را بدوش میگیرند و میدانند چه نوع اموری بایشان محول خواهد شد معذالك بر حسب وظیفه بنده مجبور هستم تذکر بدهم برای اینکه تذکر بی انتفاع نیست در چند سال قبل در موقعیکه جنگ بین الملل حادث شد اشخاصیکه علاقه بامور این مملکت بوده اند و نظر خوبی نسبت باین مملکت داشتند تصور میکردند که باید مشی و مسلک این مملکت مشی بی طرفی باشد زیرا خیال میکردند که دولت ایران با مناسبات حسنه که با تمام دول میتواند داشته باشد بهتر میتواند بامور داخلی مشغول و اصلاحاتی که ضروری است انجام دهد مجلس شورای ملی که منعقد شد این مسلک را تأیید و تثبیت کرد با وجود پادشاهی مغالیه که در جریان بود و با وجود اختلافاتی که در افکار بود مجلس شورای ملی این مسلک را از دست نداد ولی بواسطه حوادثیکه از ید اختیار ما خارج بود قشونی از اجانب باین

ملکیت وارد و در تحت حواله و معاینه که از ورود قشون اجانب حادث شد مجلس شورای ملی منعقد شد و از آنوقت تا کنون تقریباً شش سال میشود و شش سال است که انواع مصیبت و صدمه به باین ملکیت وارد آمده باشد از شرح این مسائل صرف نظر میکنم زیرا باین باین بنده آنقدر قابل نیست که شرح ویرانی دهات و مهاجرتها و کینه دغاتی ها از این گوشه بان گوشه ملکیت بگرداند شرح ده و چوبی در وقت آید شما هم شاید بشما اجازه دهد که مصائبی که در سالها گذشته و قبضی و امر اینکه بر اثر آن اوضاع در این ملکیت حادث شد بشنویید همینقدر بطور اجمال میخوانم عرض کنم که امروز بعد از شش سال مجلس منعقد شده در حالیکه اگر درست ملاحظه شود امور این ملکیت که از جهت اوضاع اقتصادی و از جهت امور سیاسی با شش سال قبل هیچ شباهت ندارد و برای اینکه همین آقایان که از ولایات تشریف آورده اند میدانند در این ملکیت مبادرت تقریباً صفر و از جهت بحال خود باقی است در شش سال قبل وقتیکه از تعدیل بودیه حرف میزدند کسر بودیه را سه کرور میگفتند و حالا از ۱۷ الی ۱۸ کرور حرف میزنند و همینطور از فقر و فاقه گذر این ملکیت پیدا شده بیکطرفه اوضاع در عین حال شده که آن اوضاع را نباید شاید تولید بطنی مسائل سیاسی کرده است از اینها مسائل عده هستند که باید متوجه نظر مجلس شورای ملی بشود اگر آقایان بفرمایند که این مسائل را بپای سنگینی است و از اوضاع و احوالی که موجب آنها شده مسائل را باید شاید بنده هم با آقایان تأیید کنم همراه بشود و اینها عرض میکنم چیزی که از آقایان و از مجلس شورای ملی میخواهم حسن نیت است و عزم و قانون خواهی آقایان باید متوجه باشند که برای امور امروزه ملکیت چه اصلاحاتی ضرور است و حتی اقتضای آن اصلاحات را بوضع اجرا گذارند بفرمایند بنده میگویم حسن نیت و عزم و قانون خواهی پیدا شد و میتوانیم با اصلاحات بزرگ اوضاع را بشیر بخاز اول چیزیکه مجلس میباید مسئله اعتبار نامه است و برای اینکه نشان داده باشیم بنده این سه صفت در ما جمع است باید در بدایت امر یعنی در موقع رسیدگی بامر اعتبار نامه این سه صفت را بشهود و منظور داریم در خانه باری از عدم حضور نمایندگان آذربایجان یعنی عضو مجلس و ملکیت و در این امور این ملکیت هم حضور فداگری کرده افکار و شایسته باینهمه ولی عدم حضور آنها البته مربوط به سیاست و برای اینکه نشان داده باشیم که چقدر ما بوجد نمایندگان آذربایجان اهمیت میدهیم چقدر در دیگر کار اعتبارنامه ها خانه نیست و مجلس رسمی شده اقتضا خواهد کرد مسئله مجلس را در پیشون متصوم تعبیر و تفسیر انتخابات آذربایجان رسیدگی کرده و و کلاسیک در انتخابات شده اند و در تکرار آنجا مینماید

آقای سید یحیی کزلباش - اینکه آقای رئیس شرحی از عدم حضور نمایندگان آذربایجان فرمودند صحیح است و برای تکرار میفرمایم عرض کنم که مسئله انتخابات گیلان هم هنوز از پی نرفته و البته هم منظور که برای حضور و ولای آذربایجان

اقدام میشود برای گیلان هم باید اقدام شود و که انتخابات آنجا صورت گرفته و نمایندگان نشان به مجلس حاضر شوند .

صورت مجلس یوم چهارشنبه ۱۵ شوال المکرم ۱۳۲۹ را آقای ناصر ذوالنوا قرائت نمودند

رئیس - راجع بصورت مجلس اعتراضی هست یا نیست (آزادی نشد)

رئیس - تصویب شد - شروع میشود بخواندن اعتبارنامه .

(در این موقع آقای حاج شیخ محمد جواد میر شیعیه اول راپورت شعبه مزبور را بمضمون ذیل قرائت نمودند)

در تاریخ ۲۱ شوال ۲۹ سه ساعت قبل از ظهر شعبه اول تشکیل بدو مراجعه بدوسیه انتخابات اعتراضات و در راپورت آنرا بطور مختصر نمایندگان میسراند - در ذیقعه ۳۷ انجمن انتخابات استر آباد تشکیل و در غره ذیقعه همان سال اعلان انتخابات منتشر و از ۱۱ ذیقعه الی ۱۵ در شهر استر آباد ۱۳۳۰ ورقه تعرفه داده شده از یوم ۱۷ ذیقعه الی ۱۹ شروع بآخذ رأی گردید علاوه ۷ شعبه نظارت در ۷ نقطه معین و کلیه در تمام نقاط ۳۸۹ ورقه تعرفه داده اند که مجموع آراء شهر و اطراف ۶۶۸۹ رأی اخذ شده از غره رابع الثانی ۳۸ مشغول به استخراج آراء گردیدند آقای حاج شیخ محمد حسین با شرکت ۲۹۰ رأی از ۶۶۸۹ رأی بسمت نمایندگی استر آباد و مشاغل انتخابات و شکایتی هم تا کنون از انتخابات استر آباد نرسیده لهذا شعبه ۱ تصدیق نمینماید که انتخابات استر آباد و انتخاب آقای حاج شیخ محمد حسین صحیح و مطابق قانون انتخابات بوده است.

رئیس - مخالفی هست؟ (گفته شد خیر) پس رأی میگیریم .

آقایان که نمایندگی ایشان را پذیرفته و صحیح میدانند قیام کنند .

(عده کثیری قیام نمودند)

رئیس - تصویب شد .

رایزوری است راجع بآقای امین الشریعه قرائت می شود .

(بمضمون ذیل قرائت شد)

در تاریخ ۲۳ شهر شوال شعبه اول مراجعه بدوسیه انتخابات ایلات شعبه ۱ کرده نظریات خود را بعرض نمایندگان محترم میسراند در تاریخ ۲۴ شهر رمضان ۱۳۳۷ انجمن نظارت تشکیل و اعلان انتخابات منتشر نموده اند از ۱۵ شوال الی ۲۳ شوال ۳۰۰۰ ورقه تعرفه توزیع و ۲۹۷۵ ورقه رأی مأخوذ داشته اند آقای آقا شیخ محمد تقی نائب بامین الشریعه با شرکت (۲۳۵۰) رأی بسمت نمایندگی انتخاب شده اند

۲ قریباً تمام نامه با تاریخ ۲۵ شوال کرور تمام استخراج آراء بوده مطابق و در صورت مجلس هم راجع باین گفته که قانوناً برای اخذ شکایات باید انجمن نظارت دائر باشد اشاره نشده بود این نشانه در شعبه موضوع بحث گردید و بالاخره نظر باینکه معلوم نبود انجمن نظارت برای اخذ شکایات دائر بوده چون شکایتی نرسیده بهین مناسبتر روز استخراج آراء را آخرین روز انتخاب دانسته اعتبار

نامه را بآن تاریخ نوشته با اصلا برای اخذ شکایات حاضر نشده همان روز استخراج آراء اعتبارنامه را امضاء و با انتخابات خانه داده شکایتی هم ابتدا در مجلس از انتخابات نشده بود چون تا کنون هم شکایتی بمجلس اظهار نگردیده شعبه این مسئله را قابل اهمیت ندانسته تصدیق بر صحت انتخابات ایلات شعبه و نمایندگی آقای امین الشریعه مینماید .

رئیس - راجع به نمایندگی آقای امین الشریعه مخالفی هست یا نیست (اظهاری نشد) رأی میگیریم

آقایان که نمایندگی آقای امین الشریعه را تصویب میفرمایند قیام نمایند (عده کثیری قیام نمودند)

رئیس - تصویب شد - آقای آصف الممالک محبر شعبه چهارم (در این موقع آقای آصف الممالک راپورت شعبه چهارم را بمضمون ذیل قرائت نمودند)

شعبه چهارم بتاريخ ۱۰ ذیقعه ۱۳۲۹ بدوسیه انتخابات آماده و توابع آن رسیدگی و تدقیقات لازمه در جریان انتخابات آنجا بعمل آمده . اعتراضات را که با انتخابات آنجا وارد دید بقرار ذیل است.

اولا - راجع باعلان انتخابات است که مطابق شرحیکه در صورت مجلس مینویسند هیئت نظارت آن جا در روز ۱۷ رجب ۱۳۲۷ در مسجد جامع جمع و برای تهیه مقدمات انتخابات پس از نیم افکار مقرر داشته اند در روز ۱۹ رجب مشغول تعرفه دادن شوند و در روز مزبور هم شروع ببدان تعرفه نموده اند مطابق این ترتیب مدت اعلان را برای حوزه انتخابیه آماده و اقلید ولوات ۳ روز قرار داده اند در صورتی که در آخر صورت مجلس مینویسد که از همان روز ۱۷ شروع ببدان تعرفه نمودیم و از این قرار مطابق صورت مجلس اعلانی نشده و در دوسیه انتخابات هم هیچگونه راپورتی که حاکی از اعلان مدت آن باشد وجود ندارد

ثانیا - راجع بایام دادن تعرفه است که مطابق صورت مجلس هیئت نظارت آنجا فائیل بحدود ساختن ایام تعرفه دادن نشده و قبلا اعلان نداده و نظراینکه انتخاب کنندگان را در موعده گرفتن تعرفه آزاد نموده اند ۲۹ روز ایام تعرفه دادن طول کشیده .

ثالثا - راجع ببدان اخذ آراء همانطور که برای ایام دادن تعرفه موعده را قبلا پیش بینی و اعلان نکرده برای اخذ آراء نیز ایام قانونی را رعایت ننموده و آنقدر نشسته اند تا هر کس رأی خود را آورده بصندوق بیندازد و باین جهت ۱۸ روز انجمن نظارت برای اخذ آراء دائر بوده است .

رابعا - برای انجام انتخابات دو حوزه اقلید و لوانات و قفری نیز موعده مقرر ننموده چنانچه آراء اقلید در ۱۷ رمضان رسیده و آراء لوانات و قفری در عشر اول رمضان

رابعا - در نتیجه قرائت آراء صورت آراء هر حوزه و اینکه آراء مزبوره شامل حال چه اشخاصی بوده مشخص نیست و فقط مترش است که از ۳۹۸۸ تعرفی ۳۴۱۴ رأی گرفته شده و به ۱۹۷۴ رأی شاهزاده اسمعیل میرزا نمایندگی آنجا معین شده اند .

خامسا - ایامی را که قانوناً برای اصداف شکایات مقرر است انجمن رعایت نکرده در روز ختم آراء انتخابات را خانه داده است - نظریات را بمنظور که تمام جریان انتخابات مزبوره مخالف با مقررات قانون انتخابات است و در دوسیه نیز راپورتی که

کاشف از عملیات هیئت نظارت باشد سوائی همیت صورت مجلس ملاحظه نشد شعبه اساس انتخابات آماده و توابع را مختل دانسته صحت نمایندگی شاهزاده اسمعیل میرزا را از حیث جریان قانونی و مغالطه با اساس قانون با اتفاق آراء رد مینماید .

رئیس - مخالفی هست؟ (گفته شد بلی)

رئیس - خوب . پس امروز رأی میگیریم

موافق نظامنامه مینماید برای جلسه بعد .

(خطاب) آقای آقا میرزا ابراهیم قمی (خطاب نمایندگان) راپورتی است راجع به آقای آقا شیخ محمد جواد - چون خودشان مغیر شعبه هستند و شاید خودشان نخواهند قرائت نمایند منشی شعبه قرائت میکند .

(آقای آقا میرزا ابراهیم راپورت مزبور را بمضمون ذیل قرائت نمودند)

شعبه اول در تاریخ ۲۵ شهر شوال رسیدگی بدوسیه انتخاب مشهد نموده شرح جریان انتخابات آن نقطه را برای استحضار حاضر نمایندگان محترم بعرض میسراند انجمن حاضر کرم مشهد در ۱۱ شهر رمضان ۱۳۳۷ تشکیل گردید و اعلان انتخابات را منتشر نموده اند از ۵ شوال تا ۱۵ روز برای دادن تعرفه . روز هم برای اخذ آراء معین نموده نیز سیزده شعبه نظارت در نقاط جزء و بدو کات ذیل تشکیل داده اند .

بلوک جامه - باختر - سرجام - پائین ولایت - بیرو - ژن - ازمره - شاندریز - گنمکان - چناران - مرادکان - چولانی - درزاب - قبادکان و کلیه در شهر مشهد و ۱۳ حوزه انتخابیه جزء ۲۹۶۹۳ ورقه تعرفه توزیع و ۲۳۷۵۶ ورقه رأی مأخوذ داشته اند آقای آقا شیخ محمد جواد با شرکت ۲۴۸۶۳ رأی بنمایندگی مشهد منتخب شده اند و در دفتر شکایت در حین انتخابات به انجمن نظارت مرکزی رسیده و انجمن جواب آنها را داده اعتراضات و جواب انجمن مشروحاً در صورت مجلس ثبت شده بوده شعبه اعتراضات و جواب انجمن را تحت مطالعه قرار داده اعتراضات را غیر وارد و جواب انجمن را صحیح دانسته تا بحال هم شکایتی نرسیده لذا بقیه انتخابات مشهد را مطابق مقررات قانون دانسته و صحت نمایندگی آقای آقا شیخ محمد جواد را تصدیق مینماید

رئیس - در این راپورت مخالفی هست یا خیر (اظهاری نشد)

رئیس - رأی میگیریم آقایان که نمایندگی آقای آقا شیخ محمد جواد را تصویب میکنند قیام نمایند (عده کثیری قیام نمودند)

رئیس - تصویب شد - راپورتی است راجع بآقای سلطان العلماء قرائت میشود .

(آقای حاج شیخ محمد جواد بمضمون ذیل قرائت نمودند)

شعبه اول در غره ذیقعه رسیدگی بدوسیه انتخابات بروجرود کرده مراتب برای استحضار حاضر نمایندگان محترم بعرض میسراند

پاک - انجمن نظارت در سوم رجب تشکیل و اعلان انتخابات را منتشر کردند از ۲۴ رجب تا ۴ شعبان ده روز برای توزیع تعرفه و پس از آن روز برای اخذ رأی معین کردند علاوه شعبه نظارت در چابلق و بختیاری چهار کات تشکیل دادند کدی در حومه بروجرود و شعبه چابلق و بختیاری چهار کات ۹۵۷۴ ورقه تعرفه توزیع و ۸۶۷۱ ورقه رأی اخذ شده است آقای مستشار السلطنه با شرکت ۳۲۷۲ رأی بسمت نمایندگی بروجرود انتخاب شده اند - دو فقره شکایت راجع بانقلاب آقای مستشار السلطنه بدوات رسیده .

۱ - جمعی بوزارت داخله شکایت کرده اند که مستشار السلطنه رئیس نظریه است و بقوه قضیه مرده را مجبور مینماید بخودش رأی بدهد .

۲ - افتخار الاسلام رئیس انجمن نظارت مرکزی بعد از استخراج آراء و معلوم شدن اشخاصی که اکثریت بوده اند بمقام ریاست و زمام شکایت میکند که انتخابات مبتنی بدوسیه بوده است از طرف وزارت داخله سواد شکایات بایان از سرستان تکرار و توضیح خواسته میشود ایالت جواب میدهد مستشار السلطنه ۲۰ روز قبل از شروع با انتخابات از ریاست نظریه استعفا داده رئیس هم قضا مراتب انتخابات است مدافعه ای در امور انتخابیه ندارد و آقای افتخار الاسلام هم خودشان اقلید و کات بودند حالا که اکثریت معلوم و ایشان مجرم شده اند از کار کناره جسته و کاره مینماید در صورتیکه انتخابات تمام در تحت نظر ایشان جریان داشته و اگر در اساس در کار مشاهده میکردند چرا قبل از استخراج آراء و تشخیص اکثریت اظهار نکرده اند علاوه جمعی هم کتباً و تکراراً رضایت خودشان را از انتخاب آقای مستشار السلطنه اظهار کرده اند لهذا شعبه تصدیق

حاضر اکثریت بوده ۲۷۲۴ انجمن نظارت باینکه در موقع انتخابات آقای عزیز الله خان نائب الحکومه چابلق و بختیاری چهار کات بوده آراء ایشان هم منحصر است به چابلق و بختیاری که مقر حکمرانی ایشان است و کات آقای عزیز الله خان را قانوناً رد کرده و به آقای سلطان العلماء کدی است از مشارایه دارای اکثریت ۲۰۴۴ رأی بوده اند اعتبار نامه داده است ایالت لرستان هم تصدیق میکند که در آنوقت آقای عزیز الله خان نائب الحکومه چابلق و بختیاری بوده است در این صورت اشخاصی در نمایندگی آقای سلطان العلماء بطور شعبه نرسیده لذا صحت انتخابات بروجرود و نمایندگی آقای سلطان العلماء را تصدیق مینماید .

رئیس - در راپورت مخالفی هست یا خیر (اظهاری نشد)

رئیس - رأی میگیریم به نمایندگی آقای سلطان العلماء آقایان که نمایندگی ایشان را تصدیق میکنند قیام نمایند

(عده کثیری قیام نمودند)

رئیس - تصویب شد - راپورتی است راجع بنمایندگی آقای مستشار السلطنه قرائت میشود (آقا شیخ محمد جواد بمضمون ذیل قرائت نمودند)

در غره ذیقعه شعبه اول رسیدگی بدوسیه انتخابات بروجرود کرده مراتب برای استحضار حاضر نمایندگان محترم بعرض میسراند

پاک - انجمن نظارت در سوم رجب تشکیل و اعلان انتخابات را منتشر کردند از ۲۴ رجب تا ۴ شعبان ده روز برای توزیع تعرفه و پس از آن روز برای اخذ رأی معین کردند علاوه شعبه نظارت در چابلق و بختیاری چهار کات تشکیل دادند کدی در حومه بروجرود و شعبه چابلق و بختیاری چهار کات ۹۵۷۴ ورقه تعرفه توزیع و ۸۶۷۱ ورقه رأی اخذ شده است آقای مستشار السلطنه با شرکت ۳۲۷۲ رأی بسمت نمایندگی بروجرود انتخاب شده اند - دو فقره شکایت راجع بانقلاب آقای مستشار السلطنه بدوات رسیده .

۱ - جمعی بوزارت داخله شکایت کرده اند که مستشار السلطنه رئیس نظریه است و بقوه قضیه مرده را مجبور مینماید بخودش رأی بدهد .

۲ - افتخار الاسلام رئیس انجمن نظارت مرکزی بعد از استخراج آراء و معلوم شدن اشخاصی که اکثریت بوده اند بمقام ریاست و زمام شکایت میکند که انتخابات مبتنی بدوسیه بوده است از طرف وزارت داخله سواد شکایات بایان از سرستان تکرار و توضیح خواسته میشود ایالت جواب میدهد مستشار السلطنه ۲۰ روز قبل از شروع با انتخابات از ریاست نظریه استعفا داده رئیس هم قضا مراتب انتخابات است مدافعه ای در امور انتخابیه ندارد و آقای افتخار الاسلام هم خودشان اقلید و کات بودند حالا که اکثریت معلوم و ایشان مجرم شده اند از کار کناره جسته و کاره مینماید در صورتیکه انتخابات تمام در تحت نظر ایشان جریان داشته و اگر در اساس در کار مشاهده میکردند چرا قبل از استخراج آراء و تشخیص اکثریت اظهار نکرده اند علاوه جمعی هم کتباً و تکراراً رضایت خودشان را از انتخاب آقای مستشار السلطنه اظهار کرده اند لهذا شعبه تصدیق

میکند صحت انتخابات بروجرود و نمایندگی آقای مستشار السلطنه را .

رئیس - اعتراضی هست (اظهاری نشد)

اعتراضی نیست رأی میگیریم آقایان که نمایندگی آقای مستشار السلطنه را تصویب مینمایند قیام نمایند (اغلای قیام نمودند)

رئیس - تصویب شد - راپورتی است از شعبه دوم راجع با دای رفعت الدوله قرائت میشود (آقای تدین بمضمون ذیل قرائت نمودند)

شعبه دوم بدوسیه انتخابات جیرفت و مضافات بدقت رسیدگی نموده و برای استحضار مجلس شورای ملی عرض مینماید که انجمن نظارت مرکزی انتخابات از تاریخ دهم جمادی الثانی ۳۸ جیرفت تشکیل و چهار انجمن جزء دیگر هم در چهار نقطه از مضافات جیرفت دائر شده و با رعایت مواد قانون انتخابات عملیات خود را انجام داده است از استقرار که در تمام نقاط مزبوره ۱۷۲۷ ورقه تعرفه توزیع شده و از این مقدار ۱۷۲۲ ورقه بآ اوراق رأی برگشته و آقای رفعت الدوله با شرکت ۱۵۳۹ رأی از کات آراء و اصداف کات دارالشورای ملی انتخاب شده پس از آن انجمن مرکزی جیرفت در تحت معینه قانونی برای وصول و اصداف شکایات منتظر بوده و شکایتی نرسیده لهذا صورت مجلس انتخابات را تهیه و اعتبارنامه باسم آقای رفعت الدوله صادر و خوانده انتخابات را اعلام مقررده است بنابر این شعبه دوم انتخابات جیرفت و مضافات را موافق قانون دانسته و چون تا بحال هم شکایتی نرسیده لهذا صحت انتخاب آقای رفعت الدوله را تصدیق مینماید .

رئیس - مخالفی هست (گفته شد خیر) پس رأی میگیریم آقایان که این راپورت را تصویب و نمایندگی ایشان را تصدیق میکنند قیام نمایند (اکثر نمایندگان قیام نمودند تصویب شد - راپورت دیگری است راجع بآقای مؤمن السلطنه قرائت میشود .)

(آقای تدین بمضمون ذیل قرائت نمودند)

شعبه دوم بدوسیه انتخابات تربت حیدریه و مضافات کات رسیدگی نموده و بجمع شورای ملی عرض مینماید که انجمن نظارت مرکزی انتخابات تربت حیدریه در شوال تربت در شهر صفر ۳۸ با انجمن جزء در نقاط کات دیگر با رعایت مواد قانون تشکیل گردید و بآ اوراق ۷۹۹۳ ورقه تعرفه در تمام نقاط مزبوره توزیع شده که از این مقدار و از ۷۱۵۸ ورقه بآ اوراق آراء برگشته و آقای مؤمن السلطنه خراسانی با شرکت ۲۹۳۶ رأی از ۷۱۵۸ رأی مزبور بکات دارالشورای ملی انتخاب شده پس از آن انجمن نظارت مرکزی در مدت معینه قانونی برای وصول و اصداف شکایات منتظر بوده ولی اصلا شکایتی نرسیده لهذا صورت مجلس انتخابات را تهیه و اعتبارنامه باسم آقای مؤمن السلطنه خراسانی صادر و خوانده انتخابات را اعلام کرده است

بنابر این شعبه دوم جریانات انتخابات تربت حیدریه را با مضافات موافق قانون دانسته و چون از اوراق انتخاب مجلس شورای ملی تا آخر مدت مقرر قانونی این شکایات رسیده نرسیده لهذا صحت انتخاب آقای مؤمن السلطنه را تصدیق مینماید

رئیس - مخالفی هست؟ (اظهاری نشد) - رأی میگیریم آقایان که نمایندگی ایشان را تصویب

میکنند قیام نمایند - (اغلب قیام زودند) تصویب شد
رایبورتی است راجع به آقای ارباب کیخسرو
قرائت میشود.

(بعضیون ذیل قرائت شد)
شعبه دوم بدوسیۀ انتخابات زردشتیان بدقت
رسیدگی نموده و برای استحضار مجلس شورایملی
عرض مینماید که در سه نقطه از نقاط مهمه ایران
که طهران کمران یزد باشد انتخابات زردشتیان
با رعایت مواد قانون انتخابات بعمل آمده و بطور
خلاصه از اینقرار است

اولاً در طهران انجمن نظارت انتخابات در
شهر ربیع الاول ۱۳۳۷ تشکیل شده و موازی ۲۰۷
ورقه تعرفه توزیع کرده است که از این تعداد ۱۸۰
ورقه تعرفه بنا اوراق رأی برگشته و آقای ارباب
کیخسرو با اکثریت ۱۷۳ رأی از ۱۸۰ رأی انتخاب شده است
ثانیاً در کمران انجمن نظارت مرکز برای در
شهر ربیع الثانی ۱۳۳۷ تشکیل و در روز هفتم
هم دو انجمن جزء دائر گردید و در تمام نقاط مورد
۶۴۳ تعرفه توزیع شده و از این مقدار ۶۱۰ ورقه
تعرفه با اوراق رأی برگشته و آقای ارباب کیخسرو
با اکثریت ۶۳۶ رأی انتخاب شده است

ثالثاً در یزد انجمن نظارت مرکز در شهر
رجب ۱۳۳۷ تشکیل و سه انجمن جزء هم در مضافات
یزد دائر گردیده و موازی ۱۲۴۷ ورقه تعرفه توزیع
شده که تماماً با اوراق رأی برگشته است و آقای
ارباب کیخسرو با اکثریت ۱۰۹۶ رأی از ۱۲۴۷
رأی مزبور انتخاب گردیده است بنابراین در نقاط
سه گانه فوق و مضافات آنها موازی ۲۰۹۷ ورقه
توزیع شده و از این تعداد موازی ۲۰۶۷ ورقه
تعرفه با اوراق رأی برگشته و آقای ارباب کیخسرو
با اکثریت ۱۹۰۵ رأی از کل آراء و کات دارا -
الشورایملی برای دوره چهارم تقبله انتخاب گردیدند

اما در خصوص کمران و مضافاتش شکایتی
نرسیده و ایالت و انجمن نظارت مرکز آنجا هم
صحت انتخابات آنجا را تصدیق کرده اند ولی راجع
به یزد از طرف ممدودی از زردشتیان مقیم آنجا
بوزارت داخله و ریاست وزراء وقت شکایاتی رسیده
که يك قسمت آن مبنی بر عدم رضایت از انتخاب
اعضای انجمن نظارت مرکزی آنجا و تقاضای اینکه
اعضای انجمن مرکزی یزد از سلبین انتخاب شوند

قسمت دوم مبنی بر سوء جریان انتخابات آنجا است
از طرف وزارت داخله بحکومت یزد امر رسیدگی
شده بحکومت یزد جواب میدهد که قسمت اول از شکایات
آنها غیر دارد و بمالو غیر قانونی است و قسمت
دوم هم چون معصق و مدرکی ندارد قابل توجه
نیست و بمالو بحکومت کمال مراقبت را در حسن
جریان انتخابات آنجا داشته و دارد و در نتیجه بحکومت
انجمن نظارت مرکزی بود صحت انتخابات آنجا تصدیق
نموده و از این تاریخ بتمام دیگر شکایاتی نرسیده و
پایان شکایات یزد در دو امر در حسن جریان انتخابات
بوده و مستقیم بوزارت داخله و ریاست وزراء اظهار
شده در صورت مجلس انتخابات یزد از آنها ذکر
نشده و فقط تذکرات شکایات آنجا در دوسه
انتخابات ضبط میباشد و برطبق آن رویهم رفته از
طرف ۱۸ نفر از زردشتیان طهران بوزارت داخله و
ایالت طهران شکایت واصل شده که يك قسمت آن
مبنی بر تشکک از خود انجمن نظارت زردشتیان طهران

بواسطه اینکه انجمن مزبور در یزد متشککین مزبور
را از حق انتخاب محروم ساخته است و قسمت دیگر
آن مبنی بر سوء جریان انتخابات است - راجع
به قسمت اول از شکایات پس از توضیح خواستن
حکومت انجمن نظارت جواب میدهد که محرومیت چند
نفر از حق انتخاب مبنی بر خروج آنها از طریقه
زردشتی است در صورت مجلس انتخابات هم ثابت
قسمت تصدیق شده است و قسمت دوم از شکایات
چون بخود انجمن اظهار نشده در صورت مجلس
اشاره بآن نشده و بمالو مطلق و مدرکی هم نداشته
در مقابل از طرف ۱۵۰ نفر ورقة رضایت از انجمن
و حسن جریان انتخابات طهران بوزارت داخله و ایالت
طهران رسیده که فعلاً در دوسه ضبط میباشد لهذا
ترتیب اثری در آن داده نشده است

خلاصه انجمن های نظارت کمران و یزد بالاخره
انجمن نظارت طهران که سمت مرکزیت نسبت بانجمن
های کمران و یزد دارد و حکومت و ایالت های مربوط
به آنها صحت انتخابات زردشتیان را تصدیق نموده
اند و بمالو شکایات معروضه که در حین جریان انتخابات
رسیده شکایت دیگر هم واصل نگردیده و

انجمن نظارت طهران پس از
انقضای مدت قانونی برای وصول شکایات منتظر و
شکایتی هم نرسیده بود آقای ارباب کیخسرو را
بو کات مجلس شورایملی منتخب دانسته و اعتبارنامه
باسم ایشان صادر و خاتمه انتخابات را اعلام داشته
است شعبه دوم نیز بشکایات واصله از یزد بطهران
که در دوسه موجود بوده رسیدگی نموده و آنها را
وارد ندانسته زیرا که دارای مدرک و مآخذی نیستند
بنابراین انتخابات زردشتیان را موافق قانون دانسته و
و چون تا بحال شکایات جدیدی نرسیده لهذا صحت
انتخاب آقای ارباب کیخسرو شاهرخ را برای دوره
چهارم تقبله تصدیق مینماید

رئیس - مخالفی نمی بینم. رأی میکیریم اشعاصی
که این رایبورت تصدیق و نمایندگان ایشان را تصویب
میکنند قیام نمایند. (اغلب قیام نمودند) تصویب شد
رایبورتی است راجع بنمایندگی آقای دکتر اتمان
قرائت میشود

**(آقای حاج شیخ اسدالله مخبر شعبه
ششم رایبورت مزبور را بمضمون ذیل
قرائت نمودند)**

شعبه ششم رسیدگی بدوسیۀ انتخابات کلیمیان
ونمایندگی آقای دکتر اتمان نموده شرح انتخابات
از اینقرار است که در شهر جمادی الثانی ۱۳۳۸
بامر وزارت داخله بحکومت طهران انجمن مرکزی
را در طهران تشکیل داده و انجمن نظارت انتخابات
را مطابق قانون جریان و خاتمه داده پس از آن
کاشان هم دائر یزد بروجرد فارس کردستان اصفهان
کرمانشاهان داده و انتخابات حوزه های جزء نیز تماماً
مطابق قانون انتخابات ایالات و ولایات شروع و خاتمه
داده که شرح آنها تماماً در صورت مجلس ها درج
است و در صورت مجلس خلاف قانونی دیده شده و
آقای دکتر اتمان با اکثریت ۱۷۵۰ از ۲۶۴۹ رأی
انتخاب شده اند شکایاتی در دوسه نبود و نیز در مدت
قانونی شکایاتی بشعبه نرسیده لهذا شعبه ششم باتفاق

آراء صحت انتخابات و نمایندگان آقای دکتر اتمان
را از طرف کلیمیان تصدیق مینماید

رئیس - ایرادی هست (اظهاری نشد) - پس
رأی میکیریم آقایانیکه نمایندگان ایشان را تصویب
مینمایند قیام نمایند

اغلب نمایندگان قیام نمودند.
رئیس تصویب شد - رایبورتی است راجع به
آقای محمد هاشم میرزا قرائت میشود

بعضیون ذیل قرائت شد
شعبه ششم رسیدگی بدوسیۀ انتخابات مشهد و
نواب و نمایندگان شاهرزاده محمد هاشم میرزا را
نمود

انتخابات مشهد و نواب از اینقرار است انجمن
نظار مرکزی مشهد در آذرماه شهر رمضان ۱۳۳۷
تشکیل شده و پس از نشر اعلانات از ۱۵ شوال شروع
بدادن تعرفه نموده مدت دادن تعرفه ۱۰ روز معین
نموده اند و اخذ آراء در ۵ روز بعد آمده و برای
حوزه های جزء سیزده انجمن نظارت از نقاط جزء
مطابق صورتیکه در جدول قانون انتخابات است بشرح
ذیل تشکیل داده اند

بلوک جام - باخزر سرجام - یابین ولایت -
پیوه زن - آذمه - شاندریز - کل مکان - چناران
رادکان - چولانی - دژ زاب - تبادکان کلبه در
شهر مشهد و سیزده حوزه انتخابیه جزء ۳۹۹۳
ورقه تعرفه توزیع شده و ۲۳۷۵۶ رأی اخذ شده
و آقای محمد هاشم میرزا با اکثریت ۲۳۳۹۱ رأی
بسمت نمایندگی حوزه انتخابیه مشهد و نواب منتخب
منتخب شده در حین انتخابات دو فقره شکایت بانجمن
نظار مرکزی رسیده و جواب شکایات را انجمن نیز
داده که در صورت مجلس انتخابات مندرج است و چون
شکایات وارد نبوده شعبه لازم بشرح دادن آنها را
نمیداند و جریان انتخابات مشهد چنانچه مشروحاً در
صورت مجلس انتخابات نوشته شده مطابق قانون
بوده در مدت یکماه پس از افتتاح مجلس شکایاتی نیز
بشعبه نرسیده لهذا شعبه ششم باتفاق آراء صحت
انتخابات مشهد و نمایندگان شاهرزاده محمد هاشم میرزا
را از آن حوزه تصدیق مینماید

رئیس - آقای آقا شیخ محمد جواد مخالفید
آقا شیخ محمد جواد - خیر

رئیس - پس مخالفی نیست - رأی میکیریم
آقایانیکه نمایندگان آقای محمد هاشم میرزا را
تصدیق مینمایند قیام نمایند

عده کثیری قیام نمودند
رئیس تصویب شد رایبورتی است از شعبه دوم قرائت
میشود

آقای تدین بمضمون ذیل قرائت نمودند
شعبه دوم بدوسیۀ انتخابات طبرس و مضافاتش
رسیدگی نموده و برای استحضار مجلس شورایملی
عرض مینماید که انتخابات مزبور موافق قانون بعمل
آمده و شکایات اعتراضی هم از اول تا بحال نرسیده لهذا
شعبه دوم صحت انتخاب مشیر معظم را از حوزه انتخابیه
طبرس و مضافاتش تصدیق مینماید اما بطوریکه بر
احدی مخفی نیست مشارالیه در حکومت سیاموزیر و
در قیام بر ضد حکومت ملی شرکت نموده است اگر
شرکت او قبل از انتخابش میبود موافق شرط هم

قانون انتخابات از حق انتخاب محروم میگردد و
ولی چون شرکت مشارالیه بمدان خاتمه انتخاباتش
بود لذا شعبه دوم رأی قطعی را در این موضوع منوط
بصوب مجلس میداند

رئیس - چون رایبورت شعبه مبنی بر مخالفت
نیست چنانچه مخالف نباشد ممکن است رأی گرفت و
هرگاه مخالفی باشد میماند برای جلسه بعد مخالفی
هست یا خیر

بعضی اظهار کردند بلی
رئیس پس میماند برای جلسه بعد
(در این موقع آقای حاج شیخ اسدالله مخبر شعبه
ششم رایبورت شعبه مزبور را بمضمون ذیل قرائت
نمودند)

شعبه ششم رسیدگی بدوسیۀ انتخابات مشهد و
نواب و نمایندگان آقای دکتر امیرخان امیراعلم نموده
شرح انتخابات بقرار ذیل است پس از آنکه انتخابات
مشهد در تاریخ رمضان ۱۳۳۷ شروع و مطابق
قانون خاتمه یافته و آقای معصق الدوله
از مشهد منتخب شده بودند بعد از قبول نمایندگی
و گرفتن اعتبارنامه آقای معصق الدوله مرحوم شده
و در عرض آقای معصق الدوله در تاریخ شهر جمادی -
الثانی ۲۸ انجمن نظارت بامریات برای انتخاب کفتر
نمایند تشکیل بمدان نشر اعلانات در شهر مشهد ۱۰
روز تعرفه داده و ۵ روز اخذ رأی نموده اند و برای
حوزه های جزء چهار انجمن تعیین نموده اند مطابق
شرح ذیل

کوهپایه جات چناران رادکان یکی بلوک جام
بلوک باخزر یکی بلوک پیوه من و سرجام و یابین ولایت
شریف آباد یکی بلوک تبادکان میان ولایت درزاب
چولانی خانه یکی ولی یابین انجمنهای چهار گانه
اجازه داده شده که از تمام حوزه های جزء که در جدول
قانون انتخاب ذکر شده رفته رفته داده رأی گرفته
شود و انجمنهای جزء نیز در تمام نقاط جزء تعرفه داده
مطابق قانون اخذ رأی نموده تا آراء را بشمار آورده
اند کلیه تعرفه که بتمام حوزه های مشهد داده شده
۱۶۲۱۱ تعرفه بوده و کلیه آرائیکه اخذ شده ۱۵۹۸۷
بوده و آقای امیراعلم با اکثریت ۱۵۶۳۸ رأی انتخاب
شده اند انجمن نظارت مراعات ماده ۴۵ را نموده اند
ولی اصلاً شکایتی از انتخابات نشده و در مدت قانونی
شکایتی نیز بمجلس نرسیده لهذا شعبه باتفاق آراء
صحت انتخابات و نمایندگان آقای امیراعلم را از حوزه
مشهد و نواب تصدیق مینماید

رئیس - مخالفی نمی بینم - رأی میکیریم
آقایانیکه نمایندگان آقای امیراعلم را تصویب میکنند
قیام فرمایند - (عده کثیری قیام نمودند) - تصویب
شد رایبورتی است راجع به آقای سهام السلطان
چون مخبر شعبه ناخوش هستند منشی شعبه باید
قرائت کند

(در این موقع آقای امیر ناصر رایبورت شعبه
مزبور را بمضمون ذیل قرائت نمودند)

شعبه سوم بدوسیۀ اعتبارنامه و صورت مجلس
انتخابات عراق رسیدگی و بدقت مطالعه نمود چون
انتخابات عراق مطابق ترتیب قانونی جریان یافته
و شکایتی نیز از این باب نرسیده است فقط يك فقره
تظلم از اهالی بلوک در جزین عراق بدولت رسیده که
نه از طرف حوزه انتخابیه عراق و نه از حوزه

انتخابیه همادان برای در جزین تعرفه فرستاده
نشده و آنها را از حق انتخابات محروم داشته اند
در این موضوع بجدول انتخابات مراجعه شد چون
اسمی از در جزین در آنجا برده نشده شکایت
مزبور غیر وارد است لهذا شعبه سوم انتخاب آقای
سهام السلطان را از حوزه انتخابیه عراق صحیح
می داند

رئیس - مخالفی هست (گفته شد خیر) -
رأی میکیریم آقایانیکه نمایندگان ایشان را تصویب
میکنند قیام نمایند (جمعی قیام نمودند) تصویب
شد رایبورتی است راجع با آقای بیان الملک قرائت
می شود

(ایشا آقای امیر ناصر بمضمون ذیل قرائت
کردند)
در شعبه سوم بدوسیۀ اعتبارنامه و صورت مجلس
انتخابات عراق بدقت و رسیدگی شد چون انتخابات
عراق مطابق ترتیب قانونی جریان یافته و شکایتی
نیز در این باب نرسیده است فقط يك فقره تظلم از
اهالی بلوک در جزین عراق رسیده که تعرفه با آنجا
فرستاده نشده و آنها را از حق انتخابات محروم داشته اند

در این موضوع بجدول انتخابات مراجعه شد چون اسم
در جزین جزء حوزه انتخابیه عراق ذکر نشده
شکایت اهالی در جزین غیر وارد است - لهذا
شعبه سوم انتخاب آقای بیان الملک را از عراق
تصدیق مینماید

رئیس - رأی میکیریم آقایانیکه این رایبورت
را تصدیق و نمایندگان آقای بیان الملک را تصویب
مینمایند قیام کنند (عده قیام نمودند) تصویب شد
رایبورتی است راجع به آقای حاج میرزا اسدالله خان
کردستانی قرائت میشود

(آقای امیر ناصر بمضمون ذیل قرائت
نمودند)
شعبه سوم بدوسیۀ اعتبارنامه و صورت مجلس
انتخابات سنجج کردستان رسیدگی نمود چون
انتخابات سنجج کردستان مطابق ترتیب قانونی
جریان یافته و شکایتی هم در این باب نرسیده است
لذا شعبه سوم انتخاب آقای حاج میرزا اسدالله خان
را از حوزه انتخابیه سنجج کردستان تصدیق مینماید
آقا سید یعقوب - اگر چه بشبه مخالف
نیستم ولی عرض میکنم که خوب است شعبه رایبورت
که میدهند قدری مفصل تر بنویسند مثلاً در فلان
انتخاب چقدر تعرفه تقسیم شد و چقدر رأی داده شده
تا اینکه کاملاً مطمئن معوم باشد و اغلب این رایبورت
هایی که قرائت میشود مختصر است

رئیس - رایبورت را در صورتی مفصل بنویسند
که شکایاتی وارد شده باشد در صورتی که شکایتی نشده
باشد تفصیل لازم نیست

مدرس - بنده هم مخالفت ندارم ولی آنچه میماند
بعضی شکایات وارد شده بوده است که از آنها
اظهاری نشده
امیر ناصر - در دوسه که در شعبه رسیدگی شد
شکایاتی نبود فقط يك فقره شکایت رسید که چون
وارد نبود شعبه قابل اساسه ورد نمود
رئیس - رأی میکیریم آقایانیکه نمایندگان
ایشان را تصدیق مینمایند قیام نمایند

جمعی قیام نمودند
رئیس - تصویب شد -
رایبورتی است راجع به آقای فتح الدوله قرائت
میشود

آقای امیر ناصر بمضمون ذیل قرائت نمودند
شعبه سوم بدوسیۀ اعتبارنامه و صورت مجلس
انتخابات نجف آباد اصفهان رسیدگی نموده جریان
انتخابات نجف آباد اصفهان مطابق با ترتیبات
قانونی برده است ولی شکایاتی کلیاً و تکراً از
اهالی نجف آباد و مضافات آن مرکز رسیده مبنی
بر اینکه اهالی آزاد در دادن رأی نبوده و انتخابات آن
جا بمیل حکومت اصفهان جریان یافته است چون
متشککین از حکومت اصفهان اسنادی که دایل بر صحت
شکایاتشان باشد بدست نداده و بمالو پس از افتتاح
مجلس شورایملی در مدت مقرر تجدید شکایت از
متشککین نشده لهذا شعبه سوم شکایات مزبور را
قابل توجه ندانسته انتخاب آقای فتح الدوله را از
حوزه انتخابیه نجف آباد به اکثریت تصدیق
می نماید

رئیس - آقای مدرس مخالف هستید
مدرس - بلی بنده مخالفم

رئیس - پس میماند برای جلسه بعد
در این موقع آقای سهام السلطان رایبورت شعبه
ششم را راجع به آقای حاج شیخ اسدالله بمضمون ذیل
قرائت نمودند

شعبه ششم راجع بدوسیۀ انتخابات حوزه محلات
و کمره و سایر البلوک و نواب و نمایندگان آقای حاج
شیخ اسدالله رسیدگی بعمل آورده در تاریخ ۱۹ ذی قعدة
۱۳۳۶ اعلان انتخابات در محلات منتشر و بموجب
مواد قانونی اعلان انتخابات در محلات منتشر و بموجب
مواد قانونی اعلان و توزیع تعرفه و اخذ آراء در
حوزه محلات و بعضی بلوک آن واقع و در موقعیکه
برای تشکیل انجمن انتخابات کمره و سایر البلوک
معین شده بوده بواسطه انقلاباتیکه در آن نقاط
رخ داده و اقدامات رجعیلی انتخابات آنجا بتأخیر
انداخته مدتی هم بواسطه اختلاف حکومت محلات و کمره
برای تعیین موقع و ترتیب انتخابات و ممکاتیکه
بابت حکام و وزارت داخله واقع شده بر مدت تأخیر
افزوده تا تاریخ مجرم ۳۹ که انتخابات آن نقاط نیز
صورت گرفته آراء ۲ حوزه محلات و کمره و سایر
البلوک قرائت شده و از ۵۱۳۱ رأی که از آن سه
حوزه اخذ شده بود آقای حاج شیخ اسدالله محلاتی
با اکثریت ۲۴۳۱ رأی انتخاب و جریان انتخابات
موافق مواد قانونی بوده و در صورت مجلس مدت يك
هفته که برای وصول شکایات تعیین شده قید نشده
رأی در صورتیکه انتخابات آنجا در ربیع الاول اخذ
شده اعتبارنامه در ۱۸ نوشته شده که معلوم میشود
ماده ۴۵ را نیز مراعات نموده و شکایاتی هم در ضمن
این مدت از محلات و کمره بوزارت داخله رسیده
بود شعبه آن اظهارات را دقت نموده چون مواد
شکایات سکنه بر صحت جریان انتخابات وارد نمیشود
لذا مورد توجه شعبه نگردید در مدت یکماه پس از
افتتاح مجلس نیز شکایاتی بشعبه نرسید لذا شعبه
باتفاق آراء صحت جریان انتخابات و نمایندگان آقای
حاج شیخ اسدالله را از حوزه محلات و کمره تصدیق
مینماید

رئیس - رأی میگیریم - آقایانی که این رایورت را تصدیق مینمایند قیام کنند
جمع قیام نمودند
رئیس - تصویب شد - رایورتی است راجع به آقای آقامیرزا هاشم آشتیانی
آقای امیر ناصر بمضمون ذیل قرائت نمودند

شعبه سوم باعتبار نامه و صورت مجلس و دوسیه انتخابات سبزوار رسیدگی و مذاقه نمود انتخابات سبزوار موافق شرعیات قانونی جریان یافته و هیچ نوع شکایتی در این باب نرسیده است فقط در صورت مجلس انتخابات سبزوار انجمن مرکزی اشاره مینماید که صندوق گراب که یکی از صندوقهای جزء سبزوار بوده بواسطه اینکه از مدت معینه شش روز دیرتر رسیده و بلاوه ۱۹۰ ورقه رای بیشتر نبوده و با کثرت سگته وارد نمیشاخت ترفیف گردید چون این اقدام انجمن نظارت سبزوار مخالف با قانون انتخابات نبوده لهذا شعبه سوم انتخاب آقا آقامیرزا هاشم آشتیانی را از حوزه انتخابیه صحیح میدانند

رئیس - رأی میگیریم آقایانیکه نمایندگی ایشانرا تصویب مینمایند قیام کنند
جمع قیام نمودند

رئیس - تصویب شد - آقای زنجانی چه میفرمائید
آقای شیخ ابراهیم - فیلا فقره دوم و دین اعتراضی هست یا خیر

رئیس - اعتراض داشتید .
آقای شیخ ابراهیم - بلی .

رئیس - وقتیکه میگویم رأی میگیریم باید بگوئید من اعتراض دارم و وقتیکه نمیگوئید البت برای گرفته میشود همیشه که من نباید آن کده مخصوص را بگویم (جمع قیام نمودند)
(رایورت شعبه دوم بمضمون ذیل قرائت شد)

شعبه دوم بدوسیه انتخابات سبزوار مضافاتش بدقت رسیدگی کرده و برای استحضار مجلس شورای ملی عرض مینماید که انجمن نظارت مرکزی انتخابات در سبزوار در شهر صفی ۱۳۳۸ تشکیل و بعد پنج انجمن جزء در پنج نقطه دیگر از مضافات سبزوار دائر شده با رعایت مواد قانون انتخابات وظایف قانونی خود را انجام داده است از اینقرار که در تمام نقاط مزبوره موازی ۱۳۶۱۶ ورقه تعرفه توزیع شده و از این تعداد ۱۱۸۵۲ ورقه با اوراق برگشته و آقای رئیسالتجار خراسانی با کثرت ۱۰۸۶۳ رأی از کل آراء مزبوره بوزکات دار الشورای ملی برای دوره چهارم تقنیه انتخاب شده است پس از آن انجمن مرکزی سبزوار برای وصول و اصفای شکایات در مدت معینه قانونی منتظر شده ولی شکایت نرسیده لهذا اعتبار نامه باسم آقای رئیسالتجار خراسانی صادر و خاتمه انتخاباترا اعلام کرده است ولی مجلس شورای ملی را از این نکته مستحضر میسازد که مطابق صورت مجلس انتخابات سبزوار و مضافات آن انجمن نظارت مرکزی انتخابات سبزوار صندوق گراب را که از صندوقهای جزء سبزوار بوده بواسطه آنکه از مدت معینه ۶ روز دیرتر رسیده توفیف کرده و

بلاوه ۱۹۰ ورقه رأی در آن بیشتر نبوده و با کثرت مزبوره هم سگته وارد نمیشاخته لذا ترتیب اثری بر آن نداده است بنابراین شعبه دوم بجهات فوق و اینکه اهالی گراب هم شکایتی نکرده اند اقدام انجمن را تصدیق و انتخابات سبزوار و مضافاتش را موافق قانون دانسته و چون تا بحال هم شکایتی نرسیده لهذا صحت انتخابات آقای رئیسالتجار خراسانی را تصدیق مینماید .

رئیس - مخالفی هست (گفته شد خیر) رأی میگیریم آقایانیکه نمایندگی ایشانرا تصدیق میکنند قیام نمایند (اغلب قیام نمودند) تصویب شد - رایورتی است راجع بنمایندگی آدینه جان آخوند از ترکمان .

(آقای امیر ناصر بمضمون ذیل قرائت نمودند)

شعبه سوم بدوسیه اعتبار نامه نماینده طوائف ترکمان بیوت و کوکلان رسیدگی نمود در دوسیه انتخابات مزبوره ترتیبات معموله صورت مجلس موجود نبوده حکومت استر آباد تلگرافاً بوزارت داخله اطلاع میدهد که آدینه جان آخوند با کثرت ۵۹۱۶ رأی بنمایندگی ترا که منتخب گردیدند چون جریان انتخاب ترکمان بطور ساده و بدون دسیسه و آلاش بود و شکایتی نیز نرسیده است لهذا شعبه نمایندگی آقای آدینه جان آخوند را از طرف ایلات بیوت و کوکلان صحیح میدانند .

رئیس - رأی میگیریم آقایانیکه نمایندگی آدینه جان آخوند را تصویب مینمایند قیام کنند (جمع قیام نمودند) تصویب شد - رایورتی است راجع باقا سید محمد دست غیب قرائت میشود . (ایضاً آقای امیر ناصر بمضمون ذیل قرائت کردند)
در شعبه سوم بدوسیه و اعتبارنامه و صورت مجلس انتخابات بندر عباس و توابع آن رسیدگی بعمل آمد انتخابات بندر عباس از روی صورت مجلس و دوسیه آن معلوم میشود بوضعی ساده جریان یافته است از عبارات صورت مجلس مفهوم میگردد که از روز اول نشر اعلان انتخابات تا روز توزیع تعرفه چهار روز بیشتر مدت نداشته در صورتیکه مطابق ماده ۲۱ قانون انتخابات از روز نشر اعلان تا روز توزیع تعرفه کمتر از ده روز نمیتوان مدت قرار داد لیکن چون بندر عباس جای کوچک و اهالی آنجا کاملاً بنکات قانونی آشنا نبودند بمقیده شعبه عدم مراعات مدت نشر اعلان مبطل انتخابات آنجا نمیشود نیز یک فقره تلگراف شکایت باسم کمیانی بامضاء حسن نام از طرف ۹۰۰ نفر اهالی عباسی و میناب بمقام ریاست وزراء مخابره شده مبنی بر اینکه تفصیل راجع به انتخابات عباسی و سرقت اوراق آراء و تغییر آنها توسط پست ارسال داشته ایم چون حسن نام امضا کننده تلگراف غیر معروف و شکایات مزبوره هم جزء دوسیه دیده نشده لهذا تلگراف مزبور قابل توجه نبوده و شعبه سوم با کثرت آراء انتخاب آقای آمیرزا محمد باقر دست غیب را از حوزه انتخابیه بندر عباس و توابع آنجا صحیح میدانند .

رئیس - آقای محمد هاشم میرزا مخالفید ؟
محمد هاشم میرزا - بلی بنده مخالفم .
رئیس - پس مینماید برای جلسه بعد .
(در اینموقع آقای تدین رایورت شعبه دوم را راجع بسلطان محمد خان بمضمون ذیل قرائت نمودند)

شعبه دوم بدوسیه انتخابات نائین و مضافاتش رسیدگی نموده و برای استحضار مجلس شورای ملی عرض مینماید که انتخابات نائین و مضافاتش موافق قانون بعمل آمده و شکایت و اعتراضی هم از اول تا بحال نرسیده لذا شعبه دوم صحت انتخاب سلطان محمد خان نائینی را از حوزه انتخابیه نائین و مضافات آن تصدیق مینماید اما بطوریکه پوشیده نیست مشارالیه در کابینه سیاه معاون و در قیام اقدام بر ضد حکومت ملی شریک بوده است اگر شرکت او قبل از انتخابش میبود موافق شرط نهم قانون انتخابات از حق انتخاب محروم میگردد ولی چون شرکت مشارالیه بعد از خاتمه انتخاباتش بوده لذا شعبه دوم رأی قطعی را در این موضوع منوط بتصمیم مجلس میدانند .

سردار معظم - میخواهم عرض کنم اگر کسی راجع به رایورتی مخالف باشد امروز باید مذاکره شود یا بعد .

رئیس - مثل مشیر معظم مینماید و موقوف بجلسه بعد میشود اگر آقایان تصویب فرمایند جلسه را خاتمه دهیم جلسه آتی به فردا چهار ساعت بظهر مانده باشد .

رفعت الدوله - چهارشنبه باشد بهتر است
رئیس - باید قبلاً اجازه بخواهید بعد مذاکره کنید .

آقای سید یعقوب - خوب است مقرر فرمایند جلسه آتی به چهارشنبه باشد که شعبه ها کاملاً دوسیه ها را تحت مطالعه آورده و صحیحاً رایورت دهند که ناقص نباشد یعنی این بنده راجع بشعبه خود همان عرض میکنم .

سردار معظم - بنده تصور میکنم که ما نباید قائل بتأخیر جلسات باشیم باید جلسه آتی به فردا قرار دهیم که باعتبار نامه ها رسیدگی شده رد و قبول آنها زودتر معلوم و مجلس شروع بکارهای مهم نماید .

رئیس - ۲۰ فقره رایورت برای کار فردا موجود است که ممکن است فردا رسیدگی شود و آنچه بنده میدانم ده فقره دیگر هم تقریباً تمام است و بقیه را ممکن است شعبات تحت مطالعه آورده و حاضر نمایند که برای جلسه بعد معین شود (اظهاری نشد) پس رأی میگیریم که جلسه آتی به فردا باشد یا خیر آقایانیکه تصویب مینمایند جلسه آتی به فردا باشد قیام نمایند (جمع قیام نمودند) تصویب نشد چون ۲۶ نفر از ۶۰ نفر رأی دادند پس جلسه آتی به روز سهشنبه خواهد بود .

مجلس یکساعت قبل از ظهر ختم شد
رئیس مجلس مؤتمن الملک

جلسه ۳۴

صورت مشروح مجلس یوم سه شنبه
۲۰ ذی قعدة ۱۳۳۹ مطابق سوم رجب ۱۳۴۰

مجلس سه ساعت قبل از ظهر در تحت ریاست آقای
مؤتمن الملك تشکیل گردید

رئیس - جلسه افتتاح و صورت مجلس قرائت
می شود .

صورت مجلس یوم یکشنبه ذی قعدة را آقای نصره
الدوله قرائت نمودند .

رئیس - در صورت مجلس اعتراضی نیست ؟
محمد هاشم میرزا - راجع بشاهزاده
معمدالدوله نماینده آباده بنده مخالف بودم نوشته
مخالف نداشت .

مدرس - چون لفظ رد آنجا دارد موسوم
بنده لفظ رد نوشته شده .

رئیس - چه باید نوشته شود .

مدرس - در صورت مجلس نوشته اند راجع
به رد و کالت باید بنویسند رایورت فلان راجع به
اعتبار نامه چون رد راجع به مجلس است نه به شعبه
رئیس - شعبه موافق بوده است یا نبوده چون
رایورتیکه از شعبه داده اند مبنی بر رد است در
صورت مجلس هم بنظر نوشته شده (جمعی تصدیق
کردند) .

محقق العلماء - بنده هم میخواستیم همین را
عرض کنم (رد راجع به شعبه بود نه راجع بمجلس)
آقای سید یعقوب - راجع بصورت مجلس اجازه
دارم عرض بکنم .

رئیس - بفرمائید .

آقای سید یعقوب - حضرت تعالی که راجع به عدم
جضور نمایندگان آذربایجان اظهار تأسف فرمودید
بنده هم تذکر دادم و گیلانرا عرض کردم و فرضم
این بود که . . .

رئیس - این مسئله راجع بصورت مجلس نیست
اگر بنا شود هر چه گفته شود بنویسند آن صورت
مشروح مجلس است معنی صورت مجلس این است که
مطالب را بطور خلاصه می نویسند ولی در صورت
مشروح مجلس آنچه گفته میشود مینویسند می گذارند
در اطاق تنفس اگر آقایان بخواهند قرائت بفرمایند
میتوانند در صورت مجلس دیگر اعتراضی نیست
(گفته شد خیر)

رئیس - تصویب شد چند فقره رایورت است
که در جلسه قبل قرائت شد و بنا شد امروز رأی
بدهند یکی راجع است به آقای فتح الدوله بقیه به
آقای مشیرمعلم و آقای سلطان محمد خان و آقای
اسمعیل میرزای معمداالدوله و آقای آقا سید محمد
باقر دست غیب راجع با آقای فتح الدوله بعضی از
آقایان خواهش کرده اند بماند برای جلسه بعد برای
اینکه دوسه را کاملاً نتوانسته اند بخوانند بنظر
راجع به آقای شیرمعلم و سلطان محمد خان برای این
که رایورت دیگری در همین زمینه رسیده است باین
جهت موکول به جلسه بعد میشود رایورت راجع به
آقای اسمعیل میرزا طبع و توزیع شده آقای محمد
هاشم میرزا مخالف بودید بفرمائید .

(آقای محمد هاشم میرزا از محل خود به پشت
تربون (محل اداء نطق) حاضر شده و اظهار
نمودند بنده مخالف نبوده) .

رئیس - آقای محمد هاشم میرزا با رایورت
شعبه موافق هستید کسی با رایورت شعبه مخالف
است یا خیر (اظهاری نشد) پس رأی میگیریم به
رایورت شعبه سردار معظم چون مخالفی نیست خوب
است یک نفر موافق لااقل عقیده اش را اظهار کند .
رئیس - رسم نبوده آقای حاج آقا بارایورت
شعبه مخالف هستید یا موافق ؟

حاج آقا - بنده اجازه نخواستیم .

رئیس - پس رأی میگیریم به رایورت شعبه .
آقا میرزا هاشم آشتیانی - بنده عرض
میکنم که . . .

رئیس - اینطور که نمیشود بدون اجازه باید
اجازه بخواهید بعد بفرمائید .

آقای میرزا هاشم آشتیانی - اجازه میفرمائید ؟

رئیس - بفرمائید .

آقای میرزا هاشم - مقصود بنده این بود مقرر
فرمائید رایورت شعبه را مجدداً بخوانید .

رئیس - رایورت شعبه طبق و توزیع شده است
با وجود این مجدداً میخوانم .
(بعضیون ذیل قرائت شد)

شعبه چهارم بتاريخ ۱۰ ذی قعدة ۱۳۳۹ بدوسه
انتخابات آباده و توابع آن رسیدگی و تدقیقات
لازمه در جریان انتخابات آنجا بعمل آورده و اعتراضاتی
را که بانتخابات آنجا وارد آمد بقرار ذیل است .

اولاً - راجع باعلان انتخابات است که مطابق شرحی
که از صورت مجلس می نویسند هیئت نظارت آن
چهار روز ۱۷ رجب ۱۳۳۷ در مسجد جامع
جمع و برای تهیه مقدمات انتخاب پس از تبدل افکار
مقرر داشته اند از روز ۱۹ رجب مشغول تعرفه دادن
شوند و در روز مزبور هم شروع بدادن تعرفه نموده اند
مطابق این ترتیب مدت اعلان را برای حوزه انتخابیه
آباده و اقلید و بوانات سه روز قرار داده اند در صورت
در آخر صورت مجلس می نویسند که از همان روز ۱۷
شروع بدادن تعرفه نمودیم و از این قرار مطابق صورت
مجلس اعلانی نشده و در دوسه انتخابات هم هیچگونه
رایورتنی که حاکی از اعلان مدت آن باشد وجود
ندارد .

۲ - راجع باایام دادن تعرفه است که مطابق
صورت مجلس هیئت نظارت آنجا قائل بمحدود ساختن
ایام تعرفه دادن نشده و قبلاً اعلان نداده و نظرباینکه
انتخاب کنندگان را در موعده گرفتن تعرفه آراء
نموده اند ۲۹ روز ایام تعرفه دادن طول کشیده است

۳ - راجع بمدت اخذ آراء همانطور که برای
ایام دادن تعرفه موعده را قبلاً پیش بینی و اعلان نکرده
برای اخذ آراء نیز ایام قانونی را رعایت ننموده و
آنقدر نشسته اند تا هر کس رأی خود را آورده بصندوق
بیاندازد باین جهت ۱۸ روز انجمن نظارت برای اخذ
آراء دائر بوده است

۴ - برای انجام انتخابات دو حوزه اقلید و

بوانات و قنقری نیز موعده مقرر ننموده چنانچه آراء
اقلید در ۱۷ رمضان رسیده و آراء بوانات و قنقری
در عشر اول رمضان .

رابعاً در نتیجه آراء صورت آراء هر حوزه و این
که آراء مزبوره شامل حال چه اشخاص بوده اند مشخص
نیست و فقط معترض است که از (۳۹۶۸) تعرفه (۳۴۱۴)
رأی گرفته شده و به ۱۹۷۴ رأی شاهزاده اسمعیل
میرزا بنمایندگی آنجا معین شده اند .

خامساً - ایامی را که قانوناً برای اصفاء شکایات
مقرر است انجمن رعایت نکرده و روز ختم آراء
انتخابات را خاتمه داده است نظر بمراتب مذکوره
که تمام جریان انتخابات مزبوره مخالف با مقررات
قانون انتخابات است و در دوسه نیز رایورتنی که کاشف
از عملیات هیئت نظارت باشد سوای همین صورت ملاحظه
نشد شعبه اساسی انتخابات آباده و توابع را مختل
دانسته صحت نمایندگی شاهزاده اسمعیل میرزا را از
حیث جریان قانونی و مخالف با اساس قانون بانفاق
آراء رد مینماید .

رئیس - نسبت برایت شعبه مخالفی هست
حاج شیخ اسدالله - نسبت بیک قسمت
بنده مخالفم .

رئیس - بفرمائید .

حاج شیخ اسدالله - در اصل رایورت با عقیده
شعبه موافقم ولی در این قسمت که مینویسد (نیز موعده
معین مقرر نموده چنانچه آراء اقلید در ۱۷ شعبان
رسیده آراء بوانات در عشر اول رمضان) بنده تصور
میکنم که شعبه درست توضیح نداده یا اینکه تصور
فرموده اند انچه نهای جزء تماماً اعلان و شروع بانتخابات
و ختم انتخاباتشان در یک موعده بوده باشد در صورتی
که قانون همچو تصریحی ندارد ممکن است انجمن
مرکزی برای انتخابات حوزه های جزء اوقات مختلفی
معین بکنند مثلاً از برای یک حوزه عشر اول و برای
حوزه دیگر انتخاباتش را عشر ثانی و ثالث قرار دهد
و این مانع از صحت جریان انتخابات با سانسیت و تعیین
موعده منوط بنظریات انجمن مرکزی است اگر نظر
شعبه این بوده که چون صندوق آراء در دو وقت
بانجمن مرکزی فرستاده اند و این مطابق با عا بطلان
انتخابات میدانند بنده با این رایورت مخالفم و این
فقره را سلب بطلان انتخابات نمیتوان دانست .

آصف الممالک - نقاط جزئی که برای انتخابات
معین شده است انجمن قبلاً بایستی معین نماید و همین
جهت است که در قانون ذکر میکنند که اگر آراء
یک حوزه از موعده مقرر دیرتر بیاید آن آراء ساقط است
بانتخابات خاتمه میدهند باین جهت شعبه در رایورت
معترض است و در آنجا هائیکه رعایت این مسئله نشده
همینطور اشخاصی در موعده های مختلف رفته اند و آراء
تمام شده مراجعت کردند .

حاج شیخ اسدالله - بنده همینقدر خواستم
آقای مخبر توضیح بدهند که نظر شعبه چیست و صورت
مجلس را ملاحظه فرموده اند اگر انجمن مرکزی

راجع باطلان وراجع بجرایم انتخابات حوزه های جزء موعود میباشند و معین نکرده اند و یک اشخاص را بعضی جاهای فرستاده اند و باوقایع مختلف بپیل خودشان انتخابات را شروع کرده اند تصدیق میکنم که این فقره مانع صحت انتخابات است این نکته را که بنده عرض میکنم از نقطه نظر شرح قانون است و بنده در این ماده نظرم این است که اختیار تعیین انجمن جزء و اعتبار مدت انتخابات و نشر اعلان و مدت دادن تعرفه و اخذ آراء نسبت بانجمنهای جزء اختیارش با انجمن مرکزی است انجمن مرکزی میتواند در اوقات مختلف انتخابات حوزه جزء را اعلان و شروع و خاتمه دهد اگر این فقره در نشر مراعات شده البته قابل مخالفت نیست و اگر این فقره اعلان و تعیین مدت دادن تعرفه و گرفتن آراء مراعات نشده آنوقت از مناسبت باعث باطلان انتخابات است بنده برای توضیح قانون عرض میکنم .

آصف الممالک - بطوریکه عرض کردم در صورت مجلس نوشته است که برای این دو محل فلان موعود را معین کرده ایم هیچوقت نمیتواند کرد فلان تاریخ آراء فلانجا را آوردند و این ترتیب بود چون در صورت مجلس هر یک نظر معترض نشده اند که موعود معین را معین کرده باشد در همان موعود آن آراء را گرفته باشد باین جهت شعبه اینقضا را برخلاف قانون دانسته .

رئیس - آقای حاج آقا مخالف هستید .
حاج آقا - بنده موافق راپورت هستم .
رئیس - آقای محمد هاشم میرزا .
محمد هاشم میرزا - بنده موافق هستم .
رئیس - آقای صورت الخواجه هم موافقت آقای سید یعقوب مخالفند .

آقای سید یعقوب - بنده در خاصاً میخواهم عرض کنم رئیس بفرمائید موافقت با مخالفند
آقای سید یعقوب - بنده از آقای مخبر یک توضیح میخواهم اجازه دارم
رئیس بفرمائید
آقای سید یعقوب - آنجا که میشود در نتیجه قرائت آراء صورت آراء هر حوزه و اینکه آراء مزبور شامل حال چه اشخاصی گردیده مشخص نیست میخواهم عرض بکنم که این همچو فقره قانونی نیست و یک ماده قانونی نیست که ما بتوانیم متسک بآن بشویم و انتخاب کسی را رد کنیم والا بنده برای آقای مخبر موافق هستم

آصف الممالک در قانون انتخابات مخصوصاً گفته است که باید انجمنهای نظارت جزء صورت آراء خودشان را با انجمن مرکزی بفرستند برای اینکه از روی آن صورت مجلس صورت آراء تشخیص داده شده که اکثریت در حوزه های انتخابیه شامل حال چه اشخاصی است شاید در یک حوزه جزء اکثریت شامل حال یک نفر دیگر باشد در اینجا هیچ مقید نکرده اند حوزه های جزء اقلیت و بوائت چه آراء داشته اند بطوریکه نمیتوانند آراء آن دو حوزه و آراء حوزه آبادیه ۳ هزار و ۴۰۰ نفر را که کسری هزار و هشتاد و خورده شامل حال اسمعیل میرزا شده باینجه چون در قانون مصرح است ما اعتراض میکنیم
رئیس پس مخالفی نیست باید برای یکپارگی راپورت شعبه آقایانیکه راپورت شعبه را قبول میکنند نمایندگی

را رد خواهند نمود بالا العکس رأی میگیریم راپورت شعبه راجع بود و کالت آقای مستندالبوله از آبادیه آقایانیکه راپورت شعبه را تصدیق مینمایند قیام فرمایند (اکثر نمایندگان قیام نمودند)
رئیس پس تصدیق بنمایند که ایشان ندارند راپورت شعبه سویرا راجع آقای آقا سید محمد باقر دست غیب قرائت شد بنامند بماند باین جلسه قبول شد مخالفی هست
محمد هاشم میرزا - بلی .

رئیس - بفرمائید .
محمد هاشم میرزا - بعد از اینکه بنده آنروز مخالفت کردم به شعبه دوم رفته صورت انتخابات آقای آقا سید محمد باقر را دیدم آنچه بنظر بنده رسیده با ماده ۲۱ قانون انتخابات و جزء ماده ۲۶ و ماده ۲۸ و ماده ۲۹ و ماده ۴۵ مخالفت دارد ولی چون بعضی از آقایان شعبه از جریان انتخابات انجمن مطلع نبودند تصور میکردم که در اینجا مارات اینطور نوشته شده و حقیقت غیر از این است لهذا بنده از آقایان معترض استدعا دارم که وقت مجلس را هدر نکنیم و راپورت را پس بدیم و در آنجا توضیحات لازم شود آنچه بنظر بنده میرسد بنده عرض کنم اگر صحیح بود آنها متابعت کنند و اگر نظریات ایشان صحیح بود بنده متابعت کنم باینجه که تقاضا میکنم راپورت پس گرفته شود .

امیر ناصر - تقاضا میکنم مسترد شود .
رئیس - راپورت را تقاضا میکنید مسترد شود
امیر ناصر - بلی .
رئیس - میفرستم شعبه . آقای حاج شیخ استدعا راپورتی که دادماید قرائت کنید راجع به انتخابات حوزه بارفروش است .

(آقای حاج شیخ استدعا راپورت شعبه را بپیشنودن ذیل قرائت کردند)
راجع بان انتخابات حوزه بار فروش نمایندگی آقای عدل الملک شعبه داخل مذاکرات شد در خصوص جریان صحت و باطلان انتخابات شعبه فعلاً از موضوع صرف نظر نموده و از جهت صلاحیت آقای عدل الملک برای نمایندگی مذاکرات بعمل آمد چون آقای عدل الملک در حکومت آقای سید طباطبائی و وفایم اخیره دخالت و شرکت تامه داشته و بر خلاف مجلس و حکومت ملی اقدامات نموده ولی این اقدامات بعد از انتخاب و نمایندگی بوده و در قانون این مطلب پیش بینی نشده است لذا شعبه نتوانست راجع به صلاحیت ایشان تصمیم قطعی اتخاذ نماید زیرا که توضیح و شرح قانون بنا خود مجلس است و حل این قضیه و صلاحیت آقای عدل الملک را برای نمایندگی موکول بطریقات و رأی مجلس مینماید تا پس از حل این قضیه در صورت صلاحیت ایشان برای نمایندگی شعبه رأی خود را در موضوع صحت و باطلان انتخابات عرض خواهد نمود .

رئیس - آقای محمد هاشم میرزا مخالف هستید .
محمد هاشم میرزا - بلی .
رئیس - آقای سردار معظم هم مخالفند .
سردار معظم - بلی بنده هم مخالفم .
رئیس - آقای آقا سید یعقوب و آقای ملک الشعراء هم در این موضوع مخالفند .

آقا سید یعقوب - بلی جداً مخالفم خیلی
رئیس - در جلسه بعد انشاء الله بیان میفرمائید راپورتی است راجع باعتبار نامه آقای منتصر الملک قرائت میشود .
(آقای آقا شیخ محمد جواد راپورت شعبه اول را در خصوص انتخاب آقای منتصر الملک بپیشنودن ذیل قرائت نمودند)

شعبه اول در تاریخ ۲۲ شهر شوال رسیدگی به انتخابات بنی طرف حویره و بساطین کرده راپورت آن را ذیل تقدیم مجلس مقدس شورای ملی مینماید
انتخابات در یازدهم ذیقعد ۱۳۳۷ شروع گردید مطابق مقررات قانون بدواً اعلان انتخابات منتشر بیست و دو روز پس از نشر اعلان در مدت پنج روز (۲۵۶۷) ورقه تعرفه داده شد و در ظرف پنج روز ۲۵۰۰۲ رأی مأخوذ داشته اند آقای منتصر الملک با اکثریت (۱۷۴۷) رأی بیست نمایندگی انتخاب گردیدند یک هفته پس از استخراج آراء انجمن برای اخذ شکایات دادر چون شکایاتی نرسیده بوده منحل گردید و پس بدیم و در آنجا توضیحات لازم شود آنچه بنظر بنده میرسد بنده عرض کنم اگر صحیح بود آنها متابعت کنند و اگر نظریات ایشان صحیح بود بنده متابعت کنم باینجه که تقاضا میکنم راپورت پس گرفته شود .

رئیس - نسبت باین راپورت مخالفی هست (بعضی گفتند خیر) رأی میگیریم بنمایند که آقای منتصر الملک و آقایانیکه تصویب می کنند قیام فرمایند (اغلب قیام نمودند)

رئیس - تصویب شد راپورتی راجع بنمایند که آقای ملک الشعراء در این موقع آقای ملک الشعراء قصد خروج از مجلس نمودند رئیس - خواهش میکنم تشریف نبرید .
ملک الشعراء - یعنی میفرمائید خودم هم رأی بدیم .
رئیس - خیر عده کافی نیست عده ۵۴ نفر است چنانچه خارج شوید نمیتوان رأی داد اعم از اینکه رأی بنده قانندید .

(آقای آقا شیخ محمد جواد راپورت شعبه اول را بپیشنودن ذیل قرائت نمودند)
شعبه اول در بیست و هشتم شوال مراجعه بدوسیه انتخابات بجنورد نموده مراتب را عرض نمایندگان محترم میرساند مطابق صورت مجلس انتخابات بجنورد در ۱۴ ربیع الثانی ۱۳۳۸ شروع و در ۲۸ جمادی -

الثانی خاتمه یافته علاوه بر انجمن نظارت مرکزی سه شعبه نظار هم در سفر این جا بزم محل قان تشکیل داده اند در چهار نقطه (۴۹۸۰) ورقه تعرفه توزیع و (۴۹۸۰) ورقه رأی اخذ نموده اند آقای ملک الشعراء با اکثریت نامه (۴۳۷۳) رأی برای عضویت مجلس شورای ملی انتخاب شده اند پس از خاتمه انتخاب یک هفته انجمن نظار برای اخذ شکایات حاضر شده ولی شکایاتی نرسیده چون جریان انتخابات موافق قانون بوده تاکنون هم شکایاتی نرسیده شعبه صحت انتخابات بجنورد نمایندگی آقای ملک الشعراء را تصدیق مینماید .

رئیس - مخالفی ندارد این راپورت (گفته شد خیر) پس رأی میگیریم بنمایند که آقای ملک الشعراء آقایانیکه تصویب میکنند قیام فرمایند (اغلب قیام نمودند)
رئیس - تصویب شد - راپورتی است راجع به آقای عبدالسلطه .

(آقای شیخ محمد جواد راپورت شعبه اول را بپیشنودن ذیل قرائت نمودند)
در تاریخ ۷ ذیقعد شعبه اول مراجعه بدوسیه انتخابات مشهد نموده راپورت آنرا بمجلس شورای ملی تقدیم مینماید .
انجمن مرکزی مشهد در ۱۱ شهر رمضان ۱۳۳۷ تشکیل گردیده و اعلان انتخابات را منتشر نموده اند ۱۰ شوال تا ۱۰ روز برای دادن تعرفه پنج روز هم برای اخذ رأی معین کرده اند نیز سیزده شعبه نظارت در نقاط جزء و باوکات ذیل تشکیل داده اند .

بنوک جام - باغزر - سرجام - یائین ولایت - پوه زن - اردمه - شاندریز - گل مکان - چناران - رادکان - جولانی - درزاب - تبادگان - کبیه در مشهد و سیزده حوزه انتخابیه جزء (۳۹۹۳) ورقه تعرفه توزیع و ۳۳۷۰۶ ورقه رأی مأخوذ داشته اند آقای عماد السلطه با اکثریت نامه (۲۴۰۶۴) رأی بنمایندگی مشهدانتخاب شده اند دو فقره شکایت در حین انتخابات بانجمن نظار مرکزی رسیده و انجمن جواب آنها را داده اعتراضات و جواب آنها مشروحاً در صورت مجلس ثبت شده شعبه اعتراضات و جواب انجمن را تحت مطالعه قرار داده اعتراضات را غیر وارد و جواب انجمن را صحیح دانسته تا بحال هم شکایاتی نرسیده لهذا شعبه انتخابات مشهد و نمایندگی آقای عبدالسلطه را تصدیق مینماید .

رئیس - نسبت باین راپورت مخالفی نیست (غیر) پس رأی میگیریم بنمایند که آقای عبدالسلطه از مشهد آقایانی که تصویب می کنند قیام فرمایند (اغلب قیام کردند)
رئیس - تصویب شد راپورتی است راجع با آقای سردار معظم کردستانی .

(آقای امیر ناصر راپورت شعبه ۳ را بپیشنودن ذیل قرائت نمودند)
تاریخ ۱۳ شهر ذیقعد ۱۳۳۹ شعبه سوم بدوسیه و اعتبار نامه و صورت مجلس انتخابات سنجند کردستان رسیدگی نمود چون انتخابات سنجند کردستان مطابق ترتیبات قانونی جریان یافته و شکایاتی نیز در این باب نرسیده است لهذا شعبه سوم انتخاب آقای سردار معظم کردستانی را در حوزه انتخابیه سنجند کردستان تصدیق مینماید .

رئیس - آقای مدرس شما مخالف هستید .
مدرس - توضیح میخواهم از آقا نمیدانم که میفرمایند شکایت نرسیده نه اینکه مخالف باشم شکایاتی بود بواسطه اینکه خیلی تنگرات در حین انتخابات میشد و بعضی از آنها هم توسط من بود و حالا میفرمایند اسلا شکایاتی نبود من با راپورت مخالف نیستم و موافقم ولیکن شکایاتی بود حال میفرمایند نسبت نمیدانم چه بود .

امیر ناصر - هیچ وجه تنگرات و شکایاتی که در دوسیه ضبط شده باشد نبود فقط یک فقره مکتوب بعنوان انجمن نظار کردستان در حینیکه انجمن منعقد بوده است نوشته شده و در این موقع بانجمن رسیده است پس از آنکه مجلس رسماً افتتاح یافته است در حاشیه آن باسم مجلس با قلم العافی نوشته شده

است که بمجلس فرستاده شود و متشکبان هم بعنوان شکایت از طرز جریان انتخاب شکایاتی نکرده اند فقط حکایات می کنند که بعضی از رهایی که بسندج وارد شده اند شکایت میکرده اند که نمیدانیم ما را برای چه آورده اند و در اینجا تکلیف ما چیست و چون شعبه باین شکایات اهمیتی نداده و شکایات را وارد ندانست در صورت مجلس ثبت نشد بملاوه در آخرین روز موعود یعنی روز ۳۰ مانده رسیده و باین جهت مسود توجه نشد و ضمیمه راپورت و صورت مجلس نشد .

رئیس - آقای تهرین مخالف هستید .
تهرین - بنده یک قسمتی راجع بر راپورت میفرام عرض کنم راپورت ناقص است ولی در مدلولش موافقم برای اینکه دوسیه نمایندگان کردستان در شعبه دوم موجود است یک قسمت که در صورت مجلس اظهار شده عبارت است از اینکه در موقع انتخابات در بعضی از نواحی کردستان زد و خورد و اغتشاش و یافگیری بوده است که آنها نتوانسته اند در انتخابات شرکت بکنند بنده لازم میدانستم که این قسمتها را ذکر بکنند ولی چون شعبه دوم رأی بصحت داده است موافقم .

رئیس - آقای حاج شیخ استدعا با راپورت موافقت .
حاج شیخ استدعا - بنده بار راپورت مخالفم .

امیر ناصر - عرض میکنم اول بنده مخبر نیستیم صحت منشی گری دارم چون مخبر مریش است و بنده از طرف مخبر هم بیایب نداشته ام فقط برای اینکه بنده اطلاعات خود را ضمیمه نموده باشم عرض کردم اگر بنده میفرمائید باید این مسئله موضوع بحث شده اجازه بفرمائید بماند برای جلسه آتی .

رئیس - رأی باید بگیریم که باید بماند برای جلسه دیگر یا امروز تمام شود چون مخبر مریش هستند ایشان هم از طرف و کالت ندارند این است که رأی میگیریم که بماند برای جلسه دیگر یا همین امروز .

حاج شیخ استدعا - اجازه میدهم .
رئیس - بفرمائید .
حاج شیخ استدعا - بنده نمیدانم معنای راپورت را آقای مخبر کرده اند که تشریف ندارند یا ایشان از طرف مخبر قبول کرده اند که در این موضوع مخبری بکنند اگر که ایشان از طرف شعبه تعیین شده باشند برای مخبری و اعضای راپورت بامضای ایشان باشد میتواند راپورت را پس بگیرند و هر وقت تقاضا کردند باید راپورت را پس بدهند و این راپورت خیلی ناقص است زیرا توضیحاتی که آقای تهرین داده اند راجع باوضاع آن حدود در موقع انتخابات یک قسمتی از نواحی کردستان شرکت در انتخابات نکرده اند و در آنجا اغتشاش بوده این باید در راپورت نوشته شود که آقایانی که رأی میدهند بدانند بجهت کیفیت انتخابات آنجا خاتمه یافته و دیگر اینکه بنده از اعضای شعبه شنیدم راپورتهائی راجع بشکایات در دوسیه هست و خود آقای مخبر هم میفرمایند روز آخر ما با شکایات بمجلس شورای ملی

رسیده مع ذلالت در راپورت مینویسد که ابداً شکایاتی نرسیده ما باید بدانیم مواد این شکایات چه بوده و شکایات کنندگان که بوده و از چه محلی بوده و شعبه بجهت دلیل شکایات را رد کرده است و بهیچ وجه ممکن نیست که مجلس بتواند راجع باین راپورت ناقص رأی بدهد مگر اینکه مخبر این راپورت را بشعبه برده پس از تصحیح عودت دهند و در ثانی بمجلس پیشنهاد کنند .

امیر ناصر - عرض میکنم اولاً اعضای راپورت نصر الله شبانی جلیل الملک است ثانیاً نظر باینکه در آنجا شکایاتی وارد نبوده شعبه با کمال دقت و صداقت کار خود را انجام داده و طبقه خود را بعهده آورد و این ورقه که اخیراً رسیده شعبه با کمال دقت ملاحظه نموده او را وارد ندید مع ذلالت اگر رأی مجلس این باشد که در راپورت مضالعه ثانوی بشود حرقی نیست .

آقا سید یعقوب - راجع باین مسئله بنده مخالفت دارم اجازه بفرمائید بنده دوسیه را مفصلاً ببینم برای اینکه در موضوع خوشنار هم عرض کردم که شعبه باید راپورت را مفصل بیان کنند که مطلب مفهوم شود بواسطه اینکه بنده با آقای مدرس در کردستان بودیم و از وضع کردستان کاملاً خبردار هستم اینکه میگویند اعتراضی نیامده خیلی چشم - بندی شده ناچار باید خودم دوسیه را ببینم آنوقت عرض کنم .

رئیس - آقای سلطان العلماء موافق هستید
سلطان العلماء - بنده موافق هستم با رأی آقای آقا سید یعقوب .

آصف الممالک - اگر احراراً کسی مخالفت داشته باشد باید با اصل انتخاب مخالفت بکند والا بار راپورت مخالفت کردن بنده نمیفهم یعنی چه بنده اعتراض با راپورت ندارم و مخالفت با راپورت را نمیکام زیرا راپورت نتیجه تحقیقات و تدقیقاتی است که یک شعبه از یک دوسیه میکند و بعد از آنکه تحقیقات خود را تکمیل کرد و جریان انتخابیه را از اول تا آخر دید آنوقت رأی میدهد بصحت یا عدم صحت آن و اگر کسی اعتراضی دارد و میخواهد مخالفت کند باید با اصل انتخاب مخالفت بکند والا با راپورت مخالفت کردن را بنده نمیتوانم بفهم یعنی راپورت چیست که شعبه پس از تحقیقات کاملی که کرده و بعد از استنباطاتی که از صحت و سقم آن کرده بمجلس تقدیم میکند اگر آقایان در اصل انتخاب حرقی داشته باشند باید راجع بان انتخاب اعتراض کنند .

رئیس - آقای آقا سید یعقوب اعتراضی ندارید ؟
آقا سید یعقوب - برگردد شعبه تادوسیه را ببینم شاید با آنها موافق شوم و الا با این راپورتیکه بصورت اجمال آقای آصف الممالک بیان کردند من هم غیب ندارم تا اینکه برگردد شعبه و دوباره به بینم و الا با اطلاعاتیکه از خارج دارم بنده نمیتوانم رأی بدیم .

رئیس - در این باب بقدری که لازم بود گویا مذاکرات شده رای میگیریم که این رایوت امروز مطرح مذاکره شود یا بماند به جلسه آتی آقاییکه تصویب میکنند رایوت مطرح مذاکره شو قیام فرمایند .

(عده قزلبی قیام کردند)

رئیس - تصویب شد بمیان برای جلسه دیگر رایوت شعبه سوم است راجع با آقای امیرناصر چون خودشان نمی توانند قرائت کنند آقای معتمد العلماء که شعبه هستند التفات فرمایند و قرائت کنند .

(آقای معتمد العلماء رایوت شعبه سوم را راجع به آقای امیرناصر را بمضمون ذیل قرائت نمودند)

شعبه سوم بدو سه و اعتبار نامه و صورت مجلس سازه و زوند رسیدگی و تبادل افکار نموده چون انتخابات سازه و زوند مطابق ترتیب قانونی جریان یافته و چند فقره شکایاتیکه در موقع شروع انتخابات آنجا رسیده مدرک و اساس نداشته و علاوه مفتش مخصوص وزارت داخله شکایات مزبوره را جداً تکذیب نموده است و بعد از خاتمه از انتخاب هم در مدت مقرر شکایتی رسیده لهذا شعبه سوم انتخاب آقای امیر ناصر را از سازه و زوند صحیح می داند .

رئیس - در این باب مخالفی هست یا نیست گفته شد (خیر) رای میگیریم آقاییکه نمایندگی آقای امیر ناصر را از سازه و زوند تصویب نمایند قیام فرمایند .

(اغلب قیام نمودند تصویب شد)

رئیس - رایوتی است راجع به آقای سردار معظم .

سردار معظم - بنده اجازه دارم بیرون بیروم .

رئیس - بلی تشریف بیرید (آقای تهرین رایوت شعبه دوم را بمضمون ذیل قرائت نمودند)

شعبه دوم بدو سه انتخابات قائمات کاملاً رسیدگی کرده و مجلس شورای ملی که انجمن نظارت مرکزی انتخابات قائمات در بیچند در شهر صفر ۳۸ با چهار انجمن نظارت جزء در نقاط چهارگانه دیگر مطابق جدول انتخابات باز عایت مواد قانون تشکیل شده و موازی ۲۰۱۶ ورقه تفرقه در مجموع نقاط مزبوره توزیع نموده و از این مقدار موازی ۱۸۶۶ ورقه تفرقه با اوردن رای برگشته و آقای سردار معظم خراسانی با اکثریت ۹۸۵ رای از ۱۸۶۶ رای مزبور بوکالت دارالشوری ملی انتخاب گردیده اند و پس از آن انجمن نظارت مرکزی در مدت مقرر قانونی برای وصول واصله شکایات منتظر ولی اصلاحاتی رسیده لهذا صورت مجلس انتخابات را تهیه و اعتبار نامه باسم آقای سردار معظم خراسانی صادر و خوانده انتخابات را اعلام کرده است بنا براین شعبه دوم جریات انتخاب قائمات را موفق دانسته و چون از اول افتتاح مجلس شورای ملی تا آخر مدت معینه قانونی

هم شکایات جدید نرسیده است لهذا صحت انتخابات آقای سردار معظم خراسانی را تصدیق مینماید **رئیس -** مخالفی هست یا خیر (گفتند خیر) پس رای میگیریم بنمایندهگی آقای سردار معظم خراسانی آقاییکه تصویب مینمایند قیام فرمایند (اکثر قیام نمودند)

رئیس - تصویب شد رایوتی است راجع با آقای آقا میرزا ابراهیم قی قرائت میشود آقای سردار معظم خراسانی رایوت مزبور را بمضمون ذیل قرائت کردند)

شعبه پنجم بدو سه انتخابات قم رسیدگی کرده مطابق استاندارد صورت مجلس موجوده در دو سه انجمن نظارت در ۲۳ ذیحجه ۱۳۳۶ تشکیل اعلان انتخاب داده شده است از ۷ ذیحجه الی ۲۰ ذیحجه تفرقه داده شده و در این مدت ۳۳۵ تفرقه داده شده است و از ۲۱ ذیحجه الی ۲۶ اخذ آراء شده و بواسطه شروع مرض آقایان از این قسمت از گیرندگان تفرقه برای تفرقه برای دادن رای حاضر نشده اند در ۲۷ استخراج آراء شروع شده مجموع عده آراء ۱۸۷۹ رای برده است و ۹ رای اضافه بر ثبت دفتر تفرقه در صندوق موجود بوده ۹ رای مزبور باطل شده و بقیه آراء در همان روز استخراج شده ۱۷۹۲ رای باسم آقای آقا میرزا ابراهیم بوده است انجمن مدت مقرر برای اخذ شکایات را داده و ولی شکایتی نرسیده است بنا بر آنچه گفته شد جریان انتخابات موافق قانون بوده و ایرادی وارد نیست فقط قصوری که بانجمن نظارت انتخابات وارد میشود فرستادن شعبه مخصوص برای کوه یا بجهت قد است که قهراً بواسطه بعد مسافت از شهر عملاً در انتخابات قم مشارکت نمودند ولی نظر بانکه آدابهای کوه پایه قم مرکز معینی نداشته و بر فرض ایجاد یک مرکز و فرستادن انجمن نظارت جزء باز نقاط دیگر در انتخابات شراکت نمی نمودند و خود اهالی هم شکایتی از فرستادن انجمن جزء نموده است با در نظر گرفتن ماده ۸ قانون انتخابات این تصور انجمن نظارت مبطّل انتخابات شمرده نشده بنا جلب توجه مجلس شورای ملی باین نکته که بعدها انجمن های نظارت حتی الامکان باید مکلف فرستادن انجمنهای جزء باشند که اهالی بیشتر بتوانند در انتخاب آن شرکت نمایند شعبه صحت انتخابات قم بنمایندهگی آقای آقا میرزا ابراهیم را تصدیق مینماید .

رئیس - تصویب شد رایوتی است راجع با آقای نهم الملک .

(آقای سردار معظم رایوت شعبه پنجم را بمضمون ذیل قرائت نمودند)

شعبه پنجم بدو سه انتخابات قوچان رسیدگی کرده و صورت مجلس انتخابات و اعتبار نامه نماینده حوزه انتخابیه کوردقت نموده انجمن نظارت مطابق مقررات قانون معین شده و جلسه اول آن در ۱۸ ربیع الثانی ۱۳۳۸ منعقد گردیده در تاریخ مزبور اعلان انتخابات منتشر و مدت آن در روز معین شده است و انجمن معین کرده است که از ۲۸ ربیع الثانی الی ۱۰ جمادی الاولی تفرقه داده خواهد شد و از ۱۰ الی ۲۰ اخذ رای خواهد شد .

رئیس - آقای حاج شیخ اسدالله مخالف هست .

حاج شیخ اسدالله - توضیح میخوانم در اینجا نوشته شده است که انجمن مرکزی در حکومته با به هم تشکیل نشده سوال میکنم از آقای معتمد آیا اعلان انتخابات را به کوه پایه برده اند و آنها را از انتخابات قهراً منعقد کرده اند یا خیر اگر اعلان را برده اند یک نظریه هست اگر نبرده باشند یک نظریه دیگر .

سردار معظم - اگر اعلان نکرده بودند در ضمن رایوت شعبه پنجم بعنوان خلاف قانون ذکر میشد ولی اعلان در تمام نقاط من جمله کوه پایه

برده شده است .

رئیس - مخالفی نیست .

مجلس - توضیح میخوانم با اصل مسئله موافق هستم ولیکن این مسئله که نوشته اند گمان میکنم سابقه شود در نوشته اند انجمن نظارت فرستاده و شکایتی هم نرسیده لهذا شعبه اشکالی نکرده مرض میکنم بجهت اینکه سابقه نشده اینک میگویند انجمن نظارت فرستاده اند و انجمن نظارت هم تفرقه ندارد اهل آنجا تا آخر شکایت نکرده اند باین جهت اشکالی ندارد اینها قانوناً نشود گفت هیت نیست عیب است باید انجمن نظارت را با اعلان کند یا انجمن نظارت جزو بفرستد و مجرد شکایت نکردن آنها دلیل بر صحت نمیشود مقدمات صحت همانست که آقای حاج شیخ اسدالله اظهار داشتند .

سردار معظم - مرض میکنم اگر دزکری از ماده مشت نمیشد و دلیل منحصر عدم شکایت اهالی بوده البته نظریات آقای را کاملاً تصدیق میگردم ولی مدرک اصلی ماده هشتم است که تعیین و هدم تعیین شعب جزء را بنظر انجمن نظارت مرکزی و تصویب حاکم محل قرار داده و علاوه آن سوالی هم که آقای حاج شیخ اسدالله در باب انتشار اعلان نمودند در تمام حوزه های انتخابیه برای اظهار بشمار انتخاب کنندگان این امر حاصل شده اما مسئله عدم شکایت اهالی را بنظر نقطه نظر دلیل ذکر کرده ام بلکه اهالی هم بواسطه اطلاعات میتوانسته اند شرکت در انتخاب بکنند .

رئیس - پس دیگر اعتراضی نیست رای گرفته میشود بنمایندهگی آقای آقا میرزا ابراهیم قی آقاییکه تصویب مینمایند قیام کنند . (عده کنیزی قیام نمودند)

رئیس - تصویب شد رایوتی است راجع با آقای نهم الملک .

(آقای سردار معظم رایوت شعبه پنجم را بمضمون ذیل قرائت نمودند)

شعبه پنجم بدو سه انتخابات قوچان رسیدگی کرده و صورت مجلس انتخابات و اعتبار نامه نماینده حوزه انتخابیه کوردقت نموده انجمن نظارت مطابق مقررات قانون معین شده و جلسه اول آن در ۱۸ ربیع الثانی ۱۳۳۸ منعقد گردیده در تاریخ مزبور اعلان انتخابات منتشر و مدت آن در روز معین شده است و انجمن معین کرده است که از ۲۸ ربیع الثانی الی ۱۰ جمادی الاولی تفرقه داده خواهد شد و از ۱۰ الی ۲۰ اخذ رای خواهد شد .

شده و آراء مأخوذه را باطل کرده اند ثانیاً اخذ آراء بعمل آمده است .

پس از ختم انتخابات شعب در ۲۳ جمادی الثانی صندوق آراء را مهوراً برای استخراج بشهر آورده اند باستانه صندوق شیران که بواسطه تجدید اخذ آراء دیرتر از سایر شعب رسیده است و نتیجه عملیات انتخابیه قوچان و بلوکات آن شرح ذیل است .

سردار معظم - از اینجاء عده آراء هر حوزه است البته قرائتش لازم نیست بقیه را میخوانیم پس از رسیدن کتب آراء شروع با استخراج شد و آقای نهم الملک با اکثریت ۶۷۷ رای برای نمایندگی حوزه قوچان انتخاب شده اند چهار رأی اضافی باطل شده است انجمن مدت مقرر را برای اخذ شکایت و رسیدگی بآن دائرة بوده است ولی چون هیچ نوع شکایتی نرسیده است اعتبار نامه صادر و برای آقای نهم الملک فرستاده شده است شعبه نظارت جزو جریان انتخابات قوچان و رسیدن هیچ نوع شکایتی صحت نمایندگی آقای نهم الملک را تصدیق مینماید .

رئیس - اعتراضی نیست راجع باین رایوت (گفته شد خیر) رای میگیریم بنمایندهگی آقای نهم الملک آقاییکه تصویب میکنند قیام نمایند . (اغلب قیام نمودند)

رئیس - تصویب شد .

(در این موقع آقای آصف الملک رایوت شعبه ۱ را راجع بنمایندهگی آقای معتمد العلماء بمضمون ذیل قرائت نمودند) شعبه چهارم در تاریخ سوم ذیحجه ۱۳۳۹ بدو سه انتخابات حوزه مرکزی شیراز و توابع آن رسیدگی و تصدیقات لازمه در جریان انتخابات حوزه مزبوره بعمل آورده مطابق دو سه معنوی جریان انتخابات و صورت مجلس معنی باعضاء هیئت نظارت ولایات وقت در جریان انتخابات آنجا کاملاً رعایت مطابقت با مقررات قانون بعمل آمده فقط چیزی که مورد ملاحظه بوده تشکیل سه حوزه انتخابیه است که از طرف انجمن نظارت مرکزی در خفر و دشمن زیادی و دو دوسه که در جزء حومه و توابع شیراز است و در جدول منضم باین هم برده نشده تصویب ایالت در محل مزبور مقرر گردیده و مطابق صورت مجلس انتخابات معال مزبوره از حیث جمعیت و استعداد قابل تشکیل انجمن نظارت جزء بوده است هر چند معال اختلاف بوده در صورتیکه اساسی معال مزبوره چون در جدول منضم بقانون هیئت انجمن نظارت مرکزی میتوانسته است در آنجاها تشکیل شعبه دهد یا نه پس از تبادل نظر و مراجعه بقانون نظر بانکه ماده ۸ قانون انتخابات تشکیل انجمنهای نظارت را موقوف به نظر انجمن نظارت و تصویب حکومت قرار داده و معال مزبوره اگر چه در جدول اسمی از آنها برده نشده در جزء حوزه انتخابیه شیراز محسوب است شعبه اقدام انجمن نظارت را بر خلاف مواد قانون ندانسته تصویب نموده چون جریان انتخابات حوزه مرکزی فارس بر وفق قانون هیچگونه اعتراضی و شکایتی

نه در مدتی که انجمن نظارت برای اسماء شکایات نشده و نه بعد از آن نسبت به انتخابات آنجا ملاحظه نکردید شعبه بنمایندهگی آقای معتمد العلماء را از حوزه انتخابیه شیراز که با اکثریت (۲۰۲۵) رای از ۲۶۳۱۶ رای انتخاب کنندگان حوزه مزبور است با اتفاق آراء تصدیق و بصحت اعتبارنامه ایشان رای میدهم .

رئیس - آقای نصیر الدوله توضیح میخوانند **نصیر الدوله -** بنده از آقای معتمد توضیح میخوانم که این اهمیتی را که بجدول منضم بقانون انتخابات داده اند از چند نقطه نظر است اگر چه خود شعبه بالاخره رأی بر آن شده است صحت حکومت و انجمن نظارت مختارند که علاوه بر نقاط معینه در جدول بجای دیگر هم انجمن جزء تشکیل دهند و خود این رای شعبه تا اندازه موافقت دارد با اصل قانون فقط برای اینکه سوء تفاهمی نشود خواستم در این باب توضیح بخواهم البته در قانون که اختیار تعیین حوزه انتخابیه بانجمن نظارت مرکزی و نظر حکومت محل (یعنی از نقطه نظر فرستادن شعب و گذارنده) و از آن طرف هم در یک جنوی تقریباً دوره های انتخابیه هر محل را ذکر کرده باید دانست همین جدول که منضم بقانون است هیچ نوع تصریح قانونی ندارد که منحصر در همان نقاط انجمن تشکیل دهند و هر گاه اسم یک محلی در جدول ذکر نشده باشد انجمن نظارت مرکزی یا حکومت میتواند آنرا جزء حوزه انتخابیه حساب کنند و بمنظور قانون تصریح نمیکند بانکه انجمن نظارت مرکزی و حکومت میتوانند که تمام نقاط مذکور در جدول را قابل فرستادن شعب بدانند باین ملاحظه خواستم این توضیح را از آقای معتمد بخوانم که سوء تفاهمی نشود .

آصف الملک - بنده عرض می کنم همان طوریکه شعبه رای داده است اقدام انجمن نظارت و حکومت را بر خلاف قانون ندانسته لکن تصدیق می فرمایند که یک اندازه در دید آور بوده است کدر صورت مجلس می نویسند در جاهایی که معال انجمن نظارت مرکزی شعبه تشکیل داده و ماده هشتم هم که اختیار حوزه های انتخابیه را بانجمن نظارت مرکزی و امیکندارد و در حدود قانون انتخابات است در جای دیگر هم باز می نویسند (مطابق جدول منضمه بقانون اگر سطحی ملاحظه بکنیم و صرفاً بخواهیم رعایت این عبارت را بکنیم شاید تصور شود آنجا هایی که در جدول اسم برده شده فقط در آنجا ها لازم بوده و شاید در بعضی که این جدول نوشته میشده تعقیقاتی را که میبایستی در باب حوزه های انتخابات بکنند قیلاً کرده اند و بدین جهت لازم ندانستند در جاهای دیگر تشکیل شعبه بشود یا اینکه این مسئله یک قدری مورد بحث شده و پس از رسیدگی شعبه رای شعبه این بود که عرض شد .

رئیس - آقای حاج آقا مغالقه **حاج آقا -** بنده تعجب میکنم در صورتی که عین رایوت درست است و همان مطلب را تصدیق کرده اند معال میماند که مذاکره شود

رئیس - آقای حاج شیخ اسدالله مخالفید **حاج شیخ اسدالله -** راجع بنظریات آقای بلی **رئیس -** بفرمایند **حاج شیخ اسدالله -** در قانون يك حوزه انتخابیه معین کرده اند و در جدول انتخابات هم حوزه های جزء را معین نموده اند و در هر حوزه بعضی از نقاط همه را اسم برده اند مطابق این قانون که نوشته شده است نظریات نمایندگان آنوقت اهم از اینک این قانون موافق اوضاع مملکت ما باشد یا نباشد (کاری باین نظر نداریم) ولی در آنوقت که آن قانون نوشته شده نظریات قانون گذار عمومی بود که انتخابات باید عمومی باشد یعنی تمام ملت از این حق مشروع باید استفاده بکنند با استثناء آن مستثنائیکه در خود قانون ذکر شده و مطابق ماده که خودشان فرمودند اعتبار هم بانجمن نظارت داده شده اگر يك معنی دور از مرکز انجمن باشد اعم از مرکز کل یا جزء و نتوانند آنجا حاضر شوند آنجا را انجمن مرکزی بتواند يك انجمن جزئی تشکیل کند برای اینکه اهالی آنجا را با اهالی آنجا از حق ملی خودشان هم محروم نباشند و این ماده قانونی است غیبی واضح رسیده و روشن بنده هیچوقت تصور نمی کردم این ماده باین واضحی محل ثمل بشود و در یک شعبه در آن مذاکره بشود که بانجمن مرکزی این حق را داشته است یا خیر که همچو انجمن جزئی تشکیل بدهند یا خیر و این انتخابی که شده است مطابق قانون است بلکه تکمیل می کنند عمل انتخابات را نه اینکه نقصی به انتخابات وارد بیاورد .

آصف الملک - بنده تصدیق میکنم تمام فرمایشات شما را شعبه هم بمنظور رای خودش را داده است

رئیس - آقایی که اجازه خواسته اند خیلی هستند مذاکرات را بایستی تعدیل بدهیم (بعضی گفتند خیر)

رئیس - آقای سلطان العلماء . **سلطان العلماء -** بنده پس اجازه ام را پس میکنم . **آقای سید یعقوب -** بنده موافق هستم با آقای حاج شیخ اسدالله باید ایراد کرد که چرا فلان شعبه فرستاده اند حالا اینجا که فرستاده اند آنها محل ایراد باید واقع شود خیلی باید تعدیل کرد انجمن مرکزی فارس را که تمام نقاط شعبه فرستاده اند

رئیس - پس رای میگیریم بنمایندهگی آقای معتمد العلماء آقاییکه تصویب مینمایند قیام فرمایند (اکثر قیام نمودند)

رئیس - تصویب شد راجع با آقای احتشام الدوله رایوتی است قرائت میشود .

(آقای آصف الملک رایوت شعبه چهارم را بانضمون ذیل قرائت نمودند)

شعبه چهارم بتاريخ ۲۲ شوال ۱۳۳۹ بدو سه انتخابات حوزه انتخابیه شوش و توابع رسیدگی و مذاکره لازم در مطابقت جریان انتخابات آنجا با

مواد مقرر قانون بعمل آورده جریان انتخابات حوزه مزبوره در حدود قانون معمول و تنها چیزی که مورد دقت بوده عدم مشارکت اهواز در انتخابات آن حوزه بوده است و چون بر طبق تلگراف متدعه حکومت عربستان که سواد مصدق آن در دوسیه ضبط است در موقع شروع به انتخابات هم به حکومت ناصری اعلام شروع به انتخابات را در آن حوزه نموده و هم اوزام انتخابات را در قسمت آنجا فرستاده و با این حال نه از طرف حکومت تنها انتفاء مدت قانونی اقدام به انتخابات شده و نه از طرف اهالی شکایت و اعتراضی نموده اند لذا انجمن نظارت مرکزی شوشتر بموجب ماده ۱۸ قانون انتخابات حق آنرا ساقط دانسته و انتخابات آنجا را خاتمه داده است چون در جریان انتخابات حوزه مزبوره خلاف قانونی ملاحظه نشود چگونگی شکایتی هم از انتخابات آنجا در دوسیه انتخابیه نموده شده انتخابات آن حوزه را صحیح دانسته نمایندگان آقای احتشام الدوله را از شوشتر و اهواز که با اکثریت ۳۳۶۷ رأی از ۳۹۸۲ رأی رای دهندگان است تصدیق و بصحت اعتبار نامه ایشان با اتفاق آراء عرایض می دهد

رئیس - اعتراضی نیست در این بابورت (بعضی گفتند غیر) رأی می گیریم آقایانیکه تصدیق میکنند نمایندگی آقای احتشام الدوله را قیام فرمایند (اغلب قیام نمودند)

رئیس - تصویب شد رایورتنی است واجیع به آقایان تصدیف الممالک بمضمون ذیل قرائت نمودند

شبه چهارم در تاریخ ۳ ذی قعدة ۱۳۲۹ بدوسیه انتخابات حوزه مرکزی شیراز و توابع آن رسیدگی و شرحیکه در رایورتن نموده ذکر شده جریان انتخابات حوزه مزبور را مطابق قانون دانسته و هیچگونه اعتراضی و شکایتی وارد ننیدد عیناً دانستند نمایندگی آقای آقا سید یعقوب که با اکثریت ۱۷۷۷ رأی از ۲۶۳۱۹ رأی انتخاب کنندگان آن حوزه است و بصحت اعتبارنامه ایشان با اتفاق آراء رای می دهد

رئیس - مخالفی هست با این رایورتن (گفته شد غیر) پس رأی می گیریم بنمایندگی ایشان آقایانی که تصدیق میکنند قیام نمایند (اکثر قیام نمودند)

رئیس - تصویب شد رایورتن دیگری است واجیع به آقای غضنفرخان (آقا شایخ اسدالله رایورتن شعبه ۱ را بمضمون ذیل قرائت نمودند)

شعبه ششم رسیدگی بدوسیه انتخابات حوزه گلبایگان و خونسار و نمایندگی آقای غضنفرخان نموده شرح انتخابات بقرار ذیل است در تاریخ سوم شهر شعبان ۱۳۲۷ انجمن نظارت مرکزی در گلبایگان تشکیل و از یوم ۱۶ شعبان شروع بدادن تعرفه نموده و تا چهارم رمضان دادن تعرفه و اخذ رای در گلبایگان و توابع خاتمه یافته و برای انتخابات خونسار در تاریخ ۱۷ شعبان بامر حکومت با نظارت انجمن مرکزی انجمن جزء تشکیل و در موقع انتخابات خونسار اختلافاتی بین اهالی و در دسته شروع شده و جمعی شکایاتی از جریان انتخابات نظرفداری

حکومت نموده اند و اظهار داشته اند که حکومت گلبایگان برای پیشرفت مقصود خود بعضی از تجار را که برای شکایت از امر انتخابات از خونسار حرکت نموده بودند در گلبایگان گرفته توقیف نموده و حکومت گلبایگان در جواب وزارت داخله اظهار داشته که این اشخاص چون برخلاف اقدام مینمودند و در انجمن نظارت توهم بنایب الحکومه خونسار نموده بودند توقیف شده اند و پس از یک سلسله شکایات از انتخابات خونسار از وزارت داخله اداره ژاندارمری نوشته میشود که بمأمورین خود در آن حدود دستور دهد راجع به انتخابات آنجا و شکایاتی که میشود سرآ تقشیش نموده رایورتن بدو اداره ژاندارمری مازور مهدیه بخان را که در آن موقع مأمور آن حدود بوده مأمور رسیدگی مینماید مازور مهدیه بخان شرحی رایورتن میدهد که شاهزاده رکن الممالک چهار صد تومان پول گرفته و انجمن نظارت از صد نفره نفر را بیشتر تعرفه نداده و پس از ختم انتخابات افتخار العناء صندوق آراء را بمنزل خود برده از بعد از ظهر تا چهار ساعت از شب رفته نگاه داشته و در صندوق را باز نموده آراء را عوض نموده و این عملیات را بواسطه دستور شاهزاده رکن الممالک دانستند در مقابل این رایورتن شاهزاده رکن الممالک مرقوم داشته که رایورتن مازور مهدیه بخان برخلاف واقع و از روی غرض است که با من داشته و شرحی نیز در شعبه پس از حضور توضیحات داده شعبه در این رایورتن و شکایات رسیدگی و دقت نموده رایورتن مازور را نتوانست تصدیق نماید زیرا دلیلی برای این که حکومت از کسی وجهی گرفته باشد نبوده و اینکه رایورتن داده افتخار العناء در صندوق را باز نموده مطابق رایورتن انجمن نظارت خونسار پس از ختم انتخابات صندوق سر بهر تسلیم حکومت شده و با نظارت آقا مجتهد از طرف انجمن صندوق را به گلبایگان برده اند و انجمن گلبایگان نیز بی عیب بودن صندوق را تصدیق نموده اند و خود شکایات کنندگان هم در این خصوص اصلاً شکایت و اظهاری نکرده اند لذا شعبه نتوانست ترتیب اثر بر رایورتن مازور مهدیه بخان بدهد و پس از افتتاح مجلس هم شکایتی نرسیده لذا شعبه ششم بصحت انتخابات و نمایندگی آقای غضنفرخان را از حوزه گلبایگان و خونسار تصدیق مینماید

رئیس - آقای ملک الشعراء مخالفند

ملک الشعراء - غیر بنده يك اعتراضی به رایورتن داشتم قرائت اواخر رایورتن بنده را مطمئن کرد

مدرس - بنده هم يك تقاضائی از آقای مغیر دارم که آن لفظ را تغییر بدهند بجهه اینکه خوب نیست سابقه شده در رایورتن اسم شخص حکومت را برده اند فقط حکومت را بنویسند اسم شخص را خوب است بنویسند (بعضی تصدیق کردند)

حاج شایخ اسدالله - برای رایورتناییکه بنده داده میشود ممکن است ولی رایورتنی که داده شده و قرائت شده بنده نمیتوانم این کار را بکنم

رئیس - متبعد این مسئله را رعایت کنید راجع باین رایورتن مخالفی هست

محمد هاشم میرزا - بنده موافق هستم ولی بماند برای جلسه آتی بماند تا تحقیقاتی و مطالعاتی بدوسیه اش بکنم بعد عرض میکنم

حاج شایخ اسدالله - باید بفرمایند بنده مخالف با رایورتن بماند برای جلسه بعد اینکه می فرمایند من موافقم و تقاضای تأخیر را میکنم بنده نمیتوانم پس بکنم

رئیس - آقای آقا سید یعقوب مخالف هستند

آقا سید یعقوب بنده با آقای حاج شایخ اسدالله موافق هستم

محمد هاشم میرزا بنده تقاضا نکردم که آقای مغیر پس بگیرند بنده عرض کردم بماند برای بعد پیشنهادی کردم پیشنهاد بنده را اگر مجلس قبول کرد بماند یعنی برای تکمیل اطلاعات شخص خودم عرض کردم بماند برای جلسه بعد

رئیس - آقایانی که تصویب میکنند این رایورتن بماند برای جلسه دیگر قیام نمایند

عده قبلی قیام نمودند

رئیس - تصویب شد آقایانی که نمایندگی آقای غضنفرخان را تصویب میکنند قیام نمایند اکثر قیام نمودند

رئیس - تصویب شد رایورتنی است راجع به آقای حاج آقا شیرازی

آقای سردار معظم خراسانی رایورتن مزبور را بمضمون ذیل قرائت نمودند

شعبه چهارم بدوسیه انتخابات فارس رسیدگی کرده نظریات خود را ذیل باطلاع مجلس شورای ملی میرساند

اولاً اعتبار نامه نماینده محترم فسا جزء دوسیه انتخابات نبوده و بشعبه نرسیده است و آنچه که تعقیب شد و صورت مجلس انتخابات نیز حاکی از آن است اعتبار نامه مزبور از طرف انجمن نظارت انتخابات صادر و برای نماینده محترم فسا فرستاده شده است و بعد ما خود معزی الیه آن را کم کرده اند

ثانیاً انجمن نظارت که مطابق مقررات قانون تشکیل شده است

در چهارم شعبان ۱۳۲۷ اعلان انتخابات را منتشر نموده و دادن تعرفه را موکول بروز دهم شعبان نموده است در صورتی که مطابق ماده ۲۱ قانون انتخابات فاصله مابین اعلان انتخابات و موقع دادن تعرفه لااقل باید ده روز باشد و بنابراین در مورد اعلان انتخابات انجمن نظارت فسا مراعات کامل قانون را ننموده است ولی چون حوزه انتخابیه فسا کوچک و علاوه بر انجمن نظارت خود فسا انجمن نظارت جزء برای داراب معین شده هیچ نوع شکایتی هم از بابت کمی مدت نرسیده است

شبه این قصور قانونی را مبطل انتخابات ندانسته و تصور مینماید که سکتاً با اساس انتخابیه وارد نمی نمایند معارض جریان انتخابات حوزه فسا و داراب موافقت کامل با قانون داشته و صحیح بنظر می آید و از ۱۰ شعبان تا ۱۶ شعبان تعرفه داده شده در ۱۶ و ۱۷ و ۱۸ شعبان اخذ آراء شده پس از آن انجمن نظارت منتظر وصول صندوق آراء داراب گردیده و پس از وصول آن در ۱۵ رمضان مازور صندوق را باز و آراء آنها را مغاروط و شروع باستخراج آراء کذبه حوزه انتخابیه نموده است مجموع آراء فسا و داراب ۲۶۲۷ رأی است که ۱۱۶۵ متعلق فسا و ۱۴۶۲ متعلق داراب میباشد اکثریت آراء حوزه انتخابیه را آقای حاج آقا شیرازی حائز شده و با اکثریت ۴۴۶ رأی بنمایندگی حوزه انتخابیه فسا منتخب شده اند انجمن بعد از استخراج آراء مدت مقرر را برای اخذ شکایات را دایر بوده ولی هیچ نوع شکایتی نرسیده است و پس از انتفاء مدت انجمن منحل شده است پس از فراغت از مذاقه در جریان عملیات انتخابیه و تصدیق موافقت آن با قانون شعبه پنجم مذاکرانی در باب خود منتخب محترم نمود زیرا که نمایندگی نماینده فعلی فسا در دوره سوم تقنینیه از طرف مجلس رد شده بود و بعضی تصور میشوند که ماده ۴۷ قانون انتخابات فعلاً نیز تأثیر در انتخابات آقای حاج آقا خواهد نمود برای مزید بصیرت نمایندگان محترم عیناً ماده ۴۷ ذیل نقل میشود

ماده ۴۷ انتخاباتیکه مبنی بر تهدید و با تطمیع بوده باشد از درجه اعتبار ساقط است و تهدید و یا تطمیع کننده از ۳ ماه الی یکسال محبوس میشود و برای يك الی دو دوره انتخاباتی از حق انتخاب محروم خواهد بود ماده مزبور بدو قسمت متمایز تقسیم میشود

قسمت اول - راجع است بطلان انتخابات که مبنای آن بر تهدید و تطمیع باشد و قسمت دوم - مجازات های معینه برای تهدید و تطمیع کنندگان معین مینماید مطابق ماده قانون برای بطلان انتخابات باید موجود بودن تهدید و تطمیع معزز شده و تأثیر آن بدرجه باشد که آن انتخابات مبنی بر تهدید و یا تطمیع شمرده شده در اینصورت البته تمام عملیات انتخابیه و نتیجه آن از درجه اعتبار ساقط و باطل میشود

قسمت دوم ماده که در آن دو مجازات برای تهدید و یا تطمیع کننده معین میشود فقط مربوط بمباشرتهدید و تطمیع بوده و هر دو باسویه واجب الاجراء میباشد هر تهدید کننده و یا تطمیع کننده در امر انتخابات اهم از اینکه برای انتخاب خود و یا برای انتخاب غیر متصل باینوسیله بشود پس از ثبوت تهدید و یا تطمیع مطابق ماده ۴۷ محکوم بمعامه الی یکسال حبس و محرومیت از يك الی دو دوره انتخابیه از حق انتخاب میباشد و تأثیر بودن این دو مجازات حتی ومنحصراً شامل تهدید و یا تطمیع کنند میباشد باینکه اگر مبنای انتخاباتی بزیاد تهدید یا تطمیع باشد و آن تهدید یا تطمیع را خود او مرتکب شده باشد و الا پس از ثبوت انتخاب او باطل میشود و تأثیر او از ۳ ماه الی یکسال حبس شده ثانیاً برای يك الی دو دوره از حق انتخاب که انتخاب کردن و انتخاب شدن یعنی یکی از حقوق مدنی باشد محروم میگردد و الی

اگر در همان انتخابات زید و عمر و مرتکب تهدید و یا تطمیع شده باشد حبس و محرومیت از حق انتخاب شامل زید نشده معطوف بعمر و میگردد حال باید دید که کدام قسمت های ماده ۴۷ شامل انتخابات نماینده فعلی فسا و کدام قسمت شامل شخص معزی الیه است پس از مراجعه بصورت مجلسهای دوره سوم تقنینیه راجع برد آقا حاج آقا و رایورتن شعبه که قادر به اتخاذ رأی قطعی در این باب نشده و حکومت قضیه را موکول بدارای خود مجلس سوم نموده است و اطلاع از عمل ظاهری و باطنی رد آقای حاج آقا حائیان معلوم شد که در مجلس سوم عدت رد آقای حاج آقا تشخیص شده و نه مداخله تهدید و تطمیع در انتخابات معزز شد و نه تهدید و تطمیع کننده معین گردیده است و احتمال بیشتر می رود که میل بایجاد وحدت نظر در مجلس و نبودن اشتباهیکه حصول توافق نظر بآنها خالی از اشکال نبوده بی تأثیر در رد آقای حاج آقا در مجلس سوم نبوده است علاوه بر اسناد و اطلاعات مذکوره قرائن خارجی نیز حاکی از این است که رد آقای حاج آقا بواسطه ثبوت تهدید و تطمیع نبوده است اگر مجلس سوم انتخابات آقای حاج آقا را مبنی بر تهدید و تطمیع مینماید باید مطابق اصل قانون آن انتخابات را باطل مینماید و چون انتخابات طهران جمعی و علاوه بر آقای حاج آقا یازده نفر دیگر هم انتخاب شده بودند باید تمام انتخابات طهران تهدید میشد زیرا که تکلیف تأثیر تهدید و تطمیع در انتخابات قبول بعضی دون بعضی عمداً غیر ممکن است و چون برعکس نمایندگی سایر نمایندگان طهران در مجلس سوم تصدیق شده شده است باید گفت که مجلس مبنای آن انتخابات را تهدید و تطمیع نهموده است حال اگر فرض کنیم انتخاب شخص حاج آقا مبنی بر تهدید و تطمیع بوده و این تهدید و تطمیع شامل سایر منتخبین نیست با وجود اشکال تمکیک مطلب باز هم مطابق قانون فقط آن انتخاب از درجه اعتبار ساقط خواهد بود و مجازات های معینه در ماده ۴۷ که عبارت از حبس و محرومیت از حق انتخاب باشد شامل خود آقای حاج آقا نشده متوجه یکسانیکه برای انتخاب ایشان متصل به تهدید و تطمیع میگردد باینکه اگر میشود مگر اینکه تصور شود که خود آقای حاج آقا مباشر تهدید و تطمیع بوده اند این فرض اخیراً اعمال مجلس سوم قطعاً رد میکند زیرا که اگر خود آقای حاج آقا تهدید کننده و تطمیع کننده شمرده میشد اولاً باید محکوم بحبس شده و ثانیاً از يك الی دو دوره حق انتخاب محروم میگردد و چون قانون محکمه دیگری را جز مجلس شورای ملی در امور انتخابیه قائل نشده است و این محکمه حبس را در باره عضو مردود خود جاری ننموده است بنا بر این منطقاً باید گفت که مجلس یا قائل بموجود بودن تهدید و تطمیع نشده است و یا اینکه موافق یکسکشف تهدید و تطمیع کننده نگردیده است و بواسطه عدم کشف مجازات ها غیر قابل اجرا شده اند و در هر صورت متوجه به آقای حاج آقا نمیکردند بنا بر آنچه گفته شده شعبه پنجم ماده ۴۷ و محرومیت از حق انتخاب را شامل حال آقای حاج آقا ندانسته

بالتبقیه نمایندگی ایشان را برای دوره چهارم مجلس تصدیق مینماید

رئیس - آقای حاج آقا مخالف هستند

حاج آقا - بنده خیلی متأسف هستم که شعبه مجبور شده است تذکر بدهد يك عملیاتی را که بر تمام این مملکت احساس مینماید و معلوم است

مدرس - چون خیلی از و کلامه امسال جدید هستند هر کدام قانع نیستند باین رایورتنها آنها را بسط بدهند برای آنها یک امسال و یک سال شده اند این رایورتنها محتاج بسط مذاکره اند و کلاسی که تازه آمده شاید بعضی مطالب را بر سبیل اجمال شنیده باشند و یک مرتبه يك مسئله را مشکل بشمارند اگر محتاج بسط مذاکره هستند آنها که دوره پیش بودند آقای رئیس اجازه بفرمایند که مطلب را بسط بدهند که رفع بعضی شبهات اگر در قیامشان شده است بشود

رئیس - کسی اجازه نخواست

مدرس - بنده اجازه خواستم

رئیس - مخالف هستید

مدرس - خیر موافق هستم

رئیس - پس در چه مسئله حرف مینماید يك مخالفی باید پیدا شود که بعد موافق حرف بزند پس هم موافق هستم برای میگیریم بشایندگی آقای حاج آقا شیرازی آقایانیکه تصویب مینمایند قیام فرمایند (اغلب قیام نمودند)

رئیس - تصویب شد رایورتنی است راجع به انتخابات قزوین

(آقای سردار معظم رایورتن مزبور را بمضمون ذیل قرائت نمودند)

شعبه پنجم - بدوسیه انتخابات قزوین رسیدگی کرده و مضامین خود را ذیل بعرض نمایندگان محترم میرساند

مجموع ۱۳۲۷ جلسه اول انجمن نظارت انتخابات قزوین که مطابق مقررات قانون تشکیل یافته است منعقد شده و در این جلسه تصمیم گرفته شده است که ۹ شعبه با انجمن نظارت جزء در بلوکات تشکیل و برای اداره کردن هر يك از آنها یک نفر نماینده از طرف حکومت و یک نفر از طرف انجمن نظارت معین شده اند اسامی بلوکاتی که در آنجا انجمنهای جزء تشکیل شده است بشرح زیر است ۱ خرقان ۲ طالقان ۳ قازان ۴ دو دانگه و ابهر رود و غر رود ۵ زهرا ۶ رامند افشاریه ۷ دشتیانی ۸ قریاریه و فشکل دره و شاریات ۹ رودبار و الموت در هفدهم مجرم اعلان انتخابات منتشر و معین شده است که در شهر از شهره صفی الی دهم صفی از سه بفریب تا غروب تعرفه داده شده و از ۱۱ صفر الی ۱۴ اخذ رأی شده برای بلوکات تا بیستم صفر برای پذیرفتن آراء معین شده است در ۲۴ مجرم و روزه اعتراضیه راجع بکمی مدت انتخابات بلوکات و کمی مدت دادن تعرفه شهر و کمی مقدار تعرفه بلوکات و مراکز تعیین شده بلوکات و لزوم تعیین دو مرکز در هر بلوکی برای تسهیل امر انتخابات و لزوم اخذ نظری رأی بعد از دادن تعرفه رسیده است در جواب انجمن

نظارت سه روز بر مدت بلوکات افزوده و مقرر داشته است که بعد از انقضای مدت اعلان در هر بلوکی ده روز تفرقه داده ورای بگیرند در باب کمی مدت تفرقه شهر جواب داده شده که اگر انجمن عصرها را کافی برای تفرقه دادن ننماید مزید در وقت خواهد نمود تفرقه فرستاده شده بلوکات را نیز انجمن کافی دانسته و وعده داده است که در هر جا که کم بیاید توسط قاصد فرستاده خواهد شد تعیین مرکز هر بلوکی را موقوف بنظر انجمن آن بلوک کرده تعیین دو مرکز را رد و تقاضای گرفتن فوری رای را بعد از دادن تفرقه بواسطه مخالفت با قانون نه پذیرفته است در غرض صفر شروع بادن تفرقه شده شدنا مطابق اختصاریه های مخصوص بانجمنهای بلوکات اخطار شده است که تا ۲۵ صفر مدت انتخابیه آنها تمدید داده میشود باستانهای بلوک رودبار و الموت که تا غره ربیع الاول باید آراء خود را حاضر نمایند از غره ۶ صفر عصرها تفرقه داده شده و از هفتم مطابق اعلان قبلی صبح ها نیز تفرقه داده شده است یازدهم صفر شروع بباخت آراء گردیده در این جلسه تقاضا نامه از طرف اهالی بلوک بشاریات رسیده است که حوزه بشاریات را از فکشل دره مجزا نمایند این تقاضا پذیرفته شده و بنامیده انجمن نوشته شده است که آراء آنها را تا غره ربیع الاول بشهر ریآورند ایضا اعتراض بانجمن رسیده است که بر خلاف رای انجمن واردین را استثنای کرده و تصدیقات در دادن تفرقه مینمایند در صورتیکه انجمن مکلف باستثنای تفرقه گیرنده ها نبوده و فقط باید با داشتن شرایط سینه تفرقه بدهد در ۱۴ صفر آراء خانه یافته است و بعد آراء شهر ۱۶۱۱ بوده است در باب استخراج آراء بلوکات در محل و یا آوردن آنها بشهر برای استخراج انجمن از وزارت داخله بوسیله حکومت قزوین استدعا کرده است ولی وزارت داخله جوابی کارلزم بوده است نداد و به استثنای خود انجمن و حکومت تصویب کرده اند که آراء بلوکات بشهر آورده شده و در آنجا استخراج شود صورتهای مجلس انتخابات بلوکات جزء حاکی بشرح ذیل است در خرفان - انجمن نظارت تشکیل و در یازدهم صفر اعلان کرده است که از ۱۶ الی عصر ۱۸ صفر تفرقه خواهد داد و به همین ترتیب رفتار کرده اند و ۲۰ صفر اخذ آراء نموده است و پس از آن در صندوق مهرور آراء خود را بشهر فرستاده در ۲۷ صفر بانجمن نظارت مرکزی تحویل داده است حوزه طالقان صورتجلسی بامضاء انجمن نظارت نداشته ولی رابورتنی از حکومت محل بوزارت داخله موجود است که مطابق آن در ۱۷ صفر انجمن تشکیل و در ۲۵ صفر صفر انتخابات آنجا خانه یافته و در ۲۷ صفر جمیع آراء آنجا بانجمن محل تحویل داده شده است علاوه بر این راپورت کتابچه تفرقه و صورت آراء بلوک مزبور مطابق تصدیق انجمن نظارت مرکزی نیز موجود است قافران - انجمن جزء از ۸ صفر الی ۲۰ صفر مشغول بادن تفرقه بوده و

ابتداء مرکز بلوک را در کندر قرار داده پس از آن بواسطه وصول شکایات مرکز را بقریه نیکوبه انتقال داده اند و پس از اتمام تفرقه از ۲۱ الی ۲۴ آراء تفرقه های داده شده را در دو مرکز اخذ نموده اند و پس از آن صندوق آراء آنجا را بشهر برده و تحویل داده اند و دانگ بهر رود و خرورد صفر اعلان انتخابات بلوک شده از ۱۱ الی ۱۸ تفرقه داده شده و از ۱۸ الی ۲۰ اخذ آراء شده است و در ۲۷ صفر صندوق آراء بلوکی مزبور بانجمن نظارت مرکزی تحویل داده شده است زهرابدر ۶ صفر اعلان انتخابات بلوک مزبور از طرف انجمن شده از ۹ الی ۱۴ تفرقه داده شده و از ۱۵ الی ۱۸ اخذ آراء شده است و در ۲۴ صفر صندوق آراء زهراب دوشهر قزوین تحویل انجمن مرکزی شده است رامتند و افشاریه از تاریخ ۱۱ صفر الی ۱۶ تفرقه داده شده پس از آن اخذ آراء بعمل آمده و در ۲۴ صفر صندوق آراء آنجا بانجمن مرکزی تحویل شده است - دشتیابی - در ۷ صفر انجمن جزء تشکیل و مطابق اعلان در اوراق از ۱۴ صفر الی ۱۹ صفر تفرقه داده و از ۲۰ الی ۲۲ اخذ آراء نموده و صندوق آراء در ۲۴ تسلیم انجمن نظارت مرکزی شده است فیهاب و فکشل دره و بشاریات انجمن نظارت در ۱۰ صفر منعقد و اعلام نموده است که از ۱۵ صفر تفرقه خواهد داد در جلسه ۱۵ صفر سه نفر از اعضای انجمن نظارت بواسطه مسافرت از عضویت انجمن مستعفی شدند و بقیه آن ۳ نفر دیگر معین گردیده است از ۱۵ الی ۲۲ تفرقه داده شده و از ۲۳ الی ۲۴ صفر اخذ آراء شده پس از آن بواسطه فکشل، بشاریات از فکشل دره در خرام پشته از ۲۵ تا ظهر ۲۸ تفرقه داده شده و از ظهر ۲۸ تا غروب ۲۹ اخذ آراء شده و صندوق آراء در ۳ ربیع الاول بانجمن مرکزی قزوین رسیده است.

رودبار از ۱۰ صفر شروع بانتخابات شده است ۷ روز تفرقه داده اند و سه روز رای گرفته شده ولی در الموت تفرقه داده نشده و آراء گرفته نشده است و نمایندگان انجمن نظارت پس از ۳ روز توقف در الموت مراجعه کرده اند و علت عدم توقف خود را رفتن مردان الموت برای تجارت به تنگان ذکر کرده انجمن مرکزی و حکومت محل نیز این جهت را تصدیق مینمایند و صندوق رودبار در ۳ ربیع الاول بانجمن مرکزی قزوین تحویل داده شده است در ۳ ربیع الاول انجمن نظارت مرکزی قزوین شروع باستخراج آراء نموده است و تا ۱۸ استخراج آراء شهر و بلوکات بشرح ذیل است.

سردار معظم - یک مقداری از راپورت عده آراء حوزه هاست که لازم نیست قرائت شود مطابق صورت فوق آقای آقامیرزا ابراهیم خان دارای ۴۹۳۰ رأی و شاهزاده سردار مخم ۴۰۴۵ رأی شده اند و از ۱۱۱۸۵ رأی حوزه انتخابیه قزوین حائز اکثریت گردیده اند پس از ختم انتخابات از طرف حکومت نتیجه آن اعلان و منتشر شده است در ۲۱ ربیع الاول

شکایات نامه محتوی ۹ فقره شکایات از انتخابات بانجمن نظارت رسیده است که در جواب انجمن شرحی نوشته و اعتراضات ۹ گانه را رد مینماید در جلسه ۲۵ ربیع الاول و روزه چایی در تحت عنوان قانون کشی بامضاء عده ایرانی در شکایات از سوجه جریان انتخابات و تکرار مواد نه گانه شکایات بانجمن رسیده و انجمن جوابی در رد لایحه مزبوره پروژنامه رد قزوین نوشته است و بتوسط حکومت فرستاده است که درج میشود پورقه چایی دیگری در تحت عنوان انتخابات سوء قزوین - منتشر شده است که در آن پس از تصدیق صحت عمل و تصدیق اعضاء انجمن نظارت مرکزی اشاره بعمل تهدید و تطمیع در انتخابات نموده نتیجه یکی از اعلام عدم صحت انتخابات یکسان بودن آراء دومنتخب در رودبار ذکر میشود در صورتیکه مراجعه به آراء ثابت میکند که یکی دارای ۶۷۱ رأی و دیگری دارای ۱۹۶ رأی میباشد متشکبان بوزارت داخله نیز شکایات کرده و اوراق چایی و شکایات نامه ۹ ماده را فرستاده اند از طرف وزارت داخله برای تحقیق مطلب مراجعه به حکومت قزوین شده است حکومت وقت در جواب در تحت شماره ۱۱۳۵

۱ - اعضاء انجمنهای نظارت کل و جزء را در استبتهای شکایات کنندگان تیراه کرده .
۲ - مزبوره که تمام صندوقهای آراء مهروراً بفرستاده انجمنهای جزء و نمایندگان حکومت و اعضاء انجمن نظارت مرکزی تحویل گرفته شده است (۳) از روز دامن تفرقه تا روز استخراج آراء شکایاتی نرسیده و فقط پس از پاس کنندگان های دیگر شکایات شروع شده است (۴) حکومت از معینه اسامی طبع کنندگان اوراق چایی را برای اثبات دعاوی خود در محکمه صالحه خواسته ولی معینه از معرفی آنها امتناع کرده است با نتیجه حکومت شکایات ها را وارد ندانسته و رد می کند مطابق مراسله دیگر حکومت درخواست اعزام یک نفر مفتش از وزارت داخله نموده است که بشکایات رسیدگی نموده و صدق و کذب اظهارات را معلوم نماید در دوسه انتخابات شکایات نامه های متعدده موجود است که اغلب آنها بهطور کلی شکایت از سوء جریان انتخابات کرده و بنای شکایات خود را بر مواد نه گانه قرار داده اند من جمله از طرف فرقه دموکرات قزوین شکایاتی از انجمن نظارت و انتخابات شده است و ذکر میشود که در بعضی بلوکات از قبیل دودانگه و افشاریه اعمال تهدید و تطمیع شده است و مخصوصاً نسبت اعظم شکایات از انتخابات قزوین پس از انتشار بیانه دولت رسیده است در این موقع آقای مدحت السلطنه که در زمان انتخابات حاکم بوده است از قزوین احضار و آقای موفق الدوله حاکم بوده اند دو روزه شکایات از انتخابات پایشان رسیده است که منوی الیه بوزارت داخله ارسال کرده ولی خود اظهار می دارد که صاحبان آنها را شناخته و منبرجات شکایات نامه را تصدیق نمی نماید علاوه بر شکایات عمومی از سوجه جریان انتخابات شکایات خصوصی نیز در زمینه انتخابات شده است مثلاً اهالی خرفان شکایات کرده نیز

و تقاضا کرده اند که در بلوک خوقان دو مرکز انتخابیه که یکی در آره و دیگری در کلنجین باشد تشکیل شود اهالی الموت از تمدن تفرقه و معیوبیت خود شکایت نموده اند در مقابل شکایات مزبوره رضایتنامه های مفصلی نیز بامضاء علماء و تجار و اهالی از شهر و بلوکات قزوین راجع بصحت انتخابات و رضایت از نمایندگان فعلی و اعتراضات بنجید انتخابات رسیده است تصدیق نامه های انجمن های نظارت و حکله و بلوکات در تحت انتخابات نیز در دوسه موجود است چنانکه عارض شد در اغلب شکایات اصله از قزوین مشرک شکایات همان مواد نه گانه شمرده شده لهذا شعبه لازم میدانند که عن این مواد جواب انجمن نظارت برای مرد اطلاع نمایند که منجر ضمیمه راپورت شعبه ه شده بنا بر آنچه در فوق گفته شد شعبه تحت انتخابات قزوین را تصدیق مینماید

رئیس - آقای صدر الاسلام معافید
صدر الاسلام - توضیح میخواهم عرض کنم بهر رود جزء قزوین نیست در خدمه است

سردار معظم - شاید دوتا بهر رود باشد اگر یکی باشد ایراد برانجمن نظارت است

رئیس - شکایاتی هم راجع بانتخابات قزوین هست باید برای نمایندگان قزوین جداگانه رأی بگیریم .

سردار معظم - نظر باینکه مخالفی در مجلس نیست اگر آقایان اجازه مینهند مواد نه گانه شکایات و جواب انجمن نظارت قرائت شود که با چه دلایلی آن اعتراضات را رد کرده است

شکایات مزبور و جواب انجمن مزبور بمضمون ذیل قرائت شد

توسط حکومت جیه قزوین دعوت شو که هیئت محترم انجمن نظارت است تلباتهم البته خاطر اعضاء محترم انجمن نظارت از سوء جریان انتخابات حاضر که کاملاً مسبوق بوده و اتفاقات غیر قانونی که در این انتخابات مکرر در مرکز و بهر رود رسیده است اطلاعات کافی دارند و برای اینکه انجمن نظارت پس از تأمل و رسیدگی با اعتراضات قانونی بطلان این انتخابات را اعلان نماید بشرح مختصری از اعتراضات مبادرت شده توجه مخصوص اعضاء انجمن را بشکات دقیقه آن جلب مینمایم اولاً بطور کلی بعد شایع و تواتر رسیده که در کلبه بلوکات قزوین کلیه تفرقه ها بهطور تهدید و یا تطمیع توزیع شده و این مطلب بطوری مسلم است که قابل انکار نیست و بر گترین دلیل آن اینست که در شهر قزوین با وجود بودن دسته ها و یارانی های مختلف فقط ۱۶۰۰ ورقه رأی بصندوق انتخابات وارد شده (آن هم متجاوز از نصف آن از دهانهای اطراف) و در هر یک از ۹ بلوک قزوین از ۹۰۰ الی ۱۷۰۰ رأی در صندوق بلوکی بشهر آورده اند ثانیاً نظاری که در بلوکات مأموریت داشتند مستقیماً دخالت در آراء عمومی نموده و نظریات شخصی را اعمال کرده اند چنانچه اوراق آراء اغلب بخط نظر بوده است و این دخالت بعدی متجاوز و علنی شده که در بلوک قافران و غیره در دو محل تفرقه توزیع و اخذ آراء شده و در بلوک

الموت که متجاوز از ۷۰۰۰ نفر جمعیت دارد ابتدا تفرقه توزیع نگردید

ثالثاً در بلوک دودانگه عباس سلطان رعایا را بجزر نمودن و بضرب شلاق وادار باخذ تفرقه و نوشتن رأی مخصوص نموده و همچنین در اغلب از بلوکات شاه و نهار برای رعایا تکیه مجبوراً از محل های دور آمده اند تهیه شده و نمایندگان بدنایان و کالت آشکارا بول و خعت (عیا و غیره) به کشمخایان محل و متنفذین تقسیم نمودند

رابعاً مطابق دوسه هائیکه در موضوع تطمیع و تهدید رعایای اطراف شهر در اداره نظیمه موجود است مبرهن میشود که کلیه آراء عمومی بلوکات و رعایا در چه ضمیمه جریان داشته .

خامساً با وجودیکه مهر صندوق دودانگه صحیح و سالم نبوده و طرف سوء ظن اعضاء انجمن نظارت واقع شده است معهما بدون تعمق و تحقیق بنظر لایقینی فقط بشوال از نمایندگان حکومت و انجمن نظارت قرائت کرده و قرائت شده

سادساً مطابق دفاتر بلوکات رعایای یک قریه مجبوراً در دو محل حاضر شده رأی دادند و بعضی هم اسامی خود را تغییر دادند .

سابعاً صندوق آراء خرفان و جریان انتخابات آنجا بعدی در ۸ و ۹ و غیر قانونی بوده است که نماینده حکومت جیه که از ترتیب قوانین انتخابات اطلاعات کافی داشته دفاتر و صحت آن را تصدیق و اعضاء نکرده است .

ثامناً در کلبه جریان انتخابات سستی و لایقینی اعمال گردیده حتی اشخاصیکه علناً در شهر و بلوکات مشغول آتشریک و تطمیع و تهدید بودند با وجود دستگیری مجازات قانونی شده اند تا عبرت دیگران شده تا سایرین آزادانه در این عمل اقدام نمایند .
تاسماً ۹ نوبت ۳۰ ورق آراء نوشته شده که خط آقا میرزا ابراهیم خان پیشکار سردار معظم است تقسیم بشود که فقط در یک محل اخذ شده است .
و کنباً آراء صندوق و بلوکات از ایقرار است در خانه اعضاء محترم انجمن نظارت را باین نکته متوجه مینمایم که با علم و اطلاعاتیکه بصحت مطالب فوق داریده هر گاه موافق حق و حقیقت تحقیق و و عمل نمایند علاوه بر اینکه در پیشگاه خداوند و تاریخ و وجدان مشغول بوده میشود موقعیکه در مقابل حکمت و سؤالات بر ملت مشغول باشید .

(جواب انجمن نظارت) جواب از ورقه که مشتمل بر ۹ فقره شکایات از جریان انتخابات از قرار ذیل است

۱ - تهدید و تطمیع در بلوکات بصرف دعوا و بدون دلیل که از برای آن اقامه کرده مینویسند که در شهر (۱۶۰۰) ورقه رأی بصندوق انتخابات وارد شده در صورتیکه نصف آن از دهان اطراف بوده نگرفتند تفرقه در شهر دلالت بر تهدید و تطمیع بلوکات مینماید و مستقیماً اهالی شهر ده هزار تفرقه بگیرند نامی نداشتند و کسانی که مظنون بوده اند نماینده حکومت جلیله و نماینده اداره محترم نظیمه آنها را جلب و تفرقه داده نشده .

۲ - مینویسند نظارت بلوکات دخالت در آراء عمومی نموده و این دخالت بعدی متجاوز و علنی شده که در محل خافران در دو محل تفرقه توزیع و اخذ آراء شده در صورتیکه مسئله قافران بموجب مکاتیب صادره و وارده در دوسه معین است که از میرزا شریف نمایندند آن بلوک مؤاخذه شده و تغییر مرکزی که خود قرار داده بود نوشته شده که در نیکوبه که مرکز حقیقی آن بلوک است قرار دهد و در بلوک الموت از قریب اظهار نمایندگان اهالی آنجا بر حسب معمول سوارانی به تنگان از جبهه کسب رفته کسی نبوده تا تفرقه توزیع شود

۳ - در بلوک دودانگه عباس سلطان رعایا را بضرب شلاق وادار باخذ تفرقه نموده و در اغلب بلوکات شام و نهار بر رعایا میداده اند و دادن یوا و ها و غیره اینهم فقط بصرف دعوائی توان قبول نمود از نماینده حکومت جیه و نماینده نظارت چنین اظهاری نشده و از خود آن بلوک هم شکایاتی نرسیده .

۴ - مطابق دوسه هائیکه در موضوع تهدید و تطمیع رعایای اطراف شهر در اداره نظیمه موجود است از قرار شهرت راجع به تاجیه بوده که آن نیز بر قریب واقعیت و ثبوت حائز اکثریت نگردیده .
۵ - در خصوص مهر صندوق دودانگه که مینویسند که مورد سوء ظن اعضاء انجمن واقع شده بود این قسم نبوده بلکه بواسطه عدم حضور نماینده حکومت جلیله جناب آقا شیخ احمد شهیدی و موقوف بجلسه بعد گردیده در صورتیکه هر دو نمایندگان تصدیق صحت جیه و معرفی آنها را نمودند نیز گفته شد .

۶ - اینکه مینویسند رعایای یک قریه در دو محل حاضر شده تفرقه گرفته و اسم خود را تغییر داده رأی داده اند خوب بود اسم آن محل و اهالی آن اشخاص را مینویسند که تا ممکن شود تقبیل از محل یا از ثبت اسامی دفتر .

۷ - در موضوع صندوق آراء خرفان بموجب مکتوبیکه از حکومت آنجا رسیده قضیه بمکس بود .
۸ - اینکه مینویسند در شهر و بلوکات کسانی که مشغول آتشریک و تطمیع و تهدید بوده اند با وجود دستگیری مجازات نشده اند .

اولاً انجمن نظارت وظیفه اش بر نظارت نبوده همه روزه در انعقاد و انجمن نماینده حکومت جلیله و نماینده اداره محترم نظیمه بودند مظنونین مطابق قوانین مورد استثنای اداره نظیمه واقع شده و بآنها تفرقه داده نشده و رأی هم پذیرفته نشد .

۹ - اینکه مینویسند (۳۰) ورقه رأی بخط آقا میرزا ابراهیم خان است و فرستاده شده چنین اورامی بانجمن نرسیده در خانه غالب امهار ورقه اعتراضیه غیر معروف و از کسانی که شناخته میشود از جمله آقا سید حسن هبیت الله زاده است که خود از طرف حکومت جلیله مأمور بلوک زهراب و تصدیق صحت انتخاب آنجا را نموده و از جمله شریعتدار آقای حاج میرزا اسحق که مینویسند از قرار مسومع موافق قانون نبوده چه اثر بر سماع میتوان قرارداد

شعبه و هنی يك عدم نزاکتی باشد کاملاً با آقا موافق خواهم بود ولی چه اعتراضی وارد شده ؟ و چه اشکالی هست ؟ و در مقابل چه جوابهایی هست البته واجب است نوشته شود والا اگر غیر از این باشد همانطوریکه آقا میفرمایند این راپورت مفصل است بنده هم ممکن است معارضه بمثل کنیم و بگویم راپورت هایی که بر خلاف این باشد ناقص است .

رئیس - این اعتراضی که کرده اند بصورت ظاهر است نه با اساس در اینصورت گمان میکنم مذاکرات زیاد مفید نباشد (بعضی تصدیق کردند) باید رأی بگیریم اول رأی میگیریم بنمایندگی آقای میرزا ابراهیمخان آقاییکه نمایندگی ایشان را تصدیق می نمایند قیام فرمایند (اکثر نمایندگان قیام نمودند)

رئیس - تصویب شد رأی میگیریم بنمایندگی آقای سردارمفتح آقایی که تصدیق می نمایند قیام فرمایند (اغلب قیام نمودند)

رئیس - تصویب شد يك راپورت دیگر مانده است راجع بآقای آقا سید فاضل آقای آصف المالك قرائت فرمایند

(آقای آصف المالك راپورت شعبه را بمضمون ذیل قرائت نمودند) شعبه چهارم در تاریخ ۲۲ شوال ۱۳۳۹ بدوسیه انتخابات شاهرود بسطام رسیدگی و مطابق جریان انتخابات حوزه مزبوره را با مقررات قانون از نظر دقت گذرانیده آنچه در دوسیه انتخابات آنجا مورد ملاحظه واقع گردید از قرار ذیل است :

اولاً نظر باختصار صورت مجلس انتخابات که جریان انتخابات آن حوزه را فقط از روز اخذ آراء ثبت میکنند اقدامات اولیه انجمن نظار نسبت بوظایف مقرر آنجا از قبیل تعیین مدت اعلان و دادن تعرفه و غیره در صورت مجلس قید نشده است و تنها با اقداماتی که پس از اخذ آراء بعمل آمده اکتفا کرده اند تا با بسطام که از توابع شاهرود بوده و میبایست در انتخابات آن حوزه شرکت نماید مشارکت نموده است در موضوع اول نظر باینکه از راپورتهای تلگرافی و کتبی حکومت محل که در مدت جریان انتخابات بوزارت داخله گفته و نوشته زمان نشر اعلان و مدت دادن تعرفه را اطلاع میدهد واضح است که انجمن نظارت آنجا مقدمات اولیه انتخابات آن حوزه را بر طبق مواد قانونی بعمل آورد منتها از ذکر در صورت مجلس غفلت ورزیده است و چون اساساً در جریان يك انتخابات در صورت مجلس برای معلوم شدن عملیات هیئت نظار و منحرف نشدن از مقررات قانون است و در این انتخاب این معنی از سایر راپورتهای و منضمات دوسیه بر شعبه معلوم گشت شعبه این نقیصه را مغل اساس انتخابات آن حوزه ندانست و در قسمت عدم مشارکت اهالی بسطام نیز مطابق آنچه از صورت مجلس استنباط میشود انجمن نظارت مرکزی شاهرود مقدمات انتخاب را در آنجا فراهم و آنان را شرکت در انتخاب دعوت نموده بواسطه مشاجرات محلی و اختلافات داخلی تا انتضاء مدت برای شرکت در انتخابات حاضر نشده اند و انجمن نظارت شاهرود مطابق ماده ۱۸ قانون حق آنان را ساقط و انتخابات را خاتمه داده است و چون نسبت بانتخابات آن حوزه

در مدت قانونی هیچگونه شکایت و اعتراضی ملاحظه نشد لهذا شعبه ۴ باتفاق آراء نمایندگی آقای آقا سید فاضل را از شاهرود بسطام که با اکثریت ۱۳۳۷ رأی از ۳۹۴۵ رأی انتخاب کنندگان است تصدیق و بصحت اعتبار نامه ایشان رأی میدهد

رئیس - رأی میگیریم بصحت نمایندگی آقای آقا سید فاضل آقاییکه تصویب میکنند قیام فرمایند (اغلب قیام نمودند)

رئیس - تصویب شد آقاییکه بنده فقره راپورت شعبه سوم اعتراض داشتند یا حالا یا فردا تشریف بیاورند شعبه سوم که اگر مذاکراتی هست نشده که روز پنجشنبه دو راپورت مجدداً بمجلس بر میگردد جای حرفی باقی نماند .

مدرس - جلسه پنجشنبه خواهد بود .

رئیس - اگر آقایان موافق باشند پنجشنبه خواهد بود (بعضی گفتند صحیح است) جلسه يك ربع قبل از ظهر ختم شد .

رئیس مجلس - موتمن الملك

جلسه ۴

صورت مشروح مجلس يوم پنجشنبه

۲۲ ذی قعدة ۱۳۳۹ مطابق ۵ برج

اسد ۱۳۰۰

مجلس ۳ ساعت قبل از ظهر در تحت ریاست آقای موتمن الملك تشکیل گردید .

رئیس - صورت مجلس قرائت میشود آقای نصرت الدوله قرائت نمودند .

رئیس - آقای حاج شیخ اسدالله (اجازه) **حاج شیخ اسدالله -** راجع به راپورت شعبه ششم در موضوع عدل الملك شعبه رأی نداده بود که مخالفتی داشته باشد که بعنوان مخالفت به تأخیر بیافتد راپورت شعبه این بود که راجع بترجمه و شرح قانون مجلس باید قضیه را حل کند .

رئیس - صحیح است اصلاح میشود غیر از این دیگر اعتراضی نیست (گفته شد خیر) پس صورت مجلس تصویب شد . چند فقره را یورت است که در جلسات قبل قرائت شده محول شده است بامروز اول راپورت راجع بآقای فتح الدوله طبع و توزیع شده است نسبت بان راپورت مخالفی هست ؟

مدرس - بنده مخالفم .

رئیس - بفرمایید .

مدرس - دوره های سابق نظریات در اعتبار نامه ها مبنی بر يك مذاقعه هائی بوده که البته آقایی که تشریف داشته اند مستحضرنند در این دوره چون انتخابات خیلی طول کشیده بنده شخصا بنا را بر این گذاشتم که دو چیز را مطرح نظر قرار دهم یکی آن خلاف قانونهاییکه با اصول قوانین مسلمه شده یکی هم آن چیزهاییکه سیاست بر میخورد که در آتیه و حالیه بضرر مملکت است فقط بنده بر آنچه اظهار عقیده میکنم مبنی بر این فلسفه است و از جمله آنهاست که با اصول قانون انتخابات و قوانین مسلمه بر میخورد انتخابات نجف آباد است ، اصفهان یکجائی نیست مثل عربستان و ترکمان و جاهای دور دست از تمدن که بشود يك مسامحه هائی کرد مثلاً حسب الامر يك انتخابی کرد من با اطلاعاتی که دارم شاید تعقیبش در دوسیه باشد و بعضی هم بواسطه مانع اصلان شده باشد انتخاب نجف آباد - کرون و فریدن و چهار

مجال و غیره که عبارت از بیست فرسخ طول و تقریباً ۵ و ۶ و ۷ فرسخ عرض باشد بغیر اختیار مردم واقع شده و بکلی از تحت اختیار مردم خارج بوده اصفهان بعد از آذربایجان نقطه بروز و ظهور آزادیست و وضعیات آنجا نسبت به بعضی مجال چنین شده است که حالا بکلی شرح آن خارج از وظیفه ماست در خصوص انتخابات آنجا مثلاً کسی را که احتمال میرفت انتخاب شود و بعضی اوقات هم برای انجمن ولایتی و غیره انتخاب شده بود او را تبعید کردند عرض من اینست بعضی شرایط انتخابات ممکن است قابل مسامحه باشد از قبیل مدت اعلان و امثالها اما اجباری و غیر اختیاری بودن قابل مسامحه نیست اگر آقایان و کلاء باز رجوع بدوسیه و تحقیقات خارجی این مسئله را فهمیدند با عقیده من موافقت فرمایند این مسئله چون اساساً اهمیت دارد باید اگر لازم شود کمیسیون تشکیل شود و اگر بخواهند شخصی را هم بفرستند که به بینند به چه مجبورت مردم این انتخاب را کرده اند باید فرستاده شود دیگر عرضی نداشتم .

جلیل الملك - چون بنده مخبر شعبه دوم و از دوسیه اطلاعاتی داشتم این است باندازه که در دوسیه باشد جواب عرض میکنم اینکه آقای مدرس فرموده اند البته صحیح است اغماض نباید کرد در يك انتخاباتی که مبنی بر تهدید و تطمیع باشد یا یکی از مواد قانون در آنجا نقص شده باشد باید حتی المقدور از آن جلوگیری بشود یا آن انتخابات لغو شود ولی چیزی که هست ما از دوسیه چیزی نفهمیدیم که دلیل بر صحت این فرمایشات باشد صورت مجلس حاکی است که انتخابات آنجا از روی قانون و جریانات قانونی ترتیب داده شده چند فقره شکایت هم از آن جا باسم کمپانی و سیم ایرانی مخابره شده و بعضی شکایاتی هم رسیده عموماً مبنی بر اینکه اهالی را برای انتخاب آزاد نگذاشته اند و بعضی هم شکایت کرده اند که آقای فتح الدوله معروفیت محلی نداشته اند چون ایشان در اصفهان مدعی العموم بوده اند شعبه تصور کرد که آن شکایتی که راجع بعدم معروفیت محلی میکنند وارد نیست بجهت اینکه يك مدعی العموم را البته باید اورا بشناسند ولی مراتب دیگری که شکایت از عدم آزادی ظلم حکومت است نسبت با اهالی چون شکایتی که وارد شده است و تلگرافی که رسیده اغلب امضاهای آنها یکی است و اشخاص معلوم الهویه هم نبودند که درست شعبه مهر و امضای آنها را بشناسد و تحقیقاتی بکند ورأی خودش را در صحت آن شکایات بدهد و چون فقط شکایاتی که شده از اشخاص غیر معلوم و اشخاص معدود است که در تمام این مکاتیب و تلگرافات امضاها تقریباً یکی است و وقتی بشبه دوسیه مراجعه فرمایند ملاحظه خواهند فرمود تمام امضاها یکی است و شعبه هم اطلاعات خارجی در این خصوص نداشته و نتوانسته تحقیق کند فقط صبر کرد که در این مدت یکماه مقرر هر کس شکایتی دارد بمجلس شورایی بکند یکی از شکایات این بود که حکومت ما را آزاد نگذاشته است هم حکومت تغییر کرده بود و هم وضعیات تغییر کرده بود هم البته آنها آنقدر آزادی داشتند که مجدداً شکایت بکنند و شکایات خودشان را بمجلس بفرستند در این یکماه مقرر هم شکایاتی نرسیده و تجدید نشد این بود که شعبه عقیده اش اینطور شد که شکایات وارده بيمورد بوده ورأی بر صحت انتخاب آقای فتح الدوله داد .

رئیس - آقای آقا سید یعقوب مخالفید ؟
آقا سید یعقوب - بلی بنده پیشنهاد دارم
رئیس - مخالف این رایورت هستد ؟
آقا سید یعقوب - پیشنهاد دارم بعد تقدیم
 مینمایم .

رئیس - آقای مدرس .

مدرس - بنده يك سؤالی از آقای مخبر دارم بنده عرض کردم مردم مجبورند و آزاد نیستند زیرا اگر اختیار داشتند و شکایتی را که از انتخابات دارند باسم کمیانی بجه مناسب مغایره میکنند خوب است توضیح بدهند اشخاصیکه در این خاک ۳۰ قرضی هستند همه باید کاندیدا داشته باشند یعنی يك کسی که دوهزار رأی داشته باشد آن آراء هم باید در دوسیه باشد آن کسی را که کاندیدا کرده بودند بجه جهت تبعید کرده اند و اما میفرمایند که ما مهرها را نشاختم باید تعقیب بکنید از محل خودش مثل اینکه در شعبه ما بعضی شکایات هست که مهرهایش را نمیشناسیم باید از محل خودش تحقیق بکنند . بنده عرض کردم يك الزام فوق العاده با آقایان و کلاء ندارم بنده میگویم آثار و قرائن سوء انتخاب انجمن مشهود است چون میخواهم از نزاکت خارج نشوم مثلاً یکی از قرائن این است که تلگراف بنا سیم کمیانی است بعد از آنکه کاندیدای آنجا را تبعید میکنند کی را جرئت بر شکایت است حرفهای دیگری هم هست که چون بنده یقین ندارم اظهار نمیتکنم فقط این مرحله اش را که یقین دارم و اسبابش هم فراهم است و آقایان هم میتوانند بفهمند عرض میکنم نمیتوانند استنباط فرمایند که مسئله حسب الامر و در تحت اجبار بوده است یا نه ؟ اگر فهمیده اند به مقتضای عقیده شان رفتار کنند اگر تفهیمند بنده بعقیده خودم آقایان بعقیده خودشان تا يك ناحیه بزرگ مثل اصفهان که مرکز مشروطیت است بدانند من که اهل آنجا هستم مظلومیت آنها را دریابم ان گفتم چه بشود چه پیش نرود .

رئیس - آقای سلطان العلماء موافق هستید
سلطان العلماء - با فرمایش آقا مخالف هستم بنده عرض میکنم غالب انتخابات دوسیه ایشان موجود است ولی چون ما اطلاعات کامل نداریم از مخبر تنها نمیتکنم که پیشنهاد خود را پس بگیرند تا بعد شعبه مراجعه بکنیم .

رئیس - این پیشنهاد بود نه مخالفت با ایشان اشخاصیکه میخواهند پیشنهاد کنند بنویسند بفرستند اینجا خوانده شود بعد در باب پیشنهاد رأی گرفته شود .

رئیس - راجع به رایورت مخالفی هست یا نیست ؟ (اظهاری نشد) آقای آقا سید یعقوب پیشنهادی داشتند .

آقا سید یعقوب - بنده عرض میکنم مذاکرات بتأخیر نیفتد و رایورت را آقای مخبر پس بگیرند تا در شعبه با نمایندگان دو مرتبه مذاکره کنند بعد رأی گرفته شود .

رئیس - مرقوم فرماید بفرستید بالا تا رأی گرفته شود آقای حاج شیخ اسدالله پیشنهادی دارند ؟

حاج شیخ اسدالله - نه خبر بنده خواستم

عرض بکنم در صورتیکه آقای مخبر بخواهند پس بگیرند محتاج برای نیست .
رئیس - باید متذکر شد که اگر مخبر بخواهند رایورت را مسترد بکنند میتوانند (پیشنهادی از طرف آقا سید یعقوب تقدیم و بمضمون ذیل قرائت شد)

بنده پیشنهاد میکنم رسیدگی باعتبار نامه های نجف آباد بتأخیر بیافتد تا نمایندگان وقت دقت در دوسیه های انتخابات را داشته باشند .

رئیس - رأی میگیریم پیشنهاد آقای آقا سید یعقوب آقایانیکه این پیشنهاد را تصدیق می کنند قیام نمایند (جمع کثیری قیام نمودند)

رئیس - تصویب شد رایورت شعبه ششم راجع بنمایندگی آقای عدل الملک طبع و توزیع شده است مخالفی هست

سر دار معظم - بنده هم باریورت شعبه مخالفم و هم بنمایندگی آقای عدل الملک البته مخالفت من با آقای عدل الملک از نقطه نظر جریان انتخابات نیست مدت اعلان کم بوده است یا زیاد بوده است تعرفه چطور داده شده است و نفوذ در انتخابات شده است یا نه من باین مسائل اهمیت میدهم مخالفت من با آقای عدل الملک از نظر عدم صلاحیت خود آقای عدل الملک است (گفته شد صحیح است) بنده البته متأسف هستم و خیلی متأسف هستم که در این مجلس نسبت بیک نماینده میثونیم که قیام برضد حکومت ملی واقعه برضد مشروطیت و استقلال مملکت کرده است ولی من مجبور هستم که این حرف را در اینجا بگویم من تصور نمیکنم حیثیت ملت ایران و حیثیت مجلس شورای ملی اجازه بدهد که بازوی راست سید ضیاءالدین در این مجلس دارای کرسی بشود (اغلب گفتند صحیح است) بنده من گفتم بازوی راست سید ضیاءالدین ولی بازوی چپ زیرا که بازوی راست او ایبکیان ازمنی بودن نمیخواهم در اینجا داخل عملیات سید ضیاءالدین بشوم و تنقید بکنم ولی مانباید فراموش بکنیم که یک سید ضیاءالدین وارد این مملکت شد عناصر شجاع ایران را افعال کرد بملت خودش استقلال مملکت خودش شیخون زد سوء فساد استقلال مملکت کرد مجلسی را که باید دائر بشود تعطیل کرد مصونیت نمایندگان ملت را که مطابق قانون اساسی از هر نوع تعرض مصون هستند زیر پا گذاشت عده ای نمایندگان را توقیف و تبعید کرد مجری سیاست دشمن استقلال ایران شد مردمان بزرگ را در حبس وارد کرد و بالاخره در ایران يك سكوت و يك سكوت قهرستانی را برقرار کرد از نقطه دارائی مملکت نباید فراموش کرد که سید ضیاءالدین هشت کرور دارائی مملکت را تفریط کرد و آن را مابین خود و همدمان و شرکاء خود تقسیم کرد (گفته شد صحیح است) و بالاخره چنانکه عرض کردم میخواهم داخل در عملیات سید ضیاءالدین بشوم اگر نفرت افکار و تصمیم شاه و اگر وطن پرستی نظامی های وطنپرست ما نمیتواند شاید سید ضیاءالدین امروز هم جندوار در خرابه ایران مسکن و مأوا داشت (گفته شد صحیح است) ولی فقط بواسطه این سه عنصر بود که سید

ضیاءالدین با اندوخته خودش از ایران راز کرد و نتوانست در اینجا نقشه سباه خودش را بموقع اجراء بگذارد البته اینها مسائلی است که بطور فهرست من عرض کردم و امیدوار هستم در يك آتی نزدیک مجلس با موافقت نظر هیئت محترم دولت در مسائل گذشته مفصل تر اعمال نظر بکنند (دقت بکنید و بالاخره آنهاییکه مقصودست مجازات بکنند ولی فعلاً نخواهم چند کلمه در باب علل این قضایا عرض بکنم من عللی این قضایا را بموقع تقسیم میکنم علل صوری و علل معنوی اما علل صوری آمدن سید ضیاءالدین سید ضیاء محرم بود برادر غیر سید ضیاء الدین استفاده کرده از مسامحه حکومت زمان ولی باید این مسئله را تفهیم که چرا سید ضیاء جسارت و قبول تخطی باستقلال ایران را باید بکنند این مطلب بعقیده من خیلی از همه کارها بالاتر و مهمتر است بعقیده من علت باطلی جسارت سید ضیاءالدین دو چیز است یکی نبودن مجازات است در مملکت ایران و یکی زیر بار رفتن قوانین است بعقیده من وظیفه مجلس شورای ملی در پیشگاه ملت ایران این خواهد بود که اول حیثیت قوانین را اعاده بدهد بملت ایران امر بدهد بگوید که تحمل زیر بار رفتن قانون مثل ارتکاب خلاف قانون است (گفته شد صحیح است) و توافقی که حیثیت قوانین در مملکت ما اعاده نشود و تا وقتی که مجلس شورای ملی هر کس را که خوب کرده است پاداش خوب نهد و هر کس را که بد کرده است مجازات نکند این مملکت داخل اصلاح نخواهد شد (گفته شد صحیح است) و به همین ملاحظه است که ادوار قنرت طولانی در این مملکت پیدا میشود اگر قوانین محترم بود ادوار قنرت طولانی در این مملکت پیدا نمیشد باید اول اعمال مجازات را درباره عفو خودش مجرا کند تا آنکه سرمشق بشود برای سایرین و همان ملاحظات نسبت بشما اشخاصی که نسبت بحکومت سید ضیاءالدین مساعدت نکردند و همراهی نکردند باید در نظر مجلس محترم باشد و قنوم آنها را بمیون بشمارند و آنها را گرامی بشمارند همان طور هم نسبت بانکسانی که در خرابیهای سید ضیاء مشارکت کردند مجلس باید پیش قدم بشود در اعمال مجازات (گفته شد صحیح است) پس وقتی که مجلس از نقطه نظر اجرای قانون داخل در این قضیه شد در مرحله اول باید عدل الملک رد بشود زیرا که عدل الملک هم برخلاف قانون رفتار کرده است و هم برضد استقلال مملکت و بر خلاف حکومت ملی قیام و اقدام کرده و شراکت در قیام و اقدام نموده بنابر این قمره ۹ ماده ۴ قانون انتخابات او را محروم از حق انتخاب شده و از حق نمایندگی مجلس مینماید عدل الملک همان روزی که رفت و بادهست ضد استقلال ایران همدمی کرد همان روز آزادانه مجال خود و بطور اختیاری سلب حقوق نمایندگی و حق جلوس در مجلس را از خود کرد (تصدیق) بنابر این من با این رایورت شعبه مخالف هستم که میگوید چون ارتکاب تقصیر بعد از انتخاب شده بگو لهذا شعبه نمیتواند اقدامی بکند خیر این اقدام یکی از آن اقداماتی است که قیام برضد استقلال مملکت و قیام بر ضد حکومت ملی است و هر کس در هر موقع با آن اقدام شریک شد فوراً بواسطه همان اقدام خودش

سلب حق نمایندگی را از خودش میکند پس بنا بر این شعبه قادر بود حتی مکلف نبود که خیراً و حتماً در رد عدل الملک در رایورت خودش رأی بدهد پس باین دلائلی که عرض کردم من تصور نمیتکنم که مجلس شورای ملی میتواند نمایندگی عدل الملک را تصدین کند بواسطه اینکه مسلمان عدل الملک برضد استقلال این مملکت قیام کرده است و مسلماً شرکت در اقدامات بر ضد حکومت ملی کرده است و باین سبب خودش را از دارا بودن حق نمایندگی محروم کرده است

حاج شیخ اسدالله - راجع باریورت شعبه

رئیس - بفرمائید

حاج شیخ اسدالله - چون در قانون يك همچو موضوعی را پیش بینی نکرده است و تصریحی در این موضوع در قانون ندارد بر فرض اینکه شعبه عقیده اش این باشد که آقای سردار فرمودند شعبه نمیتواند موضوع يك قانون بکند شعبه با توافق نظری که در اصل موضوع دارد باید نظریات مجلس را در این موضوع بخواهد زیرا که در قانون مینویسد اشخاصیکه از حق انتخاب شدن محرومند اشخاصی هستند که برضد حکومت ملی قیام و اقدام نمایند این ظاهرش اینست که از حق انتخاب شدن محرومند اما بعد از انتخاب شدن اگر يك نماینده برضد اساس ملی برضد حکومت ملی قیام و اقدام کرد قانون تصریحی در این باب ندارد که آیا ست نمایندگی از او سلب بشود یا اگر نماینده مجلس شد قانون يك مجازات دیگری را برای او تعیین خواهد کرد از این نقطه نظر شعبه مجبور بود که پیشنهادی بمجلس بکند و نظریات مجلس را در این باب بخواهد و مجلس هر تصمیمی را اتخاذ کند قادر است ولی شعبه نمیتواند يك قانونی وضع کند این است که شعبه در رایورت خودش معاف بوده و موقوف بنظریات مجلس است

فصیرت الدوله بنده مداخله ام در این امر از برای توضیح قانون است اگر چه تصدیق دارم که شقاوت و شدت دوره که بآن اشاره شد زیاده بر این است که يك ناطقی تنها میتواند تمام مسائل گفته باشد ولی بعد از آنکه رفیق محترم من بابائات عوثر خودشان دلائل رد عدل الملک را اظهار کردند بنده داخل آن قسمت نمیشوم ولی آن قسمتی را که ایشان در تردید رایورت شعبه ۶ اظهار کردند بنده با ایشان موافقم و بهیچوجه نمیدانم که شعبه محترم بجه دلیل خود را توانای اتخاذ يك رأی نداشته است در قانون انتخابات نوشته شده است اشخاصیکه از انتخاب شدن محرومند و در ذیل این عبارت که ماده هفتم آن قانون است نه قمره شرط مذکور شده هر يك از این شرایط در هر مورد در يك شخص موجود شود آن شخص بموجب ماده هفت قانون انتخابات از انتساب شدن باید محروم شود اولاً این شرایط راجع بصلاحیت شخص منتخب است و راجع بمقررات جریان انتخابات نیست چنانچه میبینیم مذاکره از قتل و سرقت است مذاکره از تجاوز بفسق است مذاکره از تبعیت ایران و غیره است پس مسلم است

که در هر موقعی از زمان یکی از این شرایط در کسی موجود شود سلب صلاحیت نمایندگی مجلس شورای ملی از آن شخص میشود حالا شاید آقایان محترم که از اتخاذ رأی قطعی خودداری کرده اند این طور تصور کرده باشند که چون قانون میگوید از انتخاب شدن محرومند و انتخاب شدن حائز گردیدن اکثریت حوزه انتخابیه است پس از احراز این امر موردی برای قطعی این شرط باقی نماند و شاید باز آنطور در نظر گرفته باشند که انتخاب شدن با اکثریت از حوزه انتخابیه وطنی مرحله اولی قضاوت ابتدائی انجمن نظارت است انتخاب شدن راتکبیل میکند در صورتیکه با این معنی بنده مخالفم زیرا حکمت ثانوی شعبه و مجلس بمنزله حکومت استنبافی است و لازمه حکومت استنبافی و دخول در ماهیت دعوای رسیدگی بکلیه اسناد و تعیین موارد مقررات قانونی است فرض کنیم که يك نماینده از حوزه انتخابیه خودش حائز اکثریت شد و در انجمن نظارت که مرحله اولی قضاوت است تصدیق انتخابات او شد و قبل از آنکه دوسیه او و اعتبار نامه او عرضه بشعبه و مجلس شورای ملی بشود یکی از شرایط فاقد صلاحیت را او مرتکب شد مثلاً قتل کرد یا تبعیت ایران را رد و تبعیت خارجه را قبول نموده ما اگر در این صورت قائل بشویم که شعبه نمیتواند در این امر رسیدگی و مداخله بکند منکر قضاوت او میشویم در مساده ۴ نظامنامه داخلی وقتی که مسراجعه میکنیم بنده وظایف شعبه می بینیم نوشته اند که شعبات بدون فوت وقت برسیدگی اعتبار نامه ها و تشخیص صحت و سقم انتخابات شروع میکنند و در ماده ۵ همین نظامنامه ما می بینیم مینویسد پس از آنکه مخبرین رایورت های شعب را در مجلس قرائت نمودند در مورد انتخاباتی که صحت آنرا شعبات تصدیق نموده و در مجلس معارضی ندارد مجلس برای هر يك جدا گانه رأی میدهد در صورتیکه رایورت شعبه مشعر بر عدم صحت انتخابات باشد ... الخ

ماده ۴ تصریح میکند وظیفه شعبه را وظیفه شعبه تشخیص صحت و سقم انتخابات است شرط اعظم انتخاب شرط صلاحیت است و باین ملاحظه نمیدانم شعبه چرا در موقعی که یکی از موارد سلب صلاحیت را در نمایندگی که دارای آن است ملاحظه میکند خودداری میکند از اینکه اظهار عقیده بکند ملاحظه بفرمائید در رایورت نوشته اند قانون پیش بینی نکرده عین عبارت رایورت را میخواهم چون آقای عدل الملک در حکومت آقا سید ضیاءالدین و وقایع اخیر و خالت و شرکت نامه داشته و برخلاف مجلس و حکومت ملی اقدامات نموده ولی این اقدامات بعد از انتخاب و نمایندگی بوده و در قانون این مطلب پیش بینی نشده است لذا شعبه نتوانست راجع بصلاحیت ایشان تصمیم قطعی اتخاذ نماید زیرا که توضیح و شرح قانون یا خود مجلس است آما مقصودتان این است که قانون پیش بینی نکرده است که کسی که مخالفت با حکومت ملی میکند از انتخاب محروم است البته این نیست زیرا خودتان ذکر میکنید با این مسئله موافقت آیتا مقصودتان - براین است که قانون پیش بینی محکمه صالحه را که باید تطبیق آن مورد کلی را با مورد جزئی بکند نکرده است او را هم که کرده است برای اینکه در مرحله اولی انجمن نظارت را مأمور کرده و بعد شعبه

و مجلس را مأمور رسیدگی کرده بنده نمیدانم کدام مطلب را قانون در این رشته مسکوت عنه گذاشته که مخبر محترم در آخر رایورت اظهار میدارد که توضیح و شرح قانون یا خود مجلس است کدام يك از این مواد را قابل توضیح و شرح دانسته اند خیلی خوشوقت میشوم اگر مخبر محترم عقیده خودشان را توضیح کنند مخصوصاً متذکر میشوم که آقایان نمایندگان محترم نباید بگذارند يك سابقه سوئی در این مسئله تولید شود مأمی بینیم که شعبه ما در مجلس اغلب مایل باین هستند که در خیلی از مسائل اتخاذ رأی قطعی نکنند و مسائل را موکول به حکمت خود مجلس بکنند این مسئله اساساً خوب نیست و حالا اگر ما يك همچو سابقه تولید بکنیم دیگر بنده تصور نمیکنم هیچ شعبه در هیچ امری همین قدر که باشکالی برخورد حاضر برای قضاوت بشود (بعضی تصدیق کردند)

حاج شیخ اسدالله - بنده در ماده هفت قانون انتخابات می نویسد اشخاصیکه از انتخاب شدن محرومند اول - شاه زادگان بالا فصل - دوم - طایفه نسوان - سوم تبعه خارجه - چهارم - مستخدمین امینه و نظمی و اهل نظام و فلان - پنجم حکام کل و جزء مرتکبین قتل و سرقت هم در همین ردیفند بنده عرض میکنم این يك ماده است که در ضمن آن فقرات چند بنویسد بفرمائید به بینم آن فقرات تمام در عرض هم قرار دارند یا فرقی هم مابین این فقرات هست ؟ مجلس که فرقی نگذاشته است همین قدر نمیتواند اشخاصیکه از حق انتخاب شدن محروم هستند اشخاصی هستند که شریک قتل و سرقت شده باشند آیا بفرمائید که اگر یکی از نمایندگان در حین نمایندگی پس از تصویب صحت نمایندگی او از مجلس شورای ملی مرتکب قتل شد این قسمت نمایندگی از او سلب میشود در حالیکه معلوم نیست شعبه بر فرض اینکه با این عقیده همراه باشد یا فرضاً عقیده اش همین باشد معذالک عقیده خودش را در شرح این قانون نمیتواند اظهار کند باید مجلس شوری همچو شرحی بنویسد وقتی همچو شرحی از طرف مجلس نوشته شد آنوقت آن شرح سندیت دارد شعبه نمیتواند از روی يك زمینه راجع باین ماده يك تصمیم قطعی بگیرد مگر اینکه مجلس شورای ملی يك رأی قطعی بدهد .

محمد هاشم میرزا - بنده خیلی متأسف هستم که قوانینی که باین واضعی نوشته شده محتاج بشرح باشد اگر بنا باشد اینها را آقایان محتاج بشرح بدانند در این دوره هیچ قانونی نخواهیم گذرانده سهل است چندین دوره مجلس هم باید صرف شرح و تفسیر و قوانین سابق بشود ماده قانون باین صراحت مینویسد .

در جزو نهم : کسانی که محروم از انتخاب هستند آنهایی که برضد حکومت ملی قیام و اقدام نموده یقین است که این محرومیت مادام الوصف است یکی از موجبات صلاحیت و کبیل این است که قیام و اقدام نکرده باشد هر وقت ایجاد مانع نمود صلاحیت او سلب و محروم خواهد شد چنانکه در اول شرط بوده تا آخر باید با همین شرط باقی باشد فرقی بین اول و آخر نیست به بیان واضح تری ادشود مثلاً در پیش نماز که ملکه عدالت شرط است اگر کسی اقتدا کرد و در بین نماز از پیش نماز فسق سر زد باید عدالت را استعجاب نموده با مشاهده فسق آن پیش نماز

را عادل بشمارد تماماً که شود خیلی غریب است تردید در اقدام ایشان برضد حکومت ملی از قبیل شک در محسوسات است.

تقدیر - اولاً میخوانم عرض کنم که بکلی مخالفم با توضیحاتی که مخبر محترم دادند بجهت آنکه از نقطه نظر صلاحیت البته باید در حل فقیه وارد شده و در هر موقعی که نفی صلاحیت شد آن احکامی که متعلق است به آن طبعاً ایجاد خواهد شد فرض میکنم بگو کیل ثابت الو کاله که مجلس تصدیق کرده باشد و کالت او را اگر برضد حکومت ملی اقدام کرده باشد البته از شؤون و کالت باید صرف نظر بکند و سلوب الحق خواهد شد و علاوه مطابق یک اصلی که از اصول محکمه حکومت ملی است هر فردی که سالماً عامداً برضد حکومت ملی قیام و اقدام بکند در هر موقع و هر وقتیکه باشد از کبی حقوق مدنی محروم است که یکی از آنها حق و کالت است آیا نظر شعبه دوم بر این بود نظر شعبه دوم این بوده است اولاً صلاحیت آن دوفرد را که راپورت داده ملاحظه کرده است در حین انتخاب چون این شرایطیکه در قانون انتخابات است و شعبه موظف است آن شرایط را تطبیق بدهد با قانون انتخابات یکی از شرایط راجع به هیئت انتخاب است برای اینکه یکی از شرایط انتخاب شوندگان اینست که مرکب قتل و سرقت نشده باشند این قتل و سرقت باید معلوم بشود درجه وقت بوده هین الانتخاب یا قبل از انتخاب آنوقت او را محروم میکند پس بکمرته صلاحیت راجع به هیئت الانتخاب است مثلاً اگر چنانچه کسی اقدام و قیام برضد حکومت ملی کرده باشد پیش از انتخاب چون این موضوع قبلاً مجرز شده و از نقطه نظر تطبیق جریان انتخابات بود قانون شعبه رسیدگی کرده است بپایان انتخابات و جریان انتخاب را موافق قانون دانسته چنانچه این عمل در حین انتخاب نبوده قبل از انتخابات واقع شده و همین جهت است که صحت انتخابات را تصدیق کرده است اما مرحله دوم این بوده است که تصدیق شرکت آنها را در قیام و اقدام بر علیه حکومت ملی کردند و در این مورد نه اینکه شعبه خواسته باشد از رای دادن استنکاف کند برای این بوده است که خودش را کوچک دانسته و خودش را یک محکمه خیلی کوچکی دانسته است که خواسته است بر مرحله بزرگتری محول کند و آن محکمه حکم او را بدهد مقدمات دادن حکم را که اثبات شرکت در قیام برضد حکومت ملی باشد شعبه تصدیق کند ولی شعبه چون خودش را کوچک میدانند و موضوع هم خیلی مهم بوده باینجهت او را بیک محکمه بزرگتری موکول کرده است که مجلس شورای ملی باشد

رئیس - بنده گمان میکنم به منظور که در چند روز قبل عرض کردم مذاکرات راجع به صورت ظاهر است راجع به اساس نیست راجع به صورت هم گمان میکنم بقدر کفایت مذاکره شده و کافی است (گفته شد صحیح است) حالا اگر آقایان مخالف نباشند در اصل مطلب داخل شوند یعنی رای بگیریم به نمایندگی آقای عدل الملک آقایانیکه نمایندگی ایشان را تصویب میکنند قیام فرمایند (کسی قیام نکرد)

رئیس - تصویب نشد

رایورنی است از شعبه دوم به آقای سلطان محمد

خان طبع و توزیع شده است و چون ایشان مطالبی مرقوم فرموده اند باید قرائت شود

(بمضمون ذیل قرائت شد)

مقام منبع ریاست مجلس شورای ملی
شبه الله از کانه

در صورت راپورت مخبر شعبه ۲ که رسیدگی دروسه انتخاب بنده بدین محول است این عبارت ملاحظه شد: انتخابات نائین و مضافات موافق قانون بعد آمده و شکایت و اعتراض هم از اول تا بعد نرسیده لذا شعبه صحت انتخاب سلطان محمد خان نائین را تصدیق مینماید (پس از این عبارت مینویسد) که مشارالیه در کابینه سپاه معاون و در قیام و اقدام برضد حکومت ملی شریک بوده است لازم دانست توجه مجلس شورای ملی را باین نکته معلوف و متوجه دارد اولاً معلوم نیست شعبه که وظیفه آن فقط رسیدگی با انتخابات و چگونگی جریان آن بوده حق و صلاحیت چنین مجامع و صدور حکم را داشته است یا خیر ثانیاً بر فرض اینکه چنین حقی را داشته نقضی بوده برای اظهار یک چنین نسبتی و برای صدور حکم در محروم نمودن یک نفر و کبلی که دوسه او خالی از هر گونه اعتراضی است اقلاً بکوتب او را احضار و مختصر توضیحاتی از او میخواستند. نظر بر اینکه مقتضی است آراء مجلس شورای ملی را از شایبه اعمال عرض مبصون و محفوظ باشد و نظر بر اینکه این نسبت را در برابر خود بکلی خالی از حقیقت میدانم بخود حق میدهم استنداً مینمایم حال که صحت انتخاب بنده تصدیق شده مجلس شورای ملی موضوع تانی را که از مسئله انتخاب منفک است موضوع مستقلی قرار داده کمیسیون برحسب قرعه تشکیل نموده بنده را احضار فرمایند تا توضیحات و ادله و اسناد خود را در بی اساس بودن نسبتی که به بنده داده اند تقدیم و از حق دفاع حقوق استفاده نمایم.

در خانه استدعا دارم این عرضه را در اولین جلسه رسمی قرائت فرمایند

رئیس - آقای مدرس (اجازه)

مدرس - البته آقایان و کلائی محترم را از هر جهت بیفرض میدانم و خود را هم بطور نسبت با آقای سلطان محمد خان بیفرض میدانم بجهت اینکه ایشان را بمنزله اولاد خود میدانم و مدتی با هم بودیم و باینده کار میکردند لذا اجازه خواستم در این موقع بعضی عرایض بکنم و آن این است که هر کس شبهه و شکلی داشته باشد که این وضعیات که پیش آمد وضعیاتی بوده که بدست یک ایرانی بود بنده او را تکذیب میکنم و تمام دنیا هم باید او را تکذیب کنند بیک درستی که همیشه ما دوست او بودیم و بعد ها هم خواهیم بود که از همسایگان ما است و بهیچ وقت از او امتناع نبریم یک برقی بدست یک کسی داد که برضد اساس مملکت و استقلال مملکت و مشروطیت و سلطنت اقدام کند یک جماعتی هم دانسته یا ندانسته دور آن پیچ را گرفته اند - ماهه مسلمان هستیم البته آقای سلطان محمد خان هم مسلمان است و باید مملکت اسلامی را بخواهد فرموده اند اگر کسی دور بنی امیه جمع شود و یک قلمی را قطع بزند بقرینک قلم قطع زدن با آنها شریک است اگر آقای دوست من بگوید آن سیاست را نمیدانسته بنده تکذیب

میکم برای اینکه دو سال باینده بوده است اگر خدای نخواسته آنقدر استعداد نداشت که آن سیاست را بفهمد انصافاً و قانوناً قابل این مجلس نیست و اگر فحشید بعد از این این اقدامات را نکنند بلی ممکن بود کودتائی بشود برای اصلاح مملکت برای اصلاح حکومت ملی زیرا ممکن است حکومت یک نواقصی پیدا کند انصافاً مشروطه مانواقص زیاد دارد و حقیقتاً این تعطیل هائی که اتفاق افتاد خیلی بحال حکومت ملی ماضر بود بسیار یک ایرانی به تکیه ایرانی ها اقدام باصلاح مینمود البته همه و کلائی که حاضرند او را خیلی دوست میداشتند اما یک کودتائی برخلاف مجلس برخلاف قانون اساسی برخلاف مایه قانون الهی و انصاری اولیاء البته در این صورت این دوست من نیاید راضی بشود که در این مجلس باشد تا بعد از این عموم مردم بدانند کسی که این اقدام را میکند از این حق و بودن در این اساس ملی محروم است اما در موضوع راپورت شعبه خیلی از آقایان و کلاه مشروحاً بیاناتی فرمودند شعبه باید اول تشخیص موضوع را بدهد بعد حکم کند اما بنده به بعضی آقایان اشکال دارم از جمله آقای حاج شیخ اسدالله که چگونه ایشان که اغلب عمرشان را در تشخیص اصول و فلسفه صرف کرده اند تشخیص موضوع را در اینجا نداده اند چون شعبه بمنزله محکمه استیفائی است و رأیش مدخلیت دارد و اگر یک روز هم بمجلس شورای ملی باقی بماند یک کسی برخلاف اساس مشروطیت اقدام کند از کالت منزل است باید شعبه بطریق حتم و جزم رأی داده باشد در اینکه ایشان صالح هستند یا مردود و ارجاع بمجلس شورای ملی را لازم ندانند پیش از این زحمت ندارم.

سلطان محمد خان - خلاصه بیانات آقای مدرس این بود که این بنده نظر بشرکت در اقدام برضد اساس حکومت ملی از حق انتخاب شدن محروم هستم در اینجا چند فقره برای توضیح عرض میکنم و چون پارلمان مرکز عدالت است امیدوارم آقایان بهیچ و بغیر عدالت تصمیمی اتخاذ نفرمایند بجز این که میفرمایند در قیام و اقدام برضد حکومت ملی شریک بوده آیا مقصود کدام حکومت ملی است؟ کابینه سپهدار اعظم است که خود آقایان مکرر در مکرر در اطافهای بهارستان آن را حکومت ارتجاع و طهران را محیط ارتجاع میدانستند و باینده ترین بیانات بر علیه آن سخن میراندند گویا آقایان فراموش فرموده اند که در موقع تشکیل کابینه سپهدار اعظم چه نمایشات غربی از طرف عموم ملت بر علیه حکومت سپهدار اعظم داده شد اگر آن را حکومت ملی باید نام نهاد باید بحکم همان حکومت ملی این مجلس نباید باز شود زیرا فراموش فرمودید در آن دردم بهر کدام از این و کلاه چه نسبتها میدادند حالا فرض بفرمایید حکومت سپهدار حکومت ملی بوده است و کودتا را قیام و اقدام برضد آن حکومت ملی تعبیر میفرمایند من نه عامل کودتا بوده ام نه فاعل کودتا بوده ام نه آمر کودتا بوده ام نه از آن مطیع بوده ام از کسانی که کودتا بوده اند یعنی همان عناصری را که تقدیس میکنید از آنها بیترسد

که بنده داخل بوده ام یا نه صبح روز کودتا چون شهرت یافته بود که تمام و کلاه را دستگیر کرده و میکنند بنده از خانه بیرون رفتم و در منزل بکلی از دوستان خود رفتم یک نفر شاهد صادق دارم که آقای حکیم الملک است روز سوم یا چهارم است خطی از طرف علیحضرت اقدس همایونی بر دیوارها دیده شد سید ضیاء الدین رئیس الوزرا است بدیهی است که در غیاب پارلمان تعیین رئیس الوزرا منحصر از خصائص ذات اقدس همایونی است برای هیچکس جای تردید نبود که در ریاست وزرای ایشان چون و چرا کند بناسبت آشنائی (تصور میکنم آشنائی هم خیانت و جرمی باشد) بنده را احضار نموده تکلیف بعضی مشاغل مسئولیت دار نمودند بنده استنکاف نمودم بالاخره ریاست کابینه و بعد معاونت وزارت مالیه را بر بنده تحویل کرد در تمام این مدت بنده نقوذ خود را در موقع گرفتاری مردم برای استخلاص آنها بکار بردم و بعضی از مجبوسین را که میتوانست نجات دادم اشخاصی را که مریض بودند طبیب بعیدات آسان فرستادم شاید آقای استر آبادی و آقای گروس و رفیق محترم آقای میرزا علی کازرونی از جمله اشخاصی هستند که شاهد این قضیه هستند بنابر مسئله فوق اگر مقصود اطلاع و شرکت از کودتا بوده که بنده هیچ نداشتیم اگر مقام این عریضه ام را بر دفع اجرا بگذارید و یک هیئتی تعیین شود بنده اسناد و دلائل و براین خود را ارائه بدهم معلوم خواهد شد که من در کودتا شرکت نداشته ام بلکه برای برچیدن کودتا اقدام کرده ام اما راجع به ریاست کابینه یا معاونت مالیه اگر جرم است بایستی چند هزار نفری را که در زمان سید ضیاء مشغول بکار بودند و جمیع اشخاصیکه در آن دوره در ادارات دولتی زندگانی میکردند آنها را باید از حق انتخاب محروم کرد علاوه بنده مشاهده کردم عدّه از آقایانی که مورد توجه و اعتماد عموم مردم هستند قبول خدمت نمودند خدمتانی را که از حیث رتبه با خدمت بنده برابر بوده شاید قسمت عمده از آقایانی که اینجا هستند قراموش نکرده باشند که تقاضای خدمت کرده اند و نیز عین مراسله ایشان حاضر است که برای تذکر ممکن است مراجعه فرمایند حتی بعضی از آنها رنجش یافتند که چرا به آنها خدمتی رجوع نشده ولی بنده تصویری ندارم زیرا هر چه کوشش کردم امکان نیافت با آنها رجوع خدمتی بشود بالخصوص اشخاصی که طرف اعتماد عموم هستند آنها قبول شغل کردند و یا تقاضای شغل کردند بنده هم یک نفر مستخدم دولتی بودم و باید زندگانی خود را از حقوق دولتی تأمین کنم بهیچوجه من الوجوه مانمی نیافتم از یک طرف دبیرین اداری (چون آقایان اشخاص اداری دبیرینی که معمول دولت است خوب میدانند مثلاً صاحب منصب هر چه بسیار امر فرماید اجرا نماید همان را بوقع اجراء میکنند) از یک طرف فشار معیشت مرا مجبور قبول شغل کرد ممکن است بعضی از آقایان ایراد بکنند که چرا به بنده ریاست کابینه یا معاونت وزارت مالیه را دادند صحیح است گمان میکنم شغل اول ریاست کابینه برای بنده صحیح بود چون برای ریاست کابینه شناسائی السنه خارجه لازم است و تادرجه انشاء لازم است و یکی هم طرف اعتماد بودن

لازم است از السنه خارجه يك زبان را خوب میدانم و چند زبان دیگر را هم آشنایم از حیث انشاء هم در مقدمه و دیباچه چند کتابی که تألیف نموده ام آقای ملک الشعرا و آقای وثوق الدوله چند صفحه تعریف و تمجید نوشته اند از حیث طرف اعتماد بودن هم آقدر بوده است که خود آقای مدرس با وجود اینکه امساک میکنند از اینکه کسی را مورد اعتماد قرار دهند بنده را طرف اعتماد قرار داده و مدتی رئیس کابینه ایشان بوده و در خدمت ایشان سوپردام در اینجا متخصصین مالیه بسیار هستند ای کاش قدری در عمیاتی آن مدت بنده دقت بفرمایند و به بینند چه اصلاحاتی کرده ام اگر کشتل که هیچوقت در ایران وجود نداشت بنده ایجاد نکرده باشم اگر برای تشخیص میزان مالیات و وصول مالیات و کنترل آن ترتیبات سوده مندی نداده باشم که مورد تحسین متخصصین واقع شوم آقایان حق دارند ای کاش هر کس برای اعمال خودش مجازات و مکافات می یافت در موقع حمله و تهاجم البته زبان معترضین دراز است ای کاش در تمام مجلس یا در تمام تهران یک نفر بغرض بر میخواست و میگفت فلان تو شاغل فلان شغل بوده یامیگفت که بنده شخصاً چه در ظرف شش سال خدمتی که در اداره مالیات های غیر مستقیم کردم وجه در مدتی که در وزارت مالیه بودم میگفت فلانی يك شاهی را تفریط کرده و یا بقدر دیناری از خطصحت عمل منحرف شده اما با وجودی که بصحت عمل کرده ام تصدیق کنید کفشار زندگانی ممکنست چنین مستخدم محترمی را که متکی بملیونها نیست مجبور نماید برای عائله زیاد بهر وسیله باشد از تراق نماید و در همانحال فقط صحت عمل بود که خود را محکوم بدترین زحمات نمودم و در همان حال که شهارا براح و استراحت با کسان خود بسر میردند بنده شهارا در روزنامه بسر میردم

سردار معظم - در کدام روزنامه

سلطان محمد خان - در روزنامه آقای ملک الشعرا در عدد تمام روزنامه ها چند سال خدمت کردم و برای اینکه من هم از آن خوان نعمت یعنی از بیت المال مسلمین که برای همه کس گسترده است آتیه خود را تأمین کرده باشم از یک اداره دولتی بداره دولتی دیگر با حقوق کمتر انتقال یافته ام آیا مرا مقصر میدانید آیا ریاست کابینه و یا معاونت آنرا جرم میدانید آیا بواسطه نداشتن معیشت و یا نداشتن هیچ گناه و تقصیر باید از بهترین حقوق زندگانی محروم شوم آقایان یک قیام و قعود که در دستجات خودتان قرار داده اید آتیه کسی را سپاه نکند ...

(بعضی ها اظهار نمودند خارج از موضوع است)

رئیس - چرا خارج از موضوع است

سردار معظم - آقا بگوئید حرف خودتان را بزنید

سلطان محمد خان - قدری فکر و تأمل کنید قبل از آنکه دیر شود اگر يك فکر انتقام جوئی در میان است اگر چه امیدوار هستم نباشد بنده طرف او نیستم و آن کسی که او را می جوید اینجا نیست

رئیس - از خود دفاع کنید
سلطان محمد خان - اگر این شخص بواسطه انتقام جوئی آن کسیکه در کابینه سابق بوده تحت فشار بوده باعث و مسبب آن من نبودم
رئیس - خارج از تراکت است
سلطان محمد خان - آقایان تأمل نمایند زیرا بروی خشم شما خاموش میشود و آتش غضب شما فرو خواهد نشست آنکه در آینده فقط نیشهای تلخ و جدان طرف شما خواهد بود که چنانکه برای دوسه انتخابانش مورد هیچ اعتراضی نبود مورد اعتراضی شخصی خود قرار دادید زیرا حق و حقیقت هیچگاه پنهان نمیداند و اگر ثمرات انتقام تلخ است از برای بنده و همگی یکسان است
سردار معظم - بنده تصمیم گرفته بودم در زمینه سلطان محمد خان اظهار عقیده نکنم زیرا مسائلی را که لازم بود در زمینه مسائل بزرگتر از ایشان بگویم ولی ایشان آمدند و استفاده از آزادی تریبون کردند و نسبتهای دادند که وارد نیست و این نسبت ها را برای ثابت کردن حق خودشان عنوان کرده و رفتند و نمایندگان محترم حقاً عصبانی نشدند و بایشان آزادی مطلق نطق و بیان را دادند و این حس نمایندگان قابل تقدیس است زیرا در مملکتی که مشروطیت و آزادی است نمایندگانش باید سرمشق تحمل و بردباری بشوند و بالاخره اگر چه خود ایشان در ابتدای نطق با يك بیانات و يك لعین حمله کننده وارد مطلب شدند ولی در خانه نطق خودشان مطلب را تعبیر داده فقط بیراست زده خود اکتفا و دوسه مطلب گفتند که بعقیده بنده باید مورد تدقیق و توضیح بشود ایشان در نطق خود بیان کردند که ما میخوانیم حکومت ملی را بکابینه سپهدار تغییر کنیم و مقصودمان از حکومت ملی حکومت سپهدار بوده است آقای سلطان محمد خان باید خودشان شخصاً بدانند و بعقیده من بهتر از ما میدانند که اگر کسانی بودند که علاقه به حکومت سپهدار اعظم بوده اند در هر صورت ما نبودیم و مخالفین ما بودند شما هم بودید که طرفدار حکومت سپهدار بودید
سلطان محمد خان - بگوئید تو
سردار معظم - زیرا فقط آن حکومت بود که زمینه کودتا را حاضر کرد همان حکومت مقدمه اقدام برضد حکومت ملی بود میخوانستم این حرف را نگویم ولی حالا میگویم ما وقتی که میگوئیم يك کسی برضد حکومت ملی اقدام و قیام کرده است اینطور میدانیم که برخلاف تشکیل مجلس شورای ملی اقدام کرده هر کس که موجبات تعطیل مجلس شورای ملی و اساس مشروطیت را فراهم کند قیام برضد حکومت ملی کرده سید ضیاء موجبات مغالطه با حکومت ملی را فراهم کرد یا نه سید ضیاء برضد قانون اساسی و کلاه را توقیف کرد یا نه
سلطان محمد خان - آقا عرض دارم
سردار معظم - شما حرف خودتان را بزنید ساکت بنشینید همان طوریکه وقتی حرف میزدید ساکت بودیم (بعضی تصدیق کردند)
سردار معظم - سؤال میکنم آیا و کلاه را